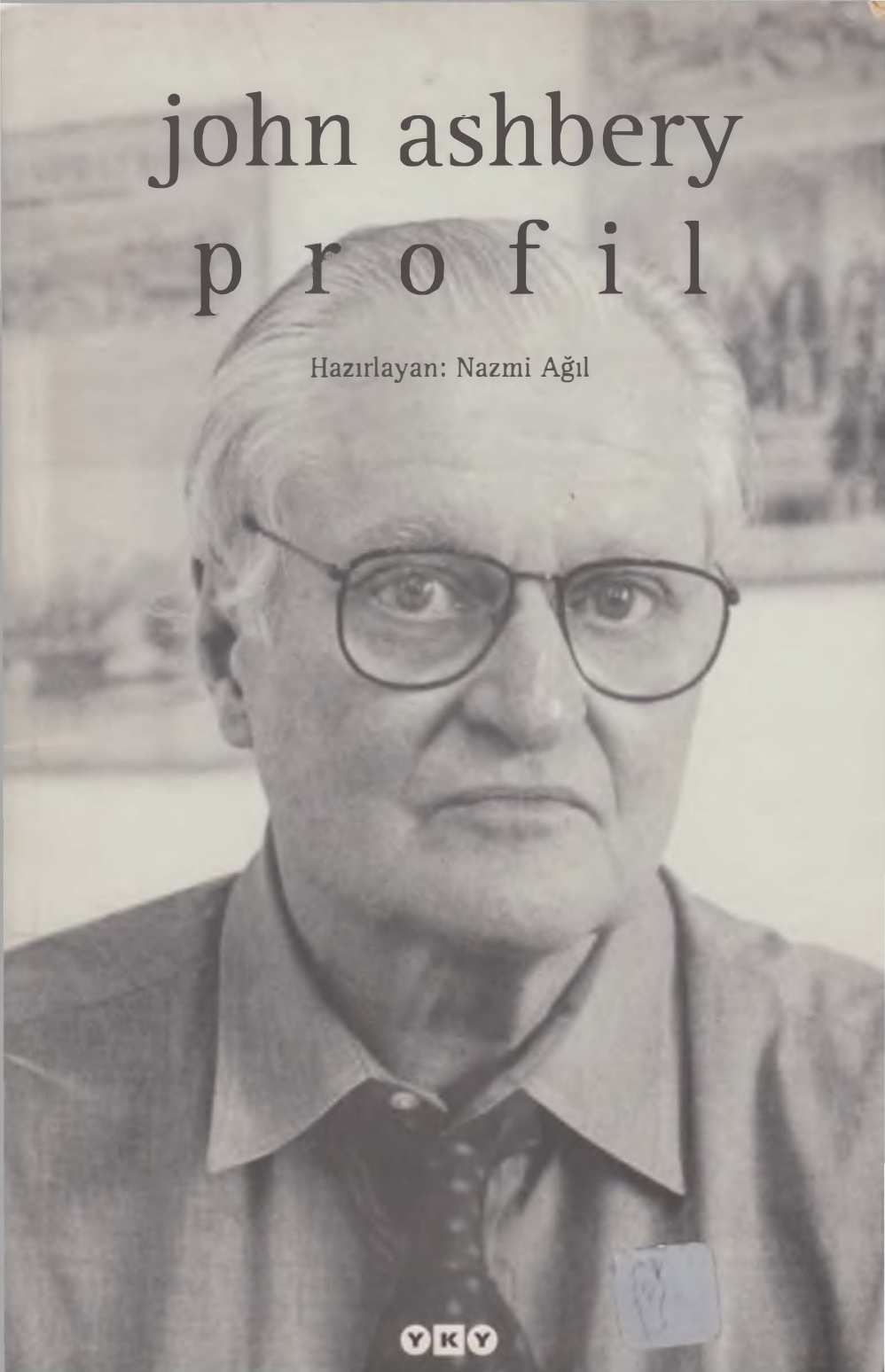
john ashbery
p r o f i l

Hazırlayan: Nazmi Ağıl



YKY

JOHN ASHBERY
profil

John Ashbery 1927'de Rochester'de (New York, ABD) doğdu. Harvard College'i bitirdi (1949), Columbia Üniversitesi'nde master yaptı (1950-51). İlk kitabı *Turandot and Other Poems* (Turandot ve Başka Şiirler) 1953'te çıktı; ilk önemli kitabı *Some Trees* (Bazı Ağaçlar) ise 1956'da W.H. Auden'ın sunuşuyla yayımlandı. Ashbery, Oxford University Press telif hakları bölümünde ve McGraw-Hill Book Company'de çalıştı. 1955-56 yıllarında bir Fulbright bursuyla Paris'te bulundu; 1958'de tekrar Paris'e giderek Paris *Herald Tribune* gazetesinde sanat eleştirmenliği yaptı. 1966-72 arasında New York'ta *Art News* dergisinde çalıştı.

Amerikan şiirinin yaşayan en büyük adı kabul edilen John Ashbery, en popüler ve başarılı kitabı sayılan *Self-Portrait in a Convex Mirror* (1975; Dışbükey Bir Aynada Otoportre) ile ABD'nin en saygın edebiyat ödülleri olan Pulitzer Prize, National Book Award ve National Book Critics' Circle Award ödüllerini kazandı.

Ashbery, ayrıca üç oyun (*Three Plays* [Üç Oyun], 1978) ve James Schuyler ile birlikte bir roman yazdı: *A Nest of Ninnies* (1969; Budalalar Yuvası). Sanat eleştirilerini 1989'da kitaplaştırdı: *Reported Sightings: Art Chronicles 1957-1987* (Aktarılmış Görünümler: Sanat Günlükleri 1957-1987).

Öteki Önemli Kitapları: *The Poems* (1960; Şiirler), *The Tennis Court Oath* (1962; Tenis Kortu Yemini; Harriet Monroe Anma Ödülü), *Rivers and Mountains* (1966; Irmaklar ve Dağlar), *Fragment* (1969; Fragman), *Three Poems* (1972; Üç Şiir; Shelley Anma Ödülü), *The Vermont Notebook* (Joe Brainard'ın desenleriyle; 1975; Vermont Defteri), *Houseboat Days* (1977; Tekne Ev Günleri), *As We Know* (1984; Bildiğimiz Gibi), *April Galleons* (1987; Nisan Kalyonları), *Flow Chart* (1991; Akış Çizelgesi), *Hotel Lautréamont* (1992; Lautréamont Oteli), *And the Stars Were Shining* (1994; Ve Yıldızlar Parlıyordu).

Nazmi Ağıl 1964'te Eskişehir'de doğdu. Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Geoffrey Chaucer (*Canterbury Hikâyeleri*; YKY) ve Theodore Roethke'den (*Açık Ev*; şiirler) çeviriler yaptı. Ayrıca, ikisi de YKY'den çıkan Richard McKane'in *Türkiye Şiirleri* ile John Ash'in *Seçme Şiirler*'inin çevirmenleri arasında yer aldı.

JOHN ASHBERY

profil

HAZIRLAYAN:
NAZMİ AĞIL

YKY

Şiir - 92
ISBN 975-363-834-5

John Ashbery / Profil
Hazırlayan: Nazmi Ağıl

1. baskı: İstanbul, Eylül 1998

Kapak Tasarımı
Faruk Ulay - Kaan Savul

Baskı: Altan Matbaacılık Ltd. Şti.

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 1998
© John Ashbery, 1972, 1973, 1974, 1975, 1989
A Nest of Ninnies © John Ashbery ve James Schuyler, 1969
Türkçe çevirinin tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Plaza E Blok Manolya Sokak 1. Levent 80620 İstanbul
Telefon: (0 212) 280 65 55 (pbx) Faks: (0 212) 279 59 64
http://www.ykykultur.com.tr

İçindekiler

7 • John Ashbery Üstüne Kısa Eleştiri *(Güven Turan)*

13 • "TEK BİR İTİRAF ŞİİRİM VAR":
John Ashbery ile Söyleşi

DIŞBÜKEY BİR AYNADA OTOPORTRE
33 • Yük Vapuruna Sarhoş Konmuş Biri Olarak
35 • Kötüleşen Durum
36 • 40'ların Sineması
37 • Kutsal Toprağından Geldiğinde
39 • Lafebesi
40 • Şehrazad
43 • Azami Yükseklik
45 • Büyük Dans
53 • Üç Parçalı Şiir
56 • Mavide Yolculuk
59 • Çiftlik
60 • Çiftlik II
61 • Çiftlik III
62 • Bastıbacak
64 • De Imagine Mundi
66 • Önsezi
67 • Stuart Merrill'in Mezarı
69 • Boyalı Muşamba
70 • Nehir

71 • Karışık Duygular
72 • Amerika'yı Kurtarabilecek Tek Şey
74 • Onuncu Senfoni
76 • Güz Gölü'nde
77 • Ölüm Korkusu
78 • Bill'e Kaside
79 • Litvanya Dans Orkestrası
81 • Kum Kovası
82 • Bilmek İmkânsız
85 • Süit
86 • Märchenbilder
88 • Kentte Öğleden Sonra
89 • Robin Hood'un Ambarı
91 • Hepsi ve Bazıları
93 • Oleum Misericordiae
95 • Dışbükey Bir Aynada Otoportre

EN YENİ ŞİİRLERİ
113 • Uyku Köyü
115 • Tenebrae

BUDALALAR YUVASI
117 • Birinci Bölüm

VERMONT DEFTERİ
129 • Parçalar

AKTARILMIŞ GÖRÜNÜMLER:
SANAT GÜNLÜKLERİ 1957-1987
137 • Frank Lloyd Wright
141 • Gertrude Stein
148 • Duvar Kâğıdı
152 • Bir de Chirico Retrospektifi

John Ashbery Üstüne Kısa Eleştiri

Güven Turan

John Ashbery'nin şiirleriyle ilkin ne zaman karşılaştım, anımsamıyorum şimdi. 1960'ların başı olmalı. 1964 güzü öncesi... Büyük bir olasılıkla. Amerikan Kütüphanesi'nden getirttiğim şiir dergilerinden birinde görmüş olmalıyım. O zamanlar daha çok büyük Modernistlerle Beat şairler çekiyordu ilgimi, daha doğrusu, antolojilerde gördüğüm şairler. 1960'lı yılların sonlarına doğru daha sık karşılaşır olmuştum Ashbery'nin şiirleriyle, ne var ki, bir türlü sıkı, sıcak bir ilişki kuramamıştım bu gördüğüm şiirle. 1975'te Amerika'da ne kadar önemli ödül varsa toplayan *Self-Portrait in a Convex Mirror* da (*Dışbükey Bir Aynada Otoportre*) katamamıştı beni Ashbery hayranları arasına. İki kitabı dışında bende hiçbir kitabının olmayışı da bir belirtisi sanırım Ashbery ile olan ilişkimin. Ne var ki Ashbery'nin şiirlerini izledim hep, kitaplarını kütüphanelerden alıp okuyarak. Şiir serüveni, beni gerçekten çok ilgilendirdi. Azımsanacak bir serüven de değildi hani, Ashbery benim gözde şairlerimden biri olsa da olmasa da. Bu serüvene bir göz atmakta, hem eleştirmenlerin hem akademisyenlerin (bu iki kesim kolay kolay uzlaşamaz Amerika'da) hemen hemen oybirliği ile "Amerika'nın yaşayan en büyük şairi" seçtiği bu şairi tanımakta yarar var.

John Ashbery, 1927 yılında Rochester, New York'ta doğmuş. Üniversite öğrenimini Harvard'da tamamlamış, Columbia'da master derecesi almış. Gerçi bibliografyasında başka kitap adları var ama, Ashbery "Seçme Şiirler"ini topladığı kitabı-

na 1956'da, o dönem genç şairler arasında gizli bir yarışma konusu olan, *Yale, Younger Poets* dizisinden çıkan *Some Trees*'den (Bazı Ağaçlar) seçmelerle başladığı için, ilk şiir kitabının da bu olduğunu belirtebiliriz. Bu kitabındaki şiirlerde belirgin bir *Wallace Stevens* havasıyla *Auden* humoru bir arada gözlemlenir. Örneğin:

Denizle yapılar arasında oturup
Tadını çıkartırdı denizin portresini yapmanın.
Çocukların düşlemesi gibi duaların sadece
Sessizlik olduğunu, beklerdi konusu
Koştursun kumsal boyu, ve, kapıp bir fırça,
İşlesin kendi portresini tuvalin üzerine.

Ashbery'nin her iki şairle ilintisi, etkileşim düzeyi, kendi özgün şiiri içinde erise de, daha sonraki şiirlerinde de gözlemlenebilir. Gene de Ashbery'nin şiirindeki büyük değişim, onun Fransa'ya gitmesiyle sıçrama yapar. 1955'ten 1966'ya kadar sürer Ashbery'nin Paris serüveni, kısa bir ara dışında. Paris'te bulunduğu yıllarda ünlü *Herald Tribune* gazetesine sanat eleştirileri yaparak sağlar geçimini. Ashbery'nin şairlik serüveninde Paris'te oturması sadece bir coğrafya ile sınırlı kalmadığı gibi, sanat eleştirmenliği de yaşamını sürdürmek için para kazanmakla da sınırlanamaz. Doğrudan şiirini etkiler bu iki nokta. Daha yakından inceleme olanağı bulduğu *Raymond Roussel, Pierre Reverdy, Max Jacob* gibi şairlerin etkisiyle, şiiri köklü bir değişim geçirir. 1962'de çıkan *The Tennis Court Oath* (Tenis Kortu Yemini; bu ad, Fransız İhtilali'ndeki bir olaya gönderme yapar) ortalığı karıştırır bir anda. Önceki şiirleri *Stevens*'in etkisiyle "formal" bir bütünlük taşırken, bu kitabındaki şiirler rastgele izlenimi taşıyan, parçalanmış bir dille kurulmuştur. Bu kitabındaki şiirlerde "cut-up" (kes-yapıştır) tekniği kullanmaya başlar. Hele "Europe" (Avrupa) şiirinde bu tekniği en uca iter Ashbery. İlginçtir, seçme şiirlerine almaz bu şiirini. Gene de şu dizeler bile Ashbery'nin yaklaşımını göstermektedir:

O öldü. Yeşil ve sarı mendiller örtüyor üstünü.
Belki de hiç çürümeyecek, bakıyorum da
Giysilerim kuru. Gideceğim
Çıplak bir kız geçiyor caddeyi.

Ya da "Our Youth" (Gençliğimiz) şiirinin girişindeki gibi:

Tuğlalardan yapılmıştır... Kim yapmış? Çılgın bir balon gibi
Aşk yaslayınca üzerimize
Gecesini... Kadifemsi kaldırım yapışıyor ayaklarımıza.
Ölü köpek yavruları yeniden döndürür bizi aşka.

Ashbery'nin destekçileri dahil, herkes müthiş karşı çıkar bu şiirlere... *Harold Bloom* gibi Ashbery üzerine olumlu yazılar yazmış bir akademisyen eleştirmen bile "ürkütücü bir facia" demekten alamaz kendini *The Tennis Court Oath* için. Ashbery ne yaptığının son derece bilincindedir. (*Reverdy* sevenler de fazla şaşırtıcı bulmamıştır eminim; seslerini çıkartamamışlardır, çünkü Amerikan edebiyat ortamı hele o tarihlerde pek hoşlanmazdı yabancı adlardan. İngilizlerden bile.) "Şiirin nasıl işlediğini anlamak için parçaladım onu" der Ashbery. Bu tavır, o zaman adı konulmamıştı ama, şiirde postmodernist yaklaşımın temelini atan bir girişimdi.

John Ashbery, 1966'da yayınladığı *Rivers and Mountains*'da (Irmaklar ve Dağlar) şiiri tekrar "bir araya" getirir. Örneğin "If The Birds Knew" (Kuşlar Bilseydi) şiirinde form yeniden egemenlik kurmaya başlamıştır. Belki de *Stevens* ile *Roussel, Reverdy, Jacob* karma aşısı tutmuştur:

Bu yıl daha iyi.
Ve üzerlerindeki giysiler
Gri ayıklanmamış göğünde dünyamızın
Olanak yok değişime
Çünkü burada bütün gerçek kırpıntılar.
Bu yüzden mutluyum sisin
Beni sana götürmesinden

1970'de *The Double Dream of Spring* (İlkyazın Çifte Düşü) çıkar. Kitap adını *Giorgio de Chirico*'nun bir resminden almaktadır. Sanat eleştirmenliğiyle geçimini sürdüren Ashbery için sanat, şiirinin temel besinlerindendir görüldüğü gibi. Ashbery'nin *Giorgio de Chirico*'ya sadece bir sanat eleştirmeni olarak, bir görsel beğeni açısından eğildiği de söylenemez. Ashbery, 1982'de kendisiyle yapılan bir söyleşide "Geçmişin ya da şimdinin şiiri sizi nasıl etkiliyor? Sizi kendi yapıtlarınızı verme konusunda uyarıyor mu ya da hoş, zevkli bir etkisi mi var?" sorusunu şöyle yanıtlıyor: "Belki de her ikisi. Geçmişin başarılı biçimlerini, Spenser'in, Donne'unkileri örneğin kıskanıyorum. Belki de bu bir tepki doğuruyor, tıpkı de Chirico'nun bütün modern sanatı red edip Rubens ve Rembrandt gibi resim yapmaya başlaması gibi." Yoksa Ashbery bu bozup yeniden kurgulama ediminin ardındaki etkiyi mi açıklıyor bu sözleriyle? Sanırım öyle.

1972'de *Three Poems*'i (Üç Şiir) yayınlar Ashbery. Bu üç "şiir" aslında üç nesir parçasıdır ve geleneksel anlamda "poème en prose" olmadıkları gibi klasik anlamda şairane nesirler de değildirler. Müthiş bir akıcılık, "sözsellik" ile sıkı dokunmuş bir 'kurmaca' etkisi bir aradadır bu üç "şiir"de.

1975'te çıkan *Self-Portrait in a Convex Mirror* bir dönüm noktası olur Ashbery'nin şairlik yaşamında. Kitap çıkar çıkmaz bütün eleştirmenlerce göklere çıkartılır ve Ashbery'ye Amerika'nı en prestijli üç ödülünü getirir: Pulitzer, The National Book Award ve National Book Critics' Circle Prize. Bu kitap da adını gene bir resimden, Mannierist ressam *Parmigianino*'nun ünlü resminden almıştır. Burada, Ashbery'nin bir özelliğini vurgulamanın tam zamanıdır kanımca. Hem *Art News* gibi ünlü bir sanat dergisinin editörlüğünü yapmış, hem resim eleştirmeni Ashbery'nin resimle kesişmesi sadece kitap adlarında kalmaz, şiirlerinde, betimsel olmayan yoğun görsellikte de kendini gösterir.

Ve yalnız kitap ünlenmez, kitaba adını veren şiir de ünlenir ve Ashbery'nin en fazla antolojilenen, en fazla incelenen, ders kitaplarına giren şiiri olur. İstanbul'daki ziyaret sırasında söz

bu şiire geldiğinde Ashbery de tüm şairlerin "antoloji şiir"e verdikleri tepkiyi verdi, bir görüşmemizde. Bu şiirini sevmediğini ve neden bu kadar ilgi çektiğini anlamadığını, üstelik bundan çok daha iyi şiirleri olduğunu söyledi keskin bir dille. Bir bakıma hakkı Ashbery'nin. *Self-Portrait in a Convex Mirror* şiir serüveninin koyulaştığı bir yapıttır, ona gösterilen ilgi, pekâlâ da *Rivers and Mountains*'a ya da *The Double Dream of Spring*'e de gösterilebilirdi, gösterilmeliydi de.

Art arda kitap yayınlamayı sürdürür Ashbery, bu kazandığı ünden sonra: *Houseboat Days* (Tekne Ev Günleri) 1977, *As We Know* (Bildiğimiz Gibi) 1979, *Shadow Train* (Gölge Tren) 1981, *A Wave* (Bir Dalga) 1984 tarihini taşır. Pek çok başka şairin yaptığı gibi toplu şiirleriyle okurun karşısına çıkması beklenirken, seçme şiirlerle çıkar okurunun karşısına neredeyse otuz beş yıllık bir şairlik serüveninin ardından. Kitapların bütünüyle, seçme şiirlere aldıklarını karşılaştırdığımızda özellikle ilk kitapları için (buna *Self-Portrait* de dahildir) fazlasıyla acımasız olduğunu görürüz. Son kitaplarını ise neredeyse tümüyle almıştır. Oysa bu kitaplarda hem şiir hem "şiir-nesir" (mensur şiirden farklı görmek gerekir, daha önce de belirttiğim gibi Ashbery'nin bu yapıtlarını) olarak ne değişik bir yönelim, ne değişik bir ton, hatta ne de değişik bir atmosfer vardır. Ashbery, adeta bir büyük tek kitaba çalışmakta ama bunları parça parça yayınlamaktadır.

1987'de yayınladığı *April Galleons* da (Nisan Kalyonları) aynı kümede sayılsa bile 1991'de yayınladığı *Flow Chart* (Akış Çizelgesi) gerçekten farklıdır, hatta belki de Amerikan şiirinin en cesur çıkışlarından biridir. Bu kitap tek bir uzun şiirden oluşur. 216 sayfa süren bu şiir yukarda sözünü ettiği ustaları kıskanmanın çözümü gibidir. 18'inci yüzyıl şiirinde görülen "fars havası" bütün şiirde egemendir. Gerçi humor her zaman vardır Ashbery'de ve bunu da *Auden*'den ödünç almıştır daha çok ama, bu kez uzandığı kişiler *Pope, Swift, Dryden*'dır sanırım. Çünkü Ashbery bu şiirinde tıpkı onlar gibi farsı çağdaş ahlak bilincini ve insanın yaşam deneylerinin karmaşıklığını yansıtmak amacıyla kullanır.

John Ashbery yazmaya devam ediyor... Bu yazıyı, Ashbery'nin şiir serüvenindeki bu geziyi, onun 1984'te *The American Poetry Review*'da çıkan şu sözleriyle bağlamak istiyorum: "Şiirlerimin içeriğinin ne olduğunu bilmiyorum. Biçiminin ne olduğunu da bilmiyorum. Hiçbir şey bilmeden başlarım ve bittiğini hissettiğimde de yazmayı keserim. Biçim denilen şey bana göre içeriktir ve içerik denilen de biçim."

Hürriyet Gösteri, Sayı 200, Ağustos-Eylül 1997

"Tek Bir İtiraf Şiirim Var"

*John Ashbery ile Söyleşi**

Konuşanlar: Enis Batur, Samih Rifat, Cem Akaş
Fotoğraflar: Samih Rifat
(Çeviren: Cem Akaş)

* Bu söyleşi, John Ashbery 12-15 Haziran 1997 tarihleri arasında Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık AŞ'nin konuğu olarak İstanbul'da bulunduğu sırada gerçekleştirildi.



Çağdaş Amerikan şiirini nasıl görüyorsunuz?

Amerikan şiirini özellikle yakından izlemek gibi bir eğilimim olduğu söylenemez. İlginç bulduğum şeyleri okurum. Bunun dışındaki şeyleri de okur, farklı tür metinlerden farklı biçimlerde esinlenirim. Doğal olarak, yazınsal olmayan şeylerden de etkilenirim. Bu, televizyon ya da sokakta yürürken kulak misafiri olduğum konuşmalar olabilir.

Konserve kutuları ya da buna benzer şeylerin üzerindeki yazılar gibi mi?

Nasıl? Ah, evet, konserve kutuları, yiyecek kutuları üzerindeki yazılar. Yanıtlarımın daha önceki söyleşilerde benzer sorulara verdiğim yanıtlarla özdeş olduğunu göreceksiniz. Ayrıca benimle yapılan başka söyleşileri de okuduğunuzda bir olasılıkla tanık olabileceğiniz gibi, İnternet ve küreselleşmenin yaşandığı bir çağda, Amerikan şiirinin yörelere göre birçok küçük akımlara ayrılmasını yadırgıyor ve garip buluyorum... Kuşkusuz, New York şiir ekolü diye bir şey var, ama bir bakıyorsunuz güneyde hâlâ 20'li yıllardan kalma şiir akımları var, Batı Kıyısı akımı ve eskisinden çok daha deneysel olan Iowa Üniversitesi akımı da var. Bunun sorumlusu orada eğitim veren Gary Graham'dir, şiirin açılmasını sağlamıştır. Ama Iowa Üniversitesi Yazarlar Okulu'ndan öğrenciler biliyorum; tümü de aynı şiiri yazarlardı. Onlara, "Bakın, şiiriniz son derece iyi, ama birçok başka şiiri andırıyor. Bu denli başarılı olmasa bile, kendinizi yansıtacak bir şey yazmak istemez miydiniz?" derdim. Ama onlar bu dediğime asla bir anlam veremiyorlardı. Şiir bölümü-

nün öğrencileri şiir okumaktan çok şiir yazmakla ilgileniyorlar. Öğrencilerime çağdaş şiirleri okumadıklarını, yazdıklarının, varlığından bile habersiz oldukları bir başka ozanın yazdıklarına tıpatıp benzediğini sık sık dile getirdiğim oldu. Bu durum bir öğrencinin başına geldi. Biraz Hart Crane'i çağrıştıran bir şey yazmıştı. Ben de ona Hart Crane'i okumuş olması gerektiğini söyledim. Ama o bu adı daha önce hiç duymamıştı bile. İki ay sonra yine bir şey yazdı. Bu da Hart Crane'i andırdığından, öğüdüme kulak verip bu kez Hart Crane'i okumuş olduğunu dile getirdim. Ama o Hart Crane'i hâlâ okumadığını söyledi. Bu olay çok kez başıma geldi. Şiirde denenebilecek biçemler sonsuz olmadığından, sanırım şiir yazmaya başlayınca insanın eninde sonunda adını bile duymadığı bir başka ozanı andırması da kaçınılmaz olacaktır. Pekâlâ, Roethke ve William Stafford gibi aralarında hiçbir benzerlik olmayan ancak o yörenin insanlarınca belli bir biçimde yazdıkları düşünülen Kuzeybatı şairlerini ele alarak sorunuza geri gelelim. Kanımca, Amerika'da garip bir yöresel nitelik egemen ki, bu da Internet ve küreselleşme çağında bana çok gülünç geliyor. New York'tan Nashville'e, ya da Iowa'ya, San Francisco'ya gidildikçe insanların yazma biçemlerinde neden bir farklılık olsun, ve insanlar neden bunun o yöreye özgü tek biçem olduğunu düşünsünler ki? Şiirin ozanın rengine, cinsel eğilimine ve cinsiyetine göre farklı sınıflara ayrılmasından nefret ediyorum. Ne yazık ki çağımızda bu bakış açısı hiç de geçerli değil. "Eşcinsel" şiire duyulan gereksinmeyi hiç anlayamıyorum. Eşcinsellerin duygularına ortak olmadığımdan değil. Bunun onunla hiçbir ilgisi yok. Yalnızca şu var ki, benim hoşlandığım şiir toplumun belli bir kesiminin "gönlünü hoş tutmak" için yazılmamıştır. Bence şiir herkes için olmalıdır. Gerçekten de, sekiz yaşındayken şiir yazmaya başladığımda –çok kısa bir süre sonra da son verdim– bir şiir yazdım ve "Kız ve Erkek Çocuklar İçin Şiirler" adını verdiğim kitabın kapağını tasarladım. Geniş bir izleyici kitlesi için yazmak iyi bir başlangıçtı. İtiraflar içeren şiirlerden de hiç hoşlanmam. Öyle ya, başkalarının mutsuzlukları beni ilgilendirmiyorsa, benim yaşadığım mutsuzlukları da başkaları neden dinlemek istesin ki? Ama iş-

ler hiç de sandığım gibi olmadı ve bu konuda yanıldığımı anladım. Çünkü başkalarının mutsuzluğu insanları yakından ilgilendiriyor. Özyaşamöyküleri peynir ekmek gibi satılıyor. Bir dostum benim yaşamımı kaleme alması için kendisine büyük paralar önerildiğini söylüyordu. Gerçekten de, ona avans olarak önerilen miktar bile benim tüm kitaplarımdan sağladığım gelirden daha fazlaydı. İyi de bir yayımcı ne idüğü belli olmayan ve kitapları pek satış yapmayan bir ozanın yaşamını konu alan bir kitabı neden basmak isteyebilir? Böylesi bir şeyin ona nasıl kazanç sağlayabileceğini bilmiyorum, ama görünüşe bakılırsa benim adımı bile duymamış olan biri yine de yaşamımda olan biteni okumak istiyor. Sonunda bu adama avansı benimle kırışırsa yardımcı olacağımı söyledim. Ama o buna yanaşmadı.

Fazlasıyla kişisel şiirler yazmakla suçlanıyorsunuz! Ne dersiniz?

Şiirimin kişisel olduğu kanısında değilim; kişisel deneyimlerimden çok, genellikle herkesin başından geçebilecek deneyimlerimi yazmaya çalışırım. Şiirlerim kimi zaman özyaşamöyküsü izlenimi verseler de, gerçekte öyle değillerdir. Kendi yaşamım üzerine bir şeyler yazmak beni pek ilgilendirmiyor. Yaşamımın insana çekici gelebilecek, çarpıcı bir yönü yok. Gertrude Stein'ın *Herkesin Özyaşamöyküsü* başlıklı kitabını bilirsiniz – bana göre bu yapıt benim oldum olası yazmak istediğim türdeki tek özyaşamöyküsüdür. Bana kalırsa, tepeden tırnağa itiraf şiiri diyebileceğim tek bir şiirim var, ve bu tür bir şiir ille de yazılacaksa, öyle yazılmalıdır. Geçenlerde George Shapiro'nun günlüğünü okudum. Günlükte, şiirin kişisel itiraflar içermemesi gerektiğini, ozanın kişiliğini yansıtmak yerine eğer itiraflar içeriyorsa da, T.S. Eliot'un deyişiyle, "bunu yok etmesi" gerektiğini söylüyordu. Eliot'un bu sözleri ne zaman ve nerede söylediğini bilmiyorum ama görüşüne yürekten katılıyorum.

Bir bütün olarak ele alındığında, kendinizi Amerikan ana akım şiirinin bir parçası olarak mı, yoksa ayrıksı bir ozan olarak mı görüyorsunuz?

Birinden biri olmak zorunda mıyım? İkisinin arasında bir şey yok mu? Kendimi oldum olası kurum karşıtı biri olarak görmeme karşın, akademik çevrenin –söz aramızda o çevreden de hiç hoşlanmam– giderek en gözde simalarından biri durumuna geldiğime tanık olmam nedeniyle bu son derece ilginç bir soru. Eleştirmenlerden de nefret ederim. Bunun nedeni, olumsuz bir şeyler söyleyebileceklerinden değil, eleştiriye tümüyle karşı olmamdan. Bana eleştirinin dürüst olmayan bir yönü varmış gibi geliyor. Aynı şeyi ben de yaptım; sanırım ben de en az bir başkası denli sahtekârım; aynı zamanda hem ayrıksı hem de kurallara bağlı olabiliyorum. Çok önemli bir şair sayılıyorum, öte yandan hiç kimse yapıtlarımı bilmiyor ve anlamıyor; sürekli olarak insanların yazdıklarıma gösterdikleri ilgiyi haklı kılmaya çağırılıyorum. İnsanlar yolumu çevirip bana, "Ah, şiirinize gerçekten bayılıyorum" diyorlar, ama benim nasıl bir kitleye seslendiğimi ya da onların yapıtlarımı neden beğendiklerini –ya da beğenmediklerini– bilmem olanaksız. Ama sık sık aynı sorunun farklı bir biçimiyle karşılaşıyorum: "Şiirinizi anlamıyorum, o halde neden okuyorum?" İnsanların yapıtlarıma gösterdikleri ilgiye bir gerekçe bulmak zorunda değilim.

Kimileri birilerinin size gösterdikleri ilgiyi öfkeyle karşılıyor.

Öylesine önemli biri sayılmasaydım insanlar böylesine öfkeye kapılmazlardı. Kavramakta güçlük çeken şiir okurlarını kesinlikle benden çok daha fazla öfkelendiren şairler var. Clark Coolidge'i tanır mısınız? Coolidge, tıpkı benim kendimi New York ekolünden soyutlamam gibi, kendisini dile dayalı şiirin [*language poetry*] ne denli dışında tutarsa tutsun, yine de bu tür şiirin babası sayılır. Onun seslendiği, yapıtlarını okuyan bir avuç insanın dışında çok daha fazla sayıda insan olsaydı, şiirinin herkesi çılgına çevirmesi işten değildi. Şiirimin önemi ve neden bu denli önem taşıdığı konusunda işte böyle bir yanılgı söz konusu. İnsanlar şiirimin bu denli önemli olduğunu düşünmeselerdi, benimle de bir sorunları olmayacaktı.

Demek, daha önce de belirttiğiniz gibi, eleştirmenliğin dürüst olmayan bir yönü olduğunu düşünüyorsunuz. Eleştirinin, her şeye karşın, olumlu hiç bir etkisi yok mu sizce?

Yapıtlarımla ilgili eleştirileri okumak, eleştiriler olumlu ya da olumsuz olsun, bana utanç veriyor. Ne olursa olsun, en iyi ve en akılcı eleştiri bile benim yazmayı nasıl sürdüreceğim konusunda bir şey söylemeyecektir. Oysa ki, beni ilgilendiren tek şey budur. Bu da onların görevi değildir ve sanırım çoğu eleştirmen yazmaya son vermenizi yeğleyecektir. Onlar sizinle ilgili olarak yarattıkları imgenin bozulmasını istemezler. Kuşkusuz, ben de hep aynı biçimde yazmayı sürdürmek istemem. Harold Bloom'un son çalışmalarımı nasıl bulduğu konusunda pek emin değilim, ama sanırım 20 yıl önceki durumumdan çok daha hoşnuttu, zira beni New York Üniversitesi'nde yaptığı bir konuşmaya çağırdığında sürekli olarak 1976 yılından söz etmiş ancak son çalışmalarımla ilgili görüşlerine hiç değinmemişti. Eleştirmenlerin yazdıklarımı kavrayıp iyice sindirdiğini düşündüğüm kimi yazılar okudum. Buna çok sevindim ama yine de sorun "bir sonraki aşamada ne yapacağım" sorusuna bir yanıt getirmek. Birilerinin sizin geçmişte yaptıklarınızı izlemesi çok hoş. Geriye yarın ne yapacağınız kaygısı kalıyor.

İşliklerle ilgili olarak ne düşünüyorsunuz?

Işlikler işsiz güçsüz ozanlara ekmek parası sağladığından önemli sayılabilir. Profesörler arasında öğrencilerin çok şey öğrettiği yönünde basmakalıp bir düşünce egemendir. Oysa ki ben, öğrencilerimden öğrendiğim tek şeyin şiir okumaktan nasıl kaçınılabileceği olduğunu sanıyorum ki, bunu zaten önceden de biliyordum.

Eğitimci olarak deneyimleriniz, o öğretmen tavrı, bir bakıma, yazdıklarınıza yansıyor mu? Ders verir gibi yazıyor musunuz?

Okul müdürü ya da müdiresinin o aşağılayıcı tınısının

gülünç bir yansıması vardır. Bu tını şiirlerime egemen olan farklı tınılardan bir tanesidir. Öğrencilerin şiirlerini ya da herhangi bir yapıtını tartışabilmeniz için gerçekten özen göstermek zorunda olmanız, ders vermenin olumlu bir yönü sayılabilir. Bir şeye özen göstermek çok güçtür, bu nedenle sizi özen göstermeye zorlayan her şey yararlıdır. Aynı şeyin, yapmaktan nefret ettiğim sanat eleştirisinde de geçerli olduğunu düşünüyorum. Gittiğim bir sergi üzerine bir şeyler yazacaksam en azından orada olanları iyice görmek ve belleğime kazımak zorunda kalıyorum. Artık bu işi yapmıyorum ve şimdi resimlere bakarken çok daha mutlu oluyorum. Sanırım benim gibi disiplinsiz biri için bir yontuya odaklanmak iyi bir disiplin olabilir.

Resmin şiirinize etkisi nasıl oldu?

Gençliğimde resim yapardım ve şiir okuyup yazmaya başlamadan önce ressam olmak isterdim. Gelgelelim, yazarken ve bir sonraki sözcüğü seçmeye çalışırken kendimi gözlerini paletine dikmiş bir ressam gibi hissediyorum. Bana göre yaptığımın bir bakıma fiziksel bir yönü var. Sanat eleştirileri yazdığımda, güzel sanatları şiire konu etmekten kaçındım. Bunu neden yaptığımı tam olarak bilemiyorum, ama sanırım kafama öyle koyduğum için güzel sanatları reddettim. *Self-Portrait*'i yazarken aslında yıllar önce gördüğüm bir resim üzerine bir şeyler yazmak istedim, bunu bir biçimde kaleme dökmek istediğimi hissettim. Ama o sıralar belli bir açlığı gidermek için şiir yazıyordum ve şiirlerim pek de iyi sayılmazdı. Bu nedenle böyle bir şeye kalkışamazdım. Ama sonra sanat editörü olarak sürdürdüğüm görevimi terk ettim ve bunu yapmaya başladım. Bu 1972 yılında ders vermeye başladığım dönemdeydi. O anda, "Tamam, artık bir eleştirmen olarak yazıyor olmayacağım. Bu resim üzerine bir ozan olarak bir şeyler yazmakta özgürüm" diye düşündüm. Ama sonunda yazdıklarım yine sanat eleştirileri oldu. O sıralarda New York'taydım.

Fransa'da geçen yıllarınızdan biraz daha söz edebilir misiniz? O dönemin oluşumunuza ne gibi katkıları oldu?

Doğal olarak, ben de herkes gibi Fransa'ya gitmek için can atıyordum. Kim can atmaz ki? Çocukken peri masalları okurdum, büyüyünce Proust'un tüm yapıtlarını İngilizce çevirilerinden okudum. 28 yaşına gelip Fulbright Bursu'nu kazanınca ülkemden ayrıldım. Ondan önce yayın ve reklam şirketlerinde çok düşük ücretli işlerde çalışmıştım. New York'tan uzaklaşmak ve ülke dışına çıkmak harika bir şeydi. Kanımca işimde bir yere varacağım da yoktu. Yazınsal alandaki kariyerim de yerinde sayıyordu. İlk kitabımın basımı ben Fransa'da iken kabul edildi; ben de bursumu bir yıl daha uzattım. O dönem sonunda da Fransa'da kalmak istediğime karar verdim ve ülkeme 10 yıl sonra babam ölünce, anneme bakmak zorunda olduğum için geri döndüm. *The International Herald Tribune* gazetesinde sanat eleştirmeni olarak çalışmaya başladım. Yazdığım her yazı başına yalnızca 15 dolar alıyordum ki, bu o zaman için bile utanç verici bir ücretti. Ne var ki, bu işim sayesinde çok daha parlak



Soldan sağa: Enis Batur, John Ashbery, Cem Akaş.

öneriler aldım. Çevremde Amerikan dilini konuşanlar olmadığından, şiir yazmak bana oldukça güç geliyordu. Uyum sağlamam epey zaman aldı.

Kulağın Fransızcaya alışması mı?

Daha doğrusu, Amerikan İngilizcesinden uzak kalmaya alışmam. O sırada Fransızca öğreniyordum. Aynı zamanda sıkı fıkı dost olduğumuz çok iyi bir Fransızca öğretmenim vardı. Fransızcayı tümüyle ondan öğrendiğimi söyleyebilirim. Görünümü bir Amerikalınınkinden farksızdı. Amerika'dan pek hoşlanmazdı ama öteki Fransızlara kıyasla çok daha Amerikalıydı. Amerikalılar da Amerika'dan pek hoşnut değiller. Bu yüzden o dönemde New York'taki sıradan yaşamımdan uzaklaşmak bana rahat bir soluk aldırmıştı.

Ya geri döndüğünüzde mutlu muydunuz, mutsuz mu?

Bir süre mutsuz oldum ama zamanla Amerika'ya yeniden ayak uydurdum. Şimdi eskisinden çok daha fazla seviyorum. Yeniden Paris'te yaşamayı hiç düşünmüyorum. Şimdi oraya gittiğimde gençliğimin orada geçtiğini düşünmeden edemiyorum. Bunda Paris'in eski Paris olmamasından çok benim değişmiş olmamın payı var. Artık çok farklı biriyim. Kişi aynı kişi ama kırk yıl daha yaşlı.

Şiirinizle resim arasındaki ilintiden söz ettiniz. . . Ya sinema için ne diyorsunuz?

Bence şiirimin, beni yoğun bir biçimde esinlendiren sinemadan kaynaklanan, sinemasal bir boyutu var. Bu, belki de bir filmde gördüklerinizi salt orada oldukları için kabul etmenizden kaynaklanıyor. Bir filmde bir çekimin ardından ne geleceğini bilemezsiniz. Bu filmin bir parçasıdır, bu nedenle de şaşırtıcı olması son kerte doğaldır. Sanırım bu tür ilk esinlenmem de Chirico'nun, uzun tümceleri ve bir tümce içinde sık sık değişen

izlekler ve kişilikleri nedeniyle sinemasal bir boyuta sahip olan *Hebdomeros*'unu okuyup yazmaya koyulduğum sırada oldu. Onu, bana çok sinemasal gelen *Three Poems*'den (Üç Şiir) önce yazdım. Bir de şu var ki, çocukken kırsal kesimde yaşıyorduk, babam çiftçilikle uğraşıyordu ve ben öteki çocuklar gibi sık sık sinemaya gidemiyordum. Bu yüzden çocukluğumda sinemaya korkunç bir açlık duyuyordum. Sinema bana göre yaşamın gerçekten sürdüğü bir yerdi. Bu nedenle, sık sık bu çiftlikte ne işim var diye düşünüp durur ve daha çok film izleyebileceğim günlerin özlemini çekerdim. Genellikle eski filmleri izlemekten büyük bir zevk alır ve ekranda izlediğim olayların geçtiği günlerde benim ne yapıyor olduğumu düşünürüm.

Ya müzik?

Bu çarpıcı sözcüğü kullanmak istemesem de, müzik benim için bir tutkudur diyebilirim. Gerek yazarken, gerek bunun dışındaki zamanlarda hep müzik dinlerim. Son zamanlarda yoğun bir biçimde Scielsi dinliyorum. Ona İtalya'nın Charles Ives'ı diyorlar ama bu doğru değil. İkisinin de yapıtlarını kimsenin tanımaması açısından belki doğru olabilir. Scielsi birkaç yıl önce yaşama veda etti. O da elemental bir biçem kullanıyordu. Onun sözleri ve müziği, üzerinde kafa yorulacak bir malzeme olarak ilgimi çekiyor. Bazen de Steppan Volpe ya da Elliott Carter'ı dinlerim. Scielsi'den önce ise, az bilinen Rus bestecilerinin 19. yüzyıl romantik müziğini dinliyordum. Peki, Brahms ya da Çaykovski'ye ne oldu diye merak edebilirsiniz. Ama 12 yaşımdan beri onları öyle çok dinledim ki, 19. yüzyılın belli başlı bestecilerinin her yapıtını sular seller gibi öğrendim.

Müziğin şiirinize ritmik bir katkısı oldu mu? Müzikle şiir arasında böyle bir koşutluk aradınız mı?

Müzik adım adım ilerler ve ona daha yakından bakmak istediğinizde geri gelmez. Kuşkusuz, elinizde plak olduğu sürece onu sık sık çalabilirsiniz ama, resimden farklı olarak, belli bir

zaman dilimi içinde onu yeniden yaşamak zorundasınız. Yazarken izlediğim yol da işte bu türde uzun bir yolculuk. Ne yapacağım konusunda hiçbir fikrim olmadan yazmaya başlarım. Herhangi bir konu üzerine yazmam, genellikle son zamanlarda beni etkileyen bir iki sözcük ya da birkaç tümceyle işe koyulur, ardından bunların çevresinde bir şeyler örmeye başlarım. Bitirir bitirmez de başladığım şeyi düzeltmeye koyulurum. Her zaman değilse bile, sık sık bunu yaparım.

Şiirle aranızdaki ilişkiyi merak ediyordum. Şiir mi sizi yönlendiriyor, yoksa siz mi şiire yön veriyorsunuz?

Sanırım her ikisi de. Sürekli olarak yazma işlemini gerçekleştirenin benim dışımda biri olduğu duygusuna kapılır, bir yandan da belli bir şeye ulaşmaya çalıştığımı da bilirim.

Flow Chart *(Akış Çizelgesi) gibi tek bir uzun şiirden oluşan bir kitabı ne kadar zamanda yazdınız?*

Flow Chart'ı yaklaşık altı ayda yazdım. İşsiz olduğum bir dönemdi. Bursluydum. Yaşamımda ilk kez yazabildiğim ve hiçbir şeyden kaygılanmadığım bir dönemdi. Beş yıl sürdü bu dönem ama yorgunluğumu üzerimden atmak yaklaşık üç yılımı aldı. Onu yazmamı öneren İngiliz ressam dostum Trevor oldu. Onunla her dakika burun buruna olmasak da birbirimizi oldukça düzenli bir biçimde arayıp sorarız. Bana son günlerde neler yazdığımı sordu, ben de kısa şiirler yazdığımı söyledim. Daha önce uzunca şiirler yazıyordum. Yapacak bir şeyler aranıyordum, o da "Neden annenin ölümüyle ilgili yüz sayfalık bir şiir yazmıyorsun?" dedi. Annesini kısa bir süre önce yitirmişti. Bu olayın belleğinde derin bir iz bıraktığını bildiğimden, "Evet, harika bir fikir! Bunu daha önce hiç düşünmemiştim. Neden olmasın?" dedim. Yazılarımı genellikle daktiloda yazarım ama bu kez ufacık harflerle kâğıda yazdığımdan, sonunda yazı tasarladığımdan çok daha uzun oldu. 1987 yılında başladım ve sanırım bitmese de 4 Temmuz 1988 günü bitirmeye önceden

karar vermiştim – vatansever olduğumdan değil, yalnızca pek iş çıkartamadığım yaz mevsiminin başlıyor olmasıyla bu karara varmıştım. Bu üzücü bir şey, zira o dönem genellikle benim yaz tatilim. Yaz mevsimine bayılırım ama genellikle durgun geçen bir dönemdir.

Sabahçı mısınız, yoksa akşam mı çalışırsınız?

Genellikle akşamüzerleri çalışırım. Sabahları parlak fikirlerle dolu olmama karşın, o saatlerde yazı yazmak için gerekli olan eleştirel güçten yoksun olurum. Geceleri ise elime kalemi bile alamam, çünkü kafamdakilerin tümü uçup gitmiştir. Yazmayı sürekli erteler ve genellikle akşamüstünün son dakikalarını beklerim. Yanıtını bildiğim sorulara bayılıyorum!

Şu anda üzerinde çalıştığınız bir şey var mı?

Sürekli olarak yazıyorum. Bana bunu öneren yine Trevor'dur. . . Dediğim gibi ona çok yakın değilim. Ama önerilere



Soldan sağa: Enis Batur. John Ashbery.

hep açığım ve başkalarının yapmamı istedikleri şeyleri yaparım. Ne var ki, bu şimdilerde bir oyuna dönüştü. Artık önerilerini ciddiye alıp almayacağımdan pek emin değilim. Bir ressamın yaşamı üzerine 30 sayfalık bir şiir yazdım. Ressam kısa bir süre önce Chicago'da keşfedildi. İnsanlar böyle birinin varlığından bile habersizdi. Sanırım bir hastanenin bekçiliğini yapıyordu. Bir odada yaşıyor ama "Latevians" adlı bir grup küçük kızın serüvenlerini yansıtan binlerce resim üretiyordu. Bu serüvenleri anlatan 5000 sayfalık bir roman ile 2000 sayfalık bir de özyaşamöyküsü bile kaleme almıştı. Hiç kimseyi tanımayan ve hiçbir şey yapmayan biri olduğu düşünülürse son derece ilginç bir şey olmalı. Yalnızca hava konusunda bilgiye sahipti ve bir kasırganın yerle bir ettiği bir kasabanın fotoğraflarını görmüştü. Bu onu öylesine etkilemişti ki, resimlerinin hemen hemen tümüne yansıdı. Resimlerinde sakat bırakılan ve tecavüze uğrayan (belki de tecavüze uğramamışlardır, onun cinsellik konusunda herhangi bir bilgisi olduğundan pek emin değilim) küçük kızların serüvenlerini yansıtıyordu. Kızlar genellikle çıplaktı ve kimsenin bilmediği bir nedenden ötürü küçük penisleri vardı. Hastanede çalıştığından kadınları çıplak görmüş olmalıydı, ama büyük bir olasılıkla kimseyle cinsel ilişkide bulunmamıştı. Kitabı İsviçre'de yayınlandı. Yapıtlarının bir bölümüne "Muse Doll"da yer verildi. Lozan Müzesi onunla ilgili koca bir kitap yayınladı.

Adı neydi?

Henry Darger. Adının nasıl okunduğunu kimse bilmiyor. Darger ya da Darjer.

Aynı zamanda birden çok şey üzerinde mi çalışırsınız?

Genellikle elimdekini bitirmeden yeni bir şeye başlamam. Yazdığım şiirlerin çoğunu o anda tamamlarım. Kuşkusuz *Flow Chart* gibi uzun bir çalışmada aynı şey söz konusu değildir. Onları belli bir süre içinde yazdım.

Yazdıklarınıza sonradan geri döner misiniz?

Pek değil. Kimi zaman dönerim ama genellikle yazımı tamamladıktan hemen sonra üzerlerinden geçer sonra bir yana kaldırırım. Aylar ya da belki bir yıl sonra yeniden gözden geçirdiğimde son bir kez düzeltmelerimi yaparım. Ama çok fazla düzeltmemeye özen gösteririm.

İlk kitabınız nasıl yayımlandı? Çok zorlandınız mı? Şiirlerinizi önce dergilere mi gönderdiniz?

Evet, aslında bu çok ilginç bir öykü. Çünkü ortaokulda iken benim gibi şiir yazan bir arkadaşım vardı. New England'da yatılı bir okulda öğrenciydi. Yörenin sakinlerinden biri şairdi. Robert Frost'u andıran önemsiz bir New England şairi. Her ikimiz de şiirlerimizi ona gösterdik. Arkadaşım benim yazdığım kimi şiirleri kendi yazmış gibi ona götürdü. Adam şiirleri sevdi ve onları Chicago'daki dergilere gönderdi. Daha sonra ona benim şiirlerimi gösterdim. Arkadaşımın şiirlerini kendime mal ettiğimi düşündüğünden, bana tuhaf tuhaf baktı. Sonra şiirlerimi Chicago'ya gönderdim. Onlar da üzerine özür dileyen bir not iliştirerek geri gönderdiler. Birkaç ay sonra *Poetry* dergisinin sayfalarını karıştırırken iki şiirime rastladım. O sıralar henüz 18 yaşındaydım ve Amerika'da başka bir yayın organı olmadığını, onların başkalarının şiirlerini çaldığımı düşüneceklerini ve bu nedenle şiirleri yayınlamayacaklarını sanıyordum. Bu nedenle ozanlığım daha başlamadan sona erdi. Sonunda aradan epey bir süre geçtikten sonra yeniden denemeye karar verdim. Ama ilk kitabım *Some Trees* (Bazı Ağaçlar) Auden tarafından kabul edilinceye dek hiç şansım olmadı. Tabii ki beni anımsamamışlardı. Böylece şimdi insanların anımsamakta bile güçlük çektikleri bir iki şiirim yayımlanmış oldu. Harvard'da öğrenci iken, birisi bir şiirimi *Curioso* adlı bir dergide yayımladığı için ozan olabileceğim duygusuna ilk kez kapılmıştım. İlk kitabım pek yankı uyandırmadı, ikincisine gösterilen tepki ise daha da beterdi. Şiirlerim ancak 39 yaşındayken yayımlanan üçüncü kitabımla biraz ilgi uyandırmaya başladı.

Ya öğrencileriniz? Öğrencileriniz arasında kitabı yayımlananlar var mı?

Çoğu henüz yirmi yaşında. Geçtiğimiz yıl *The American Poetry Review* tarafından kabul edilen bir iki öğrencim var. Onları şiirlerini göndermeleri, böylelikle yayınlanmamaları gibi dehşet verici bir duruma düşmemeleri konusunda yüreklendirdim Bir de hep, "Henüz yayınlatmaya hazır değilim, daha beklemeliyim" duygusu vardır. O zaman onlara, "Yaşamınızın sonuna dek beklemek istemiyorsanız bunu şimdi yapın" diyorum. Bunun birkaç öğrencimde işe yaradığını görmek beni sevindirdi. Eski öğrencilerimden bir bölümü, sayıca çok fazla olmasa da, şimdi tanınmış birer ozan oldu. Çin asıllı Amerikalı John Yau'nun adını hiç duydunuz mu? Yoğun bir biçimde sanat eleştirileri yazıyor ve ona sanat eleştirileri yazma dememe karşın, bir bakıma benim izimden gidiyor. Bir gün bana, "Yahu Ashbery, beni ne durumlara soktun!" dedi. Jasper Jones ile ilgili bir kitabı basıldı.

Şiirleriniz size bir mürit grubu sağladı mı?

Evet, şiirlerim üzerine yazılmış denemelerden oluşan bir kitap geçen yıl yayınlandı. Adı *The Tribe of John* (John Kabilesi). Bu denemelerin hiçbirini okumadığımı söylememe gerek yok sanırım.

Bu sizde nasıl bir duygu yaratıyor?

Hoş bir duygu ama aynı zamanda da nelerden sorumlu olduğum konusunda kaygı duyuyorum. Çalışmalarını benimkilere benzetmeye çalışmamaları konusunda onları yüreklendirmeye çalıştım. Sürekli olarak şunu söylüyorum: "En büyük esin kaynağı sizi kendisinden uzaklaştıran ve tümüyle farklı bir şey yapmanıza olanak sağlayan şeydir. Zira, o şeyin size çarpıcı gelen yönü özgünlüğüdür. Ona benzer bir şey yaratırsanız, özgün olmazsınız." Belki üzerinde durulmaya değmeyecek denli

açık ve de seçik, ama insanlar nedense bunu bir türlü anlamıyorlar.

Yazmaya başladığınızda sizin de bir "pir"iniz var mıydı?

Auden'i çok severim. Ama yalnızca ilk şiirlerini. Daha sonraki şiirlerinden hiç hoşlanmıyorum. Dün akşam Yunanlı yazarla Kavafis'in ilk başlarda nasıl kötü yazdığını, daha sonra ansızın iyi bir yazara dönüştüğünü, Ritsos'ta ise bunun tam tersinin yaşandığını tartışıyorduk. Auden'in yapıtları da onun Amerika'ya gelişiyle ilginçliğini yitirdi. Onu ilk okumaya başladığımda oldukça genç yaştaydı. O zaman bile ilk çalışmalarından bir bakıma uzaklaşmıştı. Stevens atalarımdan biri sayılmakla birlikte, onu ilk okumaya başladığımda pek anlamamıştım. Onu çağdaş şiir okumaya başlayana dek hiç kavrayamadım. Harvard Üniversitesi'nde sanat eleştirisi eğitimi gördüm. Harvard'da Marianne Moore adında bir profesör var. Bu profesör bir kitap yazdı. Bu kitabı okuyarak Stevens'ı kavramaya başladım. Kanımca o gerçek değeri anlaşılamamış bir ozan. İnsanların artık ona ne denli ilgi duyduklarını bilemiyorum. İna-



nılmaz şiirleri var. Elisabeth Bishop da çok garip bir ozan. Benden tutun da Robert Wallows'a dek uzanan çok farklı bir ozanlar kitlesinin ilgisini çekiyor.

Şiirlerinizin başka dillere çevrilmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Üç kitabım İsveç dilinde yayınlandı. *Can You Hear, Bird* (Duyabiliyor musun, Kuş) yalnızca Almanca ve İsveççe yayınlandı. *And The Stars Were Shining* (Ve Yıldızlar Parlıyordu) Almanca yayınlandı. *Flow Chart* Fince ve İspanyolcaya çevrildi. İki kitabım İtalyancaya, ikisi Japoncaya, biri Dancaya, biri de Norveççeye çevrildi. Başka dillere çevrilen kimi kitaplarımdan benim bile haberim yok. Birkaç yıl önce birisi bana şiirlerimin İspanyolca çevirilerini içeren "John Ashbery'den 37 Şiir" başlıklı Venezuela baskısı bir kitap gösterdi. Bunun bir kopyasını edinmeye çalıştım ama bir türlü bulamadım. Bu arada Turkiye de bunlar arasında. Başka hangi ülkeler var sırada? Rus çevirmen bu işi pek başaramadı. Çevirmen iyi niyetli, hoş bir insandı ama gördüğü pürüzleri yok etmeye çalışınca şiirlerim André du Bouchet'ninkileri andıran bir havaya büründü. Çeviriler son derece başarılıydı ve kulağa hoş geliyordu. Gelgelelim ki, benim özgün çalışmalarımdaki o sevimli düzensizlikten yoksundu. Kuşkusuz, çevirmenliğin sorunu bu. Yazarken bir anlam taşıması gerekmezken, çevirmen yazarın yazmadıklarını tamamlamaya çalışır.

Dışbükey Bir Aynada Otoportre*

(Çeviren: Nazmi Ağıl)

* *Self-Portrait in a Convex Mirror*, Viking Press, New York 1975

YÜK VAPURUNA SARHOŞ KONMUŞ BİRİ OLARAK

Her bir şeyi denedim, yalnızca bazıları ölümsüz ve özgürdü.
Başka bir yerde, güneşin azar azar süzüldüğü
Bir yerde oturuyor gibiyiz,
Birinin gelmesini bekler gibi. Sert sözler söyleniyor,
Güneş yeşil yapraklarını sarartırken bir akçaağacın...

Demek hepsi buydu, ama belli belirsiz,
Bütün kış boyu eski bir katalog gibi kokmuş olan
Sayfaların arasında yeni bir soluğun kıpırtılarını duydum.
Yeni cümleler baş gösteriyordu. Ama yaz
İlerlemişti, orta noktayı geçmemişse de daha
Muştusuyla şişkin ve karanlıktı,
Artık uzaklara gidemeyeceğiniz
Ve en umursamazların bile
Olmaya hazırlanan şeyi izlemek için
Dikkat kesildikleri o zamana ait doluluğun.

Bir cam bakış durdurur sizi
Ve sarsılmış olarak yürürsünüz: görülen ben miydim?
Farkıma vardılar mı, bu defa, olduğum gibi,
Yoksa yine mi ertelendi? Çocuklar
Hâlâ oyunlarında, ikindi göğünde çevik bir
Sabırsızlıkla yükselen bulutlar, sonra dağılan,
Duru, yoğun alacakaranlık vardığında.
Yalnız o bacanın ötüşünde,
Orada aşağıda, bir an,
Büyük, ciddi olayın başladığını düşündüm, düzenlenmiş,
Renkleri bir bakışa sığdırılmış, bir balad,
Bütün dünyayı içine alan, şimdi, ama hafif,
Daha da hafifçe, ama büyük güç ve hassasiyetle.

Düşen gri kar taneleri mi her yerde?
Güneş tozları onlar. Sfenksten daha uzun süre uyudun
Güneş altında, ve hiç de daha bilge değilsin bu yüzden.
İçeri gel. Kapıya bir gölge düştü sandım
Ama yalnızca kadındı bir kez daha sormak için gelen
İçeri girecek miyim, ve belki de girmem diye acele etmeyen.

Gecenin parıltısı ele geçirir hükmü. Cistercian solukluğunda
bir ay
Çıkıp oturdu göğün orta yerine, kuruldu,
Nihayet bir el attı şu karanlık işine.
Ve bir iç çekiş duyulur yeryüzündeki tüm küçük şeylerden,
Kitaplar, kâğıtlar, eski dizbağları ve bir yerlerde
Mukavva kutularda saklı iç-tulumu düğmelerinden, ve bütün
Alt şekillerinden kentlerin, eşitleyen gecenin altında dümdüz.
Yaz ister ve çok fazla şey alır,
Ama gece, o çekinik, o ketum, fazlasını verir aldığından.

KÖTÜLEŞEN DURUM

Yağmur fırtınası gibi, dedi, renk şeritleri
Yıkayıp geçiyorlar beni, yararsız. Ya da bir
Ziyafette ama üstünden dumanlar tüten yemekler arasından
Seçim yapamadığı için yemeyen biri gibi. Bu kesik el
Yaşamı temsil ediyor, ve dolaşıyor gönlünce,
Doğu ya da batı, kuzey ya da güney, hep
Bir yabancı o yanımsıra yürüyen. Ey mevsimler,
Kulübeler, dağ evleri, koyu renk şapkalı şarlatanlar
Kırlarda bir eğlence merkezinin eteklerinde,
Silip bir daha ağzınıza almadığınız ad benim, benim!
Bir gün hesabını soracağım size nasıl tüketildiğimin
Sizin yüzünüzden, ama şimdilik yolculuk
Devam ediyor. Galiba, herkes de bu yolculukta.
Zaten başka ne var ki?
Her yıl tekrarlanan oyunlar mı? Doğru, beyaz
Üniformalar ve ötekilerden saklı tutulan özel bir dile
Uygun durumlar var. Misket limonları
Usulünce dilimlenmiş. Tüm bunları biliyorum
Ama etkilenmiyor gibi davranamıyorum,
Her gün, bütün gün. Düşüncelerimi dağıtmayı denedim,
Geç vakitlere kadar okumayı, tren yolculuklarını
Ve romantik aşkı.
Bir gün bir adam aradı ben dışardayken
Ve şu mesajı bıraktı: "Her şeyi yanlış yaptın
Başından sonuna kadar. Allahtan, durumu düzeltmek için
Hâlâ vakit var, ama hızlı hareket etmelisin.
İlk fırsatta beni gör. Ve lütfen
Kimseye bundan söz etme. Daha da önemlisi hayatın buna
bağlı."
O zaman pek önemsemedim onu. Son günlerde
Eski moda ekose şallara bakıyorum,
Kolalanmış beyaz yakalara dokunup onları tekrar, gerçekten
Beyaz yapmanın bir yolu var mıdır merak ediyorum. Karım
Beni Oslo'da sanıyor – Oslo'da, Fransa'da, yani.

40'LARIN SİNEMASI

Jaluzinin gölgesi, boyanmış duvarda,
Yılançiçeğinin ve kaktüsün, alçıdan hayvanların gölgeleri,
Parlak bakışın trajik hüznünü odaklıyorlar
Hiçbir yere, uzaydaki kara delikler gibi bir deliğe.
Üstünde sütyen ve külotuyla cam kıyısına yanaşıyor:
Cızt! Jaluzi yukarda. Kırılgan bir sokak manzarası sunuyor
kendini,
Nereye gittiklerini bilen kağıt helva incesi yayalarla.
Jaluzi yavaşça iniyor, çıtalar kalkıyor yavaşça.

Neden hep bu şekilde sona ermeli?
Bir kürsü, üzerinde kadının okuduğu, saçının dağınıklığıyla,
Ve bizi geriye kendine çekmesi hakkında söylenmemiş her
şeyle,
Onunla birlikte sessizliğin içine, yalnız gecenin
açıklayamayacağı.
Kütüphanenin sessizliği, yanında not defteriyle telefonun,
Ama bunları da yeniden icad etmek zorunda kalmadık:
Onlar çekip gitmişlerdi bir öykünün konusu içine,
"Sanat" bölümüne – hangi önemli ayrıntıların hariç
tutulacağını bilerek
Ve karakterin nasıl geliştirileceğini. Fazla ilgi çekmeyecek
Kadar fazla gerçek şeyler, böylelikle de yapay, ama şimdi
sayfanın her yerinde,
Dışarıyla birlikte içersi de senin bir parçan oluyor
Ölüme sırtını dönüp kahkahalarla hiç çekip gitmediğini
keşfederken
Arka planda, verandanın kıyısında koyu asma kütüğüyle.

KUTSAL TOPRAĞINDAN GELDİĞİNDE

batı New York bölgesinin
mezarların keyfi yerinde miydi çalılıklarında
Ağustos sonu havasında bir panik kokusu var mıydı
yaşlı adam yine pantolonuna işedi diye
ikindi parıltısından yüz çevirmek var mıydı
sanki ondan da vaz geçilebilirmiş gibi
herhangi biri var mıydı bu saydıklarımın
ve nasıl olur da bu
şu an içinde bulunduğun durumun sihirli çözümü olabilir
karanlık mevsim boyu bunca uzun zaman
seni böyle kıpırtısız tutan nedir
şimdiye dek ki lacivertli kadınlar çıkıp gelirler
ve kurtçuklar çıkıp gelirler çürük yapraklar arasından ölmek için
herhangi bir mevsim sonudur

sen böyle yanlışsız okuyan
rahatsız edilmek istemeyen oturduğu yerde
o kutsal bölgeden gelirken
dünyanın bağımlılığına ilişkin başka hangi işaretler vardı üzerinde
kavşaklarda hangi sabit işaretler
hangi bezginlik sokaklarda
her şeyin bir fısıltıyla söylendiği
çit çalıları arasında hangi ses tonu
elma ağaçları altında hangi ton
numaralanmış topraklar uzar gider
ve senin evin yarında kurulmuştur
ama tabi ki neyin doğru ve neyin olacağının
sınanmasından önce değil
önce değil nüfus sayımından
ve adların yazılmasından

unutma gezip dolaşmakta özgürsün
başka zamanlardan başka manzaralardanmış gibi
çok geç kalan birinin tarihi gibi
vakit erdi şimdi ve özlü söz
kuluçkaya yatıyor mevsimler değişip titriyorken
nihayet sanki o korkunç ilgi çekici şey
gökyüzünde meydana geliyormuş gibi
ama güneş batıyor ve engelliyor onu görmeni

gecenin içinden doğuyor işaret
yaprakları kuşlar gibi birden konarak bir ağacın altına
toplanıp silkelenerek yeniden
hafif bir öfkeyle yere konuyor
beynin bildiği gibi biliyor çünkü asla meydana gelemez
burada değil geçmişte dünde değil
yalnızca bugünün gediğine kendini doldurarak
boşluk nasıl bölüştürülürse
saatin kaç olduğu düşüncesi içine
çoktan geçmişken o saat

LAFEBESİ

O adamın durumu ilgi, evet,
Ama az sempati uyandırıyor; ilk kerede
Göründüğünden daha küçük. İlk ısırgan otu filizi
Hâlâ önemli midir büyüyen şey
Taşlamalı bir piyes olunca? Üç tarafı kapalı,
Dördüncüsü bir hava akımına açık,
Çıkışlar ve girişler, bahçe karla kaplanırken
Kıvrılmış otlar gibi vurgulamak amacıyla yapılan
Abartılı el ayak hareketleri?
Ah, bu başka, bambaşka bir
Eğlence olurdu, ağzımdaki bu metalik tat değil
Uzaklara bakarken, barut kadar siyah yoğunluk
Çim yazılarının sürdüğü köşelerde,
Beklenmedik yerlerde gül kırmızısı, pat
Diye kapatılan bir kitabın üstündeki parmakların basıncı gibi.

Gerçeğin dolaşık şekilleri
Taranıp ayıklanır, düğümler kesilir
Ve yayılır etrafa. Maskenin ardında
Hâlâ kıtasal bir değerbilirlik
İyi olana, nadiren görünen ve ölüp
Giden kendini konuşmanın eşiğine taşıyan
Solukta. Anlatıla anlatıla eskimiş öykü.
Bütün günceler aynı, berrak ve soğuk, uzun
Sürmüş soğuğa uygun görünümünde.
Yatay olarak konurlar, yere paralel,
Eğilmeyen ölüler gibi. Bunu yeniden okumanın tam zamanıdır
Ve geçmiş parmaklarının arasından kayıp gider,
Orada olsam derken.

ŞEHRAZAD

Aklın muammasının desteğinden yoksun
Etrafı çevrili taş havzalarda toplanıyor su.
Toprak kuru. Altında akıyor
Su. Kuyularda balıklar yaşıyor. Yapraklar,
Endişeli bir yeşil, çiziktiriliyorlar ışığın üstüne. Kötü
Boruçiçeği ve arsız ambrosia nasılsa unutuyorlar burada **boy**
göstermeyi.
Boşaltılamaz bir gardrop verilmiş her
Yeni oluşumun emrine. Kendisi olabilir şimdi.
Gün nerdeyse batmaya gönülsüz
Ve yavaşlayarak yeni sokaklar açıyor
Göğün sınırına geçmeyen fakat burada bizimle kalan.
Başka rüyalar geldi ve gittiler, bu arada renkli
Fiillerin ve sıfatların kıyısı ışıktan çekiyordu kendini,
Yöntem yoksunluklarını tedavi etmek için gölgede
Ama her şeyden çok parçacıkları sevdi kadın
Aynı kategoriden olan nesneleri
Belirli şeylere dönüştüren, herbiri kendine has
Ve kendi sınıfından farklı.
Bütün bu kaynama arasında gelgit belirtisi
Yoktu hiç, yalnızca hoş bir dalgalanma havada
Geçmiş ya da az sonra gelecek
Her şeyi şu anda gösteren. Hepsi bir davetti.
Pek azı görünse de
Gecenin sokaklarında öyle belirgindi ki çiçekler
Daha gür çıkıyordu sesleri,
Arkada planı büyüten böcek ve değnek uğultularından,
Onu bir domuz arabasına atıp getiren, günün yeni bir
gerçeğine.
Bunların işe koyulmadan önce
Herhangi bir selamlama gibi okunması amaçlandı,
Ama onlar direndiler, ve arta kalanlarla
Öyle uyumluydu ki inatçılıkları
(Gün ölürken ölmeyi reddeden beyaz kuşların

Anlık parıltıları gibi) hiçbirisi bilmiyordu
Bu büyük kıpırdanışı güçlü bir sapma,
Yavaş yavaş dağ olan bir düzlük kılan eğriliği.

Böylece her biri bir ağa takılmış buldu kendini
Bir şekilde, ve bütün kıvranıp kurtulma çabaları
Daha da çekti onu, karşı konmaz bir şekilde, çünkü hepsi
Anlatılmak için oradaydılar, sınırdan
Sınıra atılmak için. Güneşin yaması olarak
Okunan taşlar vardı burda, dedelerin ninelerin
Öyküsü vardı, kuvvetli genç kahramanı anlatan
(Bir zaman bir başkasına, şimdi
Yeni söz alana verilen), akşam yemekleri ve toplantılar,
Eski evdeki ışık, odalardan birbirine açılan
Gizli yol, ama hepsi
Kendini seyreden zamanın yorgunluğuydu
Karmaşık öykü içinde çünkü şişmiyordu hiçbir şey:
Anlatma anının büyüklüğü çözülemeden kalıyordu
Taa ki olay zenginliği, sevinçle karışık acı,
Tam tomurcuk olup patlama sırasında
Solana kadar, büyümesi süreğen bir ağıt.

Bazı öyküler yapı işçileri hanedanlarına direndi
Ama yankıları kilitlendi, tahmin
Oldular nihayet hafızadan başka bir şey olmayan,
Olasılıklar sınırlı olduğundan. Sonuçta
Görülüyor ki nazik ve iyi olanlar ödüllendiriliyor,
Adaletsiz sonsuzca yanmaya mahkûm ediliyor
Hatası etrafında, daha üzgün ve daha bilgece her durumda.
Bu uç noktalar arasında yuvarlanır gider öbürleri
Bizim gibi, kararsız fakat yapmacıksız bir şekilde
Benimseyerek unutulmaması gereken figüran rolünü. Bu
yabani
Ormanı yaratan biziz ve ona uzay diyen, her kökü,
Her yılanı zevkimize yavan bir çınlamayla çarpan adın sesi
Hatırına adlandıran, zevkten kasıtsa duyarsızlık. Ve

Ne yapacaklardı sımsıkı kapalı akşam havasına
Çıkarken iyi huyluluğa kazandırılan, sayısız
Darbeleri kısıtlayacak seyirci olmasa?
İşte öyle ya da böyle
Hesap doğru olmasa da
Denge yeniden sağlanır çünkü o
Kurar dengeyi, egemen olduğunun bilinciyle,
Ve aynı hatayı iki kez yapan temize çıkar.

AZAMİ YÜKSEKLİK

"Voilà, messieurs, les spectacles
*que Dieu donne à l'univers. . ."**
–Bossuet

Duvarlardaki resimlere bakıyor.
Gerçeğin bir nümunesi sadece.
Ama asla yetmez kimseye.
Gerçek tatmin etmez.

Loş bir otel odasında
Çizgi çizgi lekeler, geceler ve
Gündüzlerdi akşam karanlığı onları sildiğinde

Ve dışarda okyanusun üstünde
Evde bir rüya olmak arzusu hep
Bulut ya da kuş uyuyan
Mantık tanımayan suların yalağında.

Bir kanal boyunda yavaş bir atın
İlgisiz göründüğü zamanlar ve gerçek:
En iyi bile başka zamana göre
En seçme zaman nümunesinde.

Katlan yine tüterek kayıp
Gitmesine ışığın
"Cesareti öyle yüksek,
Aklı öyle sınırsız,
Öyle parıltılı ki varacağı yerler.

* Fransızca: "İşte, Beyler, Tanrı'nın dünyaya bağışladığı seyirlikler" (Ç.N.)

"Bir kartal gibi her zaman görülen
Göğün orta katında uçarken
Ya da bir kayaya konup
Delici bakışlar atarken dört bir yana
Avının üstüne düşmek için öylesine emin
Ki imkânsız engel olmak tırnaklarına
Engellenememesi gibi gözlerinin."

Daha duru olurdu hem nasıl
Öylesine dolaşmak, azıcık hayal edip
(Güneşte bir kedinin kürkünü):
Bırak yer değiştirsin sayılar sütunu,
Eklesin, çıkarsın kendini
(Tertip cetvelleri, numaralar, harfler)
Ve böyle böyle orta derinliğe...

Kasabanın birinde ta ki bir oda,
Odada yapılan bir toplantının sonucu
Kavrayıp bırakarak
Bir gün son kez yerlerine kaldırılmış
Oyuncakların şaşkın bakışlarına doğru.

"Çocukça şeyleri kaldırdım.
Bunu için geldim Riverside'a
Ve üç yıl yaşadım burada
Belirsiz olmayan bir sona varıyorum şimdi
Ya da bazıları çiçek açmak diyorlar buna."

Esen ışığı kızdırıyor
Mutlak güveniyle
Kıvrık gülümsemesinin sertliği
"Bir kartal gibi
Asılı asılı duran, düşen sonra."

BÜYÜK DANS

Her şey kendinin bir anıştırması sanki
Ve onlardan doğan adlar başka göstergelere dal budak salıyor.
Devasa cüssesiyle, bahar var oluyor yeniden. Hanımeli
Tozlu şeyini yapıyor ateşte-dövülmüş havada. Ve çöp
tenekeleri
Parmaklıkların dibine yığılıyor laleler
Esneyip çatırdayarak yarılırken.
Ve bugün Pazartesi. Bugünün öğlen menüsü: İspanyol omleti,
marul ve domates salatası,
Jöle, süt ve kurabiye. Yarınınki: çörek üstü biftek,
Fırında mısır, haşlanmış domates, sütlaç ve süt.
Çaldığımız adlar yerimizden oynatmıyor bizi:
Onların biraz önüne geçtik
Ve bekleme sırası şimdi yeniden.
Yalnızca bekleyiş, bekleyiş: dolduran ne aradaki zamanı?
Başka türlü bir bekleyiş, bekleyişin bitmesini bekleyiş.
Hiçbir şey kısaltamıyor payına düşen zamanı,
Kendini henüz bulan şeylerin harcına katılıyor bekleyiş.
Hiçbir şey kısmen eksik değil, ama bekleyiş
Bir iklim gibi kaplıyor her şeyi.
Günün hangi saati?
Farkeder mi?
Evet, neye benzediğini görmek için beklemek zorundasın
çünkü,
Köşeyi dönmekte olan şu olayın,
Başka her şeyden farklı ve kimseyi
Şaşırtmayacak olan: fazla büyük olduğundan

Su
Damlıyor bir klimadan
Altından geçenlerin üstüne. Kasabamızın görülmeye değer
şeylerinden biri bu.
Böğğ. Kus. Böööğğ. Daha da kus. Köpeğinin tasmasından
tutmuş

Gezdirip gelen söyleyemez nasıl değiştirir
Bütün bunlar, dakikayı saate, saati
Günün bölümlerine, günleri aylara, bu anlaşılması kolay
varlıklara,
Ve ayları mevsimlere, bizim zaman kavramımıza yabancı
Ve uzak olan. Aylar daha iyidir –
Nerdeyse insan onlar – atölyedeki bitmemiş işlerin üstüne
Mermer tozu gibi sinip herşeyi yaşlandırarak kendinin birer
Tanımlamasına dönüştüren bu soyutlamalardan.
Temizleme kurulu şimdi ancak modası geçmiş
Bir üslubun unsuru olan bir parçayla ilgilensin
Daha iyi – hayal meyal anımsanan muhtemelen farkedilmesi güç
Bütünün içinden bir korniş ya da duvar üstü dolgusuyla.
Ama biri çıkar onu ele alır,
Oraya taşır, yerleştirirse,
O zaman kurtarılmış olur eser
Gülümseyen genişliği altında göğün
Kayırmacılık yapmayan ama aynı şekilde
Onu arayanlar için bir onur olan.

Köpek havlıyor, geçip gidiyor karavan.
Sözcükler bir tür çiçeğe durmuştular
Ama ağırlıktan yoksundular, taşıyıp gidiyorlardı söylenmekte
olanı.
"Uygun bir zaman" diye düşünüyorsun "dışarı çıkmak için:
Yeni başlayan gece serin, ama aşırı
Hiçbir şey yok. Hayvanlarını gezdiren insanlar
Çimenli sahaları geçiyorlar, boş arsaları, sanki bunlar da
Nasılsa tartıya gelmez şeyler, kişi özel yaşantısının nezih
Ortamına gitmeden dönmeden önce, kapalı kapılar ardında,
kimseyi ilgilendirmeyen.
Başkalarını birazcık ilgilendirir elbet
Ama yalnızca saygılarının onları nereye getirdiğini
Farkettirmesi dolayısıyla onlara. Kimse davetsiz girmeye
yeltenemez.
Öteki pek çok geceye benzer bir gece

Gökyüzü günün bir an önce bitmesi için birazcık sabırsız,
Canı sıkılan çoraplı bir satıcı kız gibi,
Bir o ayağı bir bu ayağı üzerine."
İplerde asılı bu haki içdonları,
Aralarında kabaran rüzgâr, tek laf etmeyecek miyiz?
Ve hep geçtiğimiz belli binalar, hiç bahsedilmeyen –
Elimizden kayıp gidiyor.
Sezginiz her bir şey kendi yerini bilir
Dedikçe sorun yok, ama yarı karanlıkta
Böyle şiddetle çakışan her yeni şeyin
Gelişi ve ayrılışı biraz çılgınca.
Çok kötü, demek istediğim, her birini
Yalnızca uçup giden bir an için tanımanın yerini
Kusurlu bilgilerin alması biçimsiz bütün hakkında,
Bir dünya tarihi cep kitabı gibi, çok genel ve bu yüzden
Her tür tanımlama çabasıyla ilişkisiz
Bir hıçkırık ya da bir feryat. Ve önemsiz dönemler
Öyküyle bütün oranların dışında bir önem kazanırlar,
Artık çözülemez çünkü, sonsuza değin elde tutulmalıdır,
Kimsenin kullanmadığı bir ilk yardım çantası
Ya da kimsenin bakmadığı bir sözcük gibi bir sözlükte.
Krema tutuyor, bu arada
Yalnızca kendi tarihim değil endileşelenmem gereken
Bir de kafa yormaya zorlandığım yetersiz ayrıntılar var
Geniş, tamamlanmamış kavramlara dair, kendilerini asla
Var olma noktasına getiremeyen, benim yardımımla
Ya da yardımım olmadan, hani gelecek olsa herhangi biri.

Bu duraksamayı paylaştıran
Uzaklaşan karavanın hareketi yalnızca,
Soyut gecenin içine, hiç bir
Kesin hedefi olmadan görünürde, ve aslında
Umursamadan bunu. Aceleye ne gerek,
Ters yönde basıp gitmek için, sonsuzluğun öteki ucuna doğru?
Kararsızlık anında işler anlamlı bir biçimde zorlaşabilir de
ondan.

Ne yöne yürüyeceğime karar veremiyorum
Ama bu önemli değil benim için, bir dağa tırmanmaya da
Karar verebilirim (nerdeyse düz görünüyor)
Eve gitmeye karar verir gibi
Ya da bir bara, bir lokantaya ya da evine
Bir arkadaşın, benim kadar cana yakın ve başarısız olan.
Ne de olsa bu duraksamalar hayatı temsil ediyor,
Ve gözeneklerden çelik iğneler batırıyorlar,
Kaçmanın hiç yararı yok, her şey burada
Demek ister gibi. Ve onların ıslak ve kaygan kenarları
Meydan okuyor her türlü süreklilik kavramına. Bizi
Geriye gerçekten olana götüren bu, galiba, tarih –
Donuk, takvimsiz, yalnızca kibar olanları uyarmak için,
Yaklaşmayın, ya da kaderleri kendilerine tartışacak zaman
Tanımayanları, araçlar hakkında amaç olmayan, ve ama...
Tam olarak nedir günün hangi vakti olduğunu, hava durumunu,
Sonrakiler okusun diye özenle kaydettiren defterlerine?
Elbet şu anda sana vuran ışık
Ya da hüzün umut da ondan
Bütün olgunluğu, anaçlığıyla, her şeyi göz önünde bulunduran
Ve hepsini büyüklüğüne göre pay eden,
Öyle ki bu işin olması gereken doğal şekli buydu diyemese de
Kimse, şikâyet etmeye bir nedeni olamıyor en azından,
Amaca ulaşmış oluyor yani, beklentisi akıllıca olduğundan,
Gerçekleşse de gerçekleşmese de.
Ama diyoruz ki, böyle bir son imkânsız
Gidecek hiç bir yerimiz bulunmadıkça.
Ama işte bitti, gerçekleştirdiğimiz şey olduk artık.

Şimdi sabahın itici gücü saatimi
Tik-taklatan. Bir battaniye yığını altından
Kafasını çıkaran biri gibi, iyi ve kötü birlikte,
Bu kararlılıklar ve kararsızlıklar düğümü işte öyle:
Eğlenmek, gürültü yapmak, ve böylece
Hela duvarındaki okunamaz yazılar çalılığına katkıda
bulunma arzusu.

Biri sizi almaya geliyor:
Postacı ya da bir uşak girer tepside bir mektupla,
Mesaj her şeyi değiştirecektir, ama bu arada
Kokusu, kepekleri, ya da kayıp gözlükleri hakkında
kaygılanmalıdır insan –
Bir sona erse şu perde açılmadan önceki oyun, ama bitimsiz.
Ama şu teselli var:
Sonuçta yapmaya değmez bir şey ortaya çıkarsa, yapmadım
gitti;
Gördüğüm şey ürkütürse beni, görmedim gitti;
Zararına bir zaferse, kazanmadım gitti.
Ve böylece dağların ötelerinde yapılan şeyler hakkında
Söylentilerle dolu bir günden
Bir çekirdek kalır, hala mükemmel bir olasılık
Sonsuzca korunabilecek. Ama
Acı çekerek çalışanların iniltileri
Sağır edici; kalkmalı, dışarı çıkıp katılmalı ona. Sabah
Senin gibi hanım evlatları için,
Ama gerçek sınavlar, erkekleri oğlan çocuklarından ayıranlar,
daha sonra gelir.

Oregon daha nazikti bize karşı. Caddeler birçok yön
Sunuyordu ayağa ve pornografik malzeme satan kitapçılar.
Ama o sıra, insan hafif bir delilik kokusu alıyor havada.
Hepsi arabalarına binip uzaklaştılar,
Bir film çıkışında olduğu gibi. Öyle ki hiçbir şey farketmedi
Burası son muydu yoksa başka bir yer mi:
İlle de bir yer gerekiyorduysa burada olabilirdi işte,
Birinin tepesinde. Başka yerlerdeki gibi burada da
Nisan yeni teklifler öneriyor, ve kapılıp gidebilir
İnsan onlara, özellikle gece-mavisi ışık
İçini dışına dönerek garip bir şey sunarken dikkatlere,
Kendisi olmayan bir şey, gözlerimin önünde dönenen
Sivrisinek, inanılmaz uysal bir hızla. O denli anlamsız
Olamayacak kadar fazla vurgulu her şeyden önce. Ve çöl
İkindisine geçilir böylece, temizlenmişsiniz, bulunduğunuz yer

Nerdeyse gıcır gıcır, ne çiklet kâğıtları ne vesaire.
Ama sana başıma gelen garip bir şeyi
Anlatmaya çalışıyordum, ama anlatmanın yolu bu değil,
Onu gerçekten oldurmaya çalışarak. Parçalar halinde
Sürüklenip gidiyor. Ve bahçede oturur kalırsınız,
Şiir yazmaya çalışarak, etrafınızda
Wyatt ve Surrey'den ne kalmışsa onları kullanıp,
Kaldırıp sonra yine bırakılan
Onca muhteşem ham malzeme gibi,
Bir şekilde gerçekleşir sanki her zaman,
Ve bu arada hepimiz ilerlediğimizden
Her şeye rağmen gerçekleşecektir kesin, bir Pazar günü,
Her zaman biraz fazla serin olan o karaltıda
Siz oturup duruyorken.
İşte bir dönerek geliş var sana doğru derin
Olmayan boşluktan, "horoz" sözcüğü ya da bir başka, bacı
Kardeş sözcükler, fazla bir şey beklenmemeli bunlardan,
Onca uzun süre seni bekleyen ve sonunda çekip giden
Bunlardı gerçi, umutsuzlanıp.
Sesinizde bir yılgınlık vardır, onlar için yalvarırken,
Ve bu arada yoğunluk incelir ve sivriltir
Ucunu, soracağı şey olan.
Bütün gün oturulup onun için beklenmiştir
Uyku, seyirci olarak gelen herkesin gözlerini
Ve kulaklarını tamamen kapatmadan önce.
Yine de, o şiir gerçekleşir bazen,
Tavanarası sandıklarında unutulmuş mektupların
–Varlığını unuttuğunuz– kırışıklarında bile olsa
Ve ne farkeder ki zaten,
Dozu öyle hassas ayarlanmıştır ki o ödülün
Sapkın bir kararın gerçekleşmesi gibi görünür.

O karmaşık yığının içinde saklı nasıl
Bir solukluk temiz hava bulunabilir unutuyorsun. Ve elbet
unutman
Tam da konuyu ne kadar önemsediğinin işareti.

"Belli ki önemliydi."
Yalanlar keten iplikleri gibi yağıyor
Bütün Amerika üstüne, ve bunlardan bazılarının doğru olması
gerçeği tabii ki
Meşru haz dalgalarının altındaki çılgın düzenleyici gücü
Haklı çıkarmaktan daha fazla bir amaca hizmet etmez.
Surrey, flütün bir sinir felci geçiriyor
Fakat işte yeniden şarkısı söylenecek şeyler var,
Ve bu da onlardan biri, yalnız aklımdan bile geçirmezdim
Kenetlenmiş dişlerinin arasında, senin ağulu şarkınla
O flüt sesinin doğduğu hâlâ rutubetli bahçenin
Cinnetli bütünlüğünü bozmayı.

Evcil bir domuzdan sor olup biteni. Haydi. Sor ona.
Yol kaybolup gidiyor gibi
Ve fazla uzakta da değil. Ufuk yukarı çekilmiş olmalı.
Öyle ki, dikkatle aksayarak
Bir günden öbür güne, taştan yuvarlak harabe bir kuleye
Yaklaşırsın, diz çökerek boşluğunda bir yıkıntının,
Kapısız ya da penceresiz ama bileğin
Sığamayacağı kadar dar bir yarık üstünde
Tıkıştırılmış bir sürü eski plaka
Ve bir tabela: "Van Camp'in Domuz Eti ve Bezelyeleri."
Ondan sonra içeri: *endişe*-rengi gökler, duygusal çekilişler,
Bütün bu iş korkutmaya başlarken seni bile,
Kendini başlatanı, kurucusunu. Bu sefer tanıma belirten
Bir gülümseyiş olarak geri döner ufuk, nazik, sorgusuz.
Liseden mezun oluş ne kadar uzak görünüyor
Ama o kadar uzun süre geçmiş olamaz:
Öyle kısa bir mesafe katettin ki.
Moda pek değişmedi,
Hâlâ bir süeterim ve o zamanlar giydiğim bir iki şeyim daha
var.
Daha dündü sanki içinde
İnekler olan bir film izledik
Ve yanındakine döndün, geğiren kimseye,

Bilimkurgu küpleri gibi sonsuz basitlikler içinden
Lal ve yeşil yeni bir düzenin kendini sunmasına tanıklık
ederken sabah.
Etkilenememek elde değil, bu insanların
Üzerlerindeki incecik rakamlardan, onların şu ya da
Bu güce erdirilmelerini belirten.
Ama şimdi Korku Burnu'ndayız, karada keçiyolu
Geçilmez durumda ve yoğun bir sis perdesi asılıyor deniz
üstünde.

ÜÇ PARÇALI ŞİİR

1. AŞK

"Bir adamın beni şişirmesine izin verdim bir zaman.
Bu tecrübe nasıl desem bir tür ürküttü beni.
Şimdi, yıllar sonra, soğukkanlılıkla
Düşünüyorum olanları. O günden bu yana tekrarlamak için
hiçbir istek duymadım.
Hiçbir takıntım da olmadı. Şartlar uygun düşseydi
Yeniden olabilirdi herhalde, ama bilmiyorum,
Yalnızca, düşünmem gereken başka şeyler var,
Daha önemli şeyler. Kim yatar
Önemsiz bir şeyle. Duygular önemlidir.
Çoğu zaman düşünürüm duyguları, hayatımı doldurur onlar
Rüzgâr gibi, takla atan bulutlar gibi
Bulutlarla dolu bir gökyüzünde, üst üste bulutlarla."

Geçen yıl suyu çekilmeyen ve bu yıl da
Suyu çekilmeyen bir arazi boyunca uzayıp giden isimsiz çalılar
Bir gölün bitimindeki dalgalar gibi kırılan,
Her biri hafif bir iç çekişle,
Emin misin, bu olabilir mi
Dinelen ışığıyla bu saf günün yapmaya çalıştığı?
Öyle çeşitli işler var ki:
Birini seçmek yeterli, ya da bir kısmını birinin.
Başka bir yerde mavi olacak günler kendi amaçlarınca.
Bir şeyi unutmamamlı insan.
Bu şeyin ne olduğu önemli değil.
Her şey duyumsanıyor, hiçbiri bilinmeden.
Gün kızartır, ince ayar bir vicdanla
Gölgeleri, minik dalgaları, ağaç dibi çalılarını, eski arabaları.
Bilinmeyen nasıl bilinir hale geliyor
Vicdanın öyle tanıdık sana.
Tanıdık şeyler sanki çok uzakta.

2. CESARET

Baklava desenli bir gömlekle üstünde
Şöyle yola çıkmak:
Saçma sapan bir sabah
Evden çok uzakta değil (ev
Alçakgönüllü, tek yatak odalı bir daire,
Belediyeye ait ve belediyenin işlettiği),
Yolculuğun ortalama tortusu
İlk düşünüldüğünden daha az,
Açıktaki suyun kokusu,
Yalaklar, özel çukurlar.
Hepsi geri sarıyor yeniden
Akşam girdabı öncesi;
Bu kadarını yapabilirdik,
Yaptık gerçekten bu kadarını.
Göğün mavi kubbesine karşı gökdelen gibi otlar:
Nerede sona erer? Nedir bu? Kim bu insanlar?
Ben kendim miyim, yoksa konuşan bir ağaç mı?

3. DENİZİ SEVİYORUM

Hiçbir vaat yok ama pek çok
Yakınlık var sararmış toprakların daralıp bir araya gelmesinde.
Bu bölge çok ilgi görmüyor
Bazı nedenleri var bunun: evler bakım istiyor,
Avlulardaki arabalar fazla yeni.
Çevreyi saran yamaçlar rüyada ve unutkanlar.
Coşkulu, sıcak yamalar var
Tanımlanamaz ağaçlar arasında.
Rüyam duygudan yoksun kalıyor:
Bu sabah uyandığımda ilk
Senin orada olmadığını farkettim, sonra
Yavaşça geri döndüm rüyama:
Bu trenler, insanlar, plajlar, yolculuklar
Mutlulukla yapılan çünkü çeşitlilikleri
Aşılmış ama hâlâ oradadır, dışarda bir yerde
Yan avluda, belki.

Sarmaşık battaniye gibi örtüyor koca bir duvarı.
Zaman daha karanlık
Hızlı akıl yürütmeler için her şeyin içine, şimdi onunla ilgili her şey hakkında.
Yeniden birlikte uyuyabilirdik ama bu
Geri getirmezdi denizin bu tehlikeli düşlerinin sağladığı yararı,
Bütün o çarpmayı, o körlüğü, o kanı
Deniz kıyısındaki başka günlerle ilişkilendirdiğimiz,
İnat etse de, öğle körlüğü gibi.

MAVİDE YOLCULUK

Bahar başında bir bayram günü gibi
Gelgit arazileri hareketli ve hava şekillerle dolu:
Gemiler, şapkalar görünüyor. Ve onlar,
Beyin okuyucular, hiçbir zaman uzakta olmayan. Ama
Onları tanımak istiyorsak sakınmalıyız onlardan.

Ve böylece hayat sızar karanlığımıza,
Pazarlıktan payını alarak. Ama ya
Evler, harap duran, yıkıntılar tam şu an:
Bu da güzel ve şahane değil mi?
Hayat eskiden bir serabın bulunduğu yerdedir de ondan.

Tören alayı, daha da ilginçleşip nihai
Bir dönme noktasına erişir. Şimdi her şey karanlık
Olmayacak, tam tersine, o kadar çok ışık yüklü ki,
Karanlık gibi duruyor, çünkü her şey öyle sıkı
Paketlenmiş ki onu dişlerimizle görüyoruz. Ve bu uzak

Köşe bir kez alındı mı, her şey
Yeniden yapılamayacak. Eskiden olduğu gibi
Yerleşilecek içimize, ülküsel şeylerin bize gelişi gibi,
Ama bu kabul sırasında büyüyeceğiz, onu aşıp
Karışacağız koyu mavi mineli bir gök ve dikenli altın
yıldızlara.

O günün gelişi
Hiçbir şey ifade etmedi, hiç etmemişti,
Bir uyarı olmalıydı sana
Rüzgârdaki sözcükleri daha dikkatle dinlemen için,
O bize yaklaşırken.

Belki de, o tutkulu gözdeki inci rengi lekeye batıp
Geçtikleri her şeyin dışkısı gibi görünmeye başladı dakikalar,
Renklerin artık hükümsüz kaldığı bir zaman.
Bizim için ele geçirmemiz istenmeyen nitelikler gibi onlar
Çok uzağında olduklarından kapanıklığımızın.

Ve ideal olarak bunun müziğinde
Anımsanan bir şeyin çekiciliği bulunacak
İnsan-tanrılarsız, ya da öyle uzak kalacak ki,
Adı duyulmamış başka bir ülkedeki felaket gibi, bizim ilgimiz
Uzun bir önemli gerçekler listesindeki gerçeklerden biri olacak
yalnızca.

Sen ben ve köpek
Buradayız şimdi, önemli olan bu şimdi.
Başka zamanlarda şu anda muhtemelen bizi içine çekemeyecek
şeyler meydana gelecek
Ve bu iyidir, doğru bir şeydir, yere diktir,
Anıların en tazesi, en sade olanı ve en erkeni.

Biz onların hepsini alıyoruz, şimdi de onlar bizi.
Kararları sınırlıydı, ilk adımı bizden bekliyorlardı.
Ama biz böyle yaptık ya bir kez, sonuçlar ölçülemez boyutta,
Küçük bir ima dalında sallayabilirmişçe bütün bir evreni.
Herkes gibi biz de endişeliyiz yeni kıyısında önceleri sonsuz,

Ama şimdi sonlu görünenin, başımıza gelenle ilgili
Gittikçe büyüyen şüphelerle kuşatılmışlığına rağmen.
Belki de eski moda daha az kıraçtı,
Daha özlenecek bir şey, bulutsuz bir göğün altında
Meyve bahçelerinde bu sabahtan,
Her şeyin tam olarak kendisi olmasının bu acı veren
tazeliğinden.

Belki de gereken tek şey zaman.
İnsanlar örtüyor bizi, daha yaşlılar
Ve önceden yaşamışlar. Hiçbir parçamızı istemiyorlar,
Yalnızca ölüyor olmak, ve bitirmek bu işi.
Yanları sıra geçip giden hiçbir şeye ayak uyduramıyorlar

Ama her şeyi ta ortasına kadar yaşıyorlar bu akıntıyla.
Sonuçta, önemli olan uygarlık, diyorlar
Sanki, ve bizler de parçasıyız onun herkes kadar
Yalnızca daha az kafa yoruyoruz bu konuda, hatta hiç
yormuyoruz,
Aptalın biri bağırarak ormana gelinceye değin akşam vakti

Bildiğimiz ve pek az umursadığımız bir şey hakkında
haberlerle,
Uzaktaki kale coşarken neşeli
Nal sesleriyle, kargalar dimdik havalanırken kusursuz
gökyüzüne,
Ve bu ara daha da ağırlaşırken kalenin gölgesi aynalı
Yüzeyinde nehrin, ağaç resimleriyle çevreleyen küçük kayığı.

ÇİFTLİK

Uzayan bir bekleyiş, aynı zamanda gece.
Beyaz çit direklerinin böyle sürüp gitmesi
Tuhaf, hafif bir serzeniş
Alltan alta gün biterken
Geometri kalıyor gerçi,
Uzun bir düzlüğün sonunda
Çıplaklık gibi bir şey. "Öyle çok fark eder ki."
Okey. "Hiç aynı şey değil gerçekten" de öyle
Yanlış ucundan bakıldığında teleskopun
O çubuğu yukarda tutup.

Kızla birlikte yaşamak
Altlara itildi.
Haziranın telaşlı bir sonu vardı,
Gelişler ve gidişler
Konu kapanmadan önce.
Ama o kalıyor, kızın belirsiz
Kaş çatışı gibi, ya da damlayan yaprakları gibi
Ravent ve gülhatminin,
Yenilgisi de geçici.
Son gülüş kimsenin değil.

ÇİFTLİK II

Düşünüyordum,
Çiçekler unutulduğuna
göre
Eskisinin arkasından dolanan
Koca yeni sınırda
Sulara batmıştır önceki güzel düşünceler
Hataların da altında suyu yara yara
Teneke girdabının içinde: aşırı yüklü
Vapur ağır ağır hareket ederken limandan
Bu köpek kulağı gibi şeyler

Otlar mı öyle mi diyorsunuz onlara
Okunacak mektuplar gibi duran bu şeyler
Akşama doğru
Postacının getirdiği şeyler

Etüt merkezinde
Yeni açılan kursa
Katılmak istiyorum

Kafes işi bir kabuk
Delikler karanlık damlaları
Yolun karşısına yerleştirilmiş
O yönde yürüyüp gidemezsin daha fazla
Çocuklar tahrip ediyorlarmış
Orman içlerini
yanık portakal
Harikulade

Ama o bizi
Açık denizlere çıkarmıyor
Yalnızca bir nehrin ortasına
Yönünü el yordamıyla arayan.

ÇİFTLİK III

Küçük dalgalar vuruyor
Karanlık taşlara. Kadın
Mektubu okuyor. Tersine çevrilemeyecek hiçbir şey yok:
Yayılan sığır eti ve basmanın
Son ıslıklı seslerine kerteriz.

Az sonra yağ
Alıyor seni saran
Karanlığın yerini. Her şey
Anlatıldığı gibiydi, ama neyse, hiç tamı tamına doğru çıkmadı:
Burada bir parça, bir pelteklik önemsiz bir yerde.
Son bir boşluktan
Sunulmak zorunda: armut ağaçları ve çiçekler
Nihai, reçineli bir duvar
Senin kimliğinin ılımlı
İkliminde güneşlenen. Korunması gereken
Asık yüzlü verimlilik.

BASTIBACAK

Büyük oteller, dans eden kızlar
Bir "kayıp yanılsama" peçesi altında
İteliyorlar işi bu ya da bir başka güne.
Mandıranın yolladığı takvimde
Bir tek gün yok
Çılgınca kucaklamaya elverişli,
Bir rüyada rüya gören bir kadının bedenini kucaklar gibi:
Tepetaklak oluyor her şey yakalandığında,
Sap çok ince, baş kısmı çok gevşek ve ağır,
Zarif yapraklarıyla rüyaların pembeleşerek.
Otomobiller, cicili bicili şapkalar,
Akşam pastaları, aşka meyilli çocuklar
Tenha patikasından inip giderler rüyaların
Ve görünmezler bir daha.
O nedir, Su Perisi?
Notalar nerdeyse duyulmuyor şimdi
Can sıkıcı fırtınanın gürültüsünde
Üçüncü dilek söylenmemişken.

Seninle karanlık bir Nisan rüyasında
Karşılaşmamız hatırımda, sen ya da bir kız,
Canlı ve soluk alan dileklerden bir gerdanlıkla boynunda.
Öğlen güneşinde, parıltısı tuzla cilalı kumlara dönen
O karanlığın körlüğü içinde
Birbirimizi tanıyamamıştık ya da bilememiştik
Hangi parça hangimizin, elektrikli bir yağmur fırtınasında.
Yalnızca, bedenlerimiz olacak, bizim benliklerimizi giymiş
Yığınlar tümsekleşip görünür oldular yavaş yavaş.
Ama fasılalarla, sise sıvanmış
Koyu duman içinden gelir gibi. Daha kötü bir zaman olamazdı,
Ama herkes arzuluyordu çoktan arzulanmış ve geçmiş olduğu halde,
Kendi kendinin bir anıtı olan anı,
Ne görecek ne bilecekti kimse, orada mıydı.

O zaman da solup gitti ve gece
Yumuşayıp kaygan sarmallara dönüştü ya da yapraklara
gecede.
Uyuyan kulübeler vardı yakında, kör fenerler,
Yoksa daha az iyi davranacak periler için bırakılmış
Süt tabağının gece yarenliği:
Süt lekeli beyaz çarşafların yarenliği.
Ve hep açık bir karanlık, içinde
Tekrar tekrar haykıran bir isim: Ariane! Ariane!
Kızkardeşlerini bunun için mi döndürdün uykudan
Ve şimdi o mavi sakal seni alt mı etti?
Ama hayırlısı böyle belki: bırak
Kardeşlerin kayıversinler safir
Saçlar içine, yükselen güne yani.
Başka uydurulmuş ülkeler var hâlâ,
Sonsuzca saklanabileceğimiz,
Sonsuz arzu ve hüzünle tükenmiş
Bir halde şerbetler emip, ezgiler mırıldanıp, adlar koyacağımız.

DE IMAGINE MUNDI

Tek olan tarafından farkedilen çokluk:
Farkedilen tek, kendini çoklukla karıştırıyor
Yine de, iki sabit nokta arasında gidip gelen
Bir birey olarak algılıyor kendini.
İnsanı ikindi sığınağında mıhlamak üzere
Fırlatılma cesaretini gösteren bu bakış, yalnızca bir refleks,
Tamamen sahne direktiflerinden oluşan bir oyunda bir
konuşma,
Onun için tesadüfen bir oyuk bulunduğu için orda.
Ne yazık ki, yüzde birin yarısından daha az sayıda kişi
Para olarak algıladılar kutsanmış hareketi,
(Ki öyledir, enflasyona uğramış da olsa)
Ve bir çan kulesinin tepesinde dinlenir bakış
Bir kuşun bakışındaki kadar bir ilgiyle.

Buraya Boston'dan taşınmışlardı
Şu ikisi. (Biri güzel demetlenmiş çokluğun
Güzel bir örneği,
Öbürü tekliğe düşmüş ürkerek
Gerektiğinde katılıyor oyuna
Daha iyi olmadan, gençleşmeden ya da.)

Hava onların küçük işlerini sürdürmelerine izin verdi:
Haberleri sınıflayıp şunu bunu onarmak.
Büyük ifadesiz yüz çarptı onlara. Ve coştu
Onlara ait yeni bir şeye karşı
Yaşayan bir azarlama olmanın sevinciyle.
Skeeter bilgi toplamaktadır: "Son Saat Bağımsızı
Hakkında bilginiz var mıydı?"
Seslerinin düz tonu
"Paydos" işareti.
Yakındaki adada oldukça hızlı giden otobüsler
İse onun planına göre kayıtlı.

Hiç görmediğin bir keçiyoluna sapıp
Araziyi tanıdığını düşünüyorsun
(Çokluk uykuyla savaştıklarını farkediyor)
"Birkaç ihtiyar kalır
Dize sonuna
Kitap destekleri arasında gerçi."
Nota son kez çalınır
Ancak yeteri kadar güçle ama yıldırım gibi
Ancak en yüksek ses hayal edilebilir çünkü.
Ve bunu konuşmak üzere kalırlar.

ÖNSEZİ

Gölden bir esinti – taçyaprak şeklindeki
Lunapark malzemeleri engelliyorlar burada
Olsaydık olacağımız yerin sinir bozucu çizgisini.
Bombalanıp atılmış kafamızdan, sanırım
Buraya gelen yol fazla yakın, fazla tıkış tıkış
Duygu tufanlarıyla. Olamaz.
Temizlik önce merkezde başlıyor,
Şimdi kenarlarda. Kuşaklı kocaman biri
Daha küçük birinin barsaklarını temizliyor tekmeyle
Üstünde "excalibur" yazan bir baltaya uzanıyor öbürü:
Tam bir vahşi orman gerçekten. Gündüz
Barları toplandı ama gece daha çok anlam saklıyor
Ceplerde ve kenarda kuytuda.
Biri sanki şimdi bir eşitlik getirmiş bana.
"Bunu yanıtlayamam," diyorum " – biliyorum
Ama doğru, lütfen inanın bana,
İspatını görebiliyorum, azametli, görünmez,
Çizgili tentelerin çok üstünde, gökte. Yalnızca
Sürmesini istiyorum, kimseye
Zarar gelmeden. Ve gidip gelmelerin
Yeniden başlamasını gecenin bana ait bölümü
Ve benim aramda."

STUART MERRILL'İN MEZARI

Mart ayının ilk akşamı
Bitkileri götürdüler.

Martha Hoople kocaman bir "gnossienne"ortanca istedi
Her yana Jicky kokusu salan, iskambil
Partisi için: bodrum kat
Bütün bu çılgınlığı kaldıramazdı.

Pötiför bisküviler gitti.

Sonra Binbaşı kalkıp dedi ki:
Yeni muhafazakârlık
Yanıbaşınızda oturuyor.
Bir keresinde otobüs Place Pereire'den geçerken
Objektif kapağındaki yansımayı yakalamıştım: leylaklar
Çok şeyi değiştirmez, yazıyordu.

Yoksa Paris'te nedense
Pek yüz vermezdin benim özel tedavilerime.
Bir keresinde basur için bir ağrı kesiciden söz etmiştim
Denemezdin hayır başka bir şey denemeyi kabul etmezdin.
Şimdi yaşıyor daha doğrusu idare ediyoruz
Birbirimizden ayrı. Her birimiz adına
Adına yaşam demediğimiz hem kapalı
Hem açık bilmecede
Yaşayıp gidiyoruz.
Bilgiden hiç zarar gelebilir mi?
Vekâlete ne dersin? Kendimi
Mahkemenin bağışlayıcılığına fırlatmayı düşünüyorum.

Çiçekleri geri getiriyorlar
Birer birer
Göğün, yerin ve bugünün çatlakları arasına.

"Tarzınızı çekici buldum. Yapıtınızda tam bir anlatım özgürlüğü havası var, nasıl desem ilginç ve şaşırtıcı. Şiirlerinizden birini okuduktan sonra daima bir kere daha bir kere daha okuma isteği duyuyorum. Öyle görünüyor ki deneyimsizliğim sizin kastettiklerinizi anlamama engel oluyor."

"Şiirlerinizi 'mıknatıslamak' için ne yaptığınızı öğrenmek isterdim gerçekten. Öyle ki meraklı okuyucu, her zaman biraz şaşkın, daha duru bir bakış atmak için geri dönüyor onlara."

Kutsal sütunlar düşüyor
Birer birer
Pachelbel'in "*le célèbre*"i dahil
Franck'ın piyano ve keman sonatının bir bölümü.
Yeni bir hermetik muhafazakârlığa ne dersiniz
Ve benzer çekilme belirtileri yaşamaya acıyla?

Bunda anlaşalım
Ama ya geçmiş

Çünkü o yalnızca parçalardan inşa olunur.
Her akşam tapınakta işler nasıl
Görmek için yürüyüşe çıkıyoruz.
Bir parçanın öbürüne nasıl
Eklendiğini izlemekte ilgi çekici bir yön var.
En azından bir hastanenin neye benzediğini gerçekten
Öğrenmek için o hastanenin içinde olmak
Gibi korkunç bir şey değil.
Bu yüzden bu sayfayı dahil etmek
İstemiyor insan hayatlarımızın içine
Onun anlamı tam da pıhtılaşmak üzereyken
Bizi saran havada:
"Baba!" "Oğlum!" "Baba seni yitirdiğimizi sanıyordum
Mavi sarı düzlüklerinde Ege'nin:
Gerçekten geri döndün."
"Yalnızca bir süre için evlat, bir süre için."
İçeri girebiliriz artık.

BOYALI MUŞAMBA

Akşamüstünün boşluğundan önce
Faaliyet hummalarına
Sürmek aleti
Bir tür irade gücüdür
İlan ederken bin apartman camından
Yansıyan görüntüsünü
Geceden biraz önce
Solarken işareti

NEHİR

Kendisinin bu genellemeler için
Fazla iyi olduğunu düşünüyor ve
Sürüklenip gidiyor onlarla. Karşı kıyı
Gölgeye batmış, bu kıyı
Gurura. Ama merkez
Çöküyor habire ve yeniden kuruluyor.
Bir piknik masasındaki çifti (ama
Piknik için daha çok erken bu mevsimde)
Alıp götürüyor nehrin bilisiz farkındalığı yaptıklarının
Olası bir can sıkıntısını önlemek için
Camdan bir duvar çekiliyor tüm manzaraya. "Çok erken"
Diyor kadın, "bu mevsimde." Bir atmaca süzülüp geçiyor.
"Şehre geri gönderin herkesi."

KARIŞIK DUYGULAR

Nefis bir kızarmış sosis kokusu
Hücum ediyor duyuya, yanı sıra çoğu silik, eski
Bir fotoğraf, eski bir avcı uçağının çevresinde
Gezinen kızlar olmalı, aşağı yukarı 1942 bağbozumu.
Nasıl açıklamalı bu kızlara, gerçekten öyleyse eğer,
Bu Ruth'lara, Pat'lere ve Sheila'lara
Toplumumuzun kumaşında meydana gelen
Ve her şeyin dokusunu değiştiren
Değişimi? Öf deli mi ne?
Derse biri, bu herif de çok oluyor,
Hadi çıkalım,
Giyim merkezinin vadilerinden geçip
Bir fincan kahve içelim küçük bir kafede.
Gücenmiyorum imgelemimin
Bu yaratıklarının (sözcük bu) beni bu kadar hafife almalarına,
Bu kadar az umursamalarına.Neyse, belli ki karmaşık
Bir flört geleneğinin bir parçası bu. Ama bu giyim merkezi
Muhabbeti? Onları Californiya güneşi çarptı kesin,
Üstüne kuruldukları Donald Duck amblemi okunamazlık
Sınırına varmış döküntü arabalarında.
Belki de yalan söylüyorlardı ama daha büyük olasılıkla
İncecik beyinleri fazla bilgi tutamıyordu,
Tek bir gerçeği bile, belki. Bu yüzden
New York'ta olduklarını sanıyorlar. Onların
Bakışlarını, davranışlarını, duyuşlarını seviyorum. Acaba
Nasıl edindiler, ama
Daha fazla zaman harcamayacağım onları düşünerek.
Onları unuttum bile
Çok uzak olmayan gelecekte bir gün
Modern bir havaalanının salonunda karşılaşana kadar,
Onlar bu resmin çekildiği günkü kadar genç ve taze görünecekler
Ama çelişen düşüncelerle dolu, kayda değer olanların yanısıra
Aptalca olanlarla da, yine de hepsi yüzeyini kaplayacaklar
beyinlerimizin
Biz gökyüzü, hava, değişim ormanları hakkında bir şeyler
gevelerken bu ara.

AMERİKA'YI KURTARABİLECEK TEK ŞEY

Merkezi bir şey var mı?
Araziye dağılmış meyve bahçeleri,
Kentsel ormanlar, kırsal fidanlıklar, diz boyu tümsekler?
Yer isimleri merkezi mi?
Karaağaç Korusu, Adcock Köşesi, Öykü Kitabı Çiftliği?
Göz hizasında bir koşuşturmayla bir araya gelirken onlar,
Daha fazla teşekkür istemez,teşekküre doymuş gözlere vurarak
kendilerini,
Ve gelmeye devam ederler karanlıkla karışmış manzara gibi,
Nemli ovalar, taşmış banliyöler,
Şehrin bilinen gurur mekânları, çarpık kentleşme mekânları.

Kafamdaki Amerika resmiyle bağlantılı bunlar,
Ama asıl öz başka bir yerde.
Bu sabah odandan çıkarken kahvaltıdan sonra,
Öne arkaya, arkadaki ışığa, öndeki
Tanıdık olmayan ışığa, bakışlarla taralı,
Bizim uydurmamız mıydı ve kumaşı, kerestesi miydi hayatın,
hayatların,
Ölçtüğümüz, saydığımız?
Hemen unutulacak bir ruh hali
Çapraz ışık kirişlerinde, serin şehir gölgesinde
Bu sabah bizi yine ele geçiren?

Çok süslediğimin farkındayım kendi anlık
Algılarımı, nesneler bana ulaşırken.
Onlar özel ve hep öyle olacaklar.
Sonradan altın çanlar gibi patlamaya yazgılı
Özel dönüşümleri olayın öyleyse nerede yayılacak
Şehrin üstüne en yüksek bir kuleden?
Başıma gelen garip şeyler, sana anlatıyorum
Ve sen de ne demek istediğimi hemen anlıyorsun?
Kıvrım kıvrım yollarla ulaşılan hangi meyve bahçesi
Saklıyor onları? Bu kökler nerede?

Başarısızlıklar ve denemeler anlatır bize
Tanınacağımız ya da örnek bir hayat süreceğimizi, bir yıldız gibi.
Kalan herkes asla ulaşmayacak
Bir mektubu bekler,
Bir günden ötekine, kızgınlık,
Sonunda ne olduğunu bilmeden yırtıp açarsın,
Zarfın iki yarısıdır bir tabakta duran.
Mesaj akıllıcaydı ve uzun zaman önce
Kaleme alınmıştı.
Onun gerçeği zaman tanımaz, ama zamanı
Daha gelmedi, tehlikeden söz eder ve daha çok da
Tehlikeye karşı alınabilecek küçük önlemlerden
Şimdi ve gelecekte, serin avlularda,
Küçük sessiz evlerde, taşrada,
Bizim ülkemizde, çitle çevrili alanlarda, serin gölgeli sokaklarda.

ONUNCU SENFONİ

Sana tekne gösterisindeki
Önemsiz şeylerden söz etmedim.
Ama römorkörleri üstünde kıyıdan geçen
Tekneleri görmek tam şu anda:
Hepsi kırmızı ve beyaz ve mavi ve kırmızı
Senin yoluna çıkmaya kışkırtıyor beni.

Pek çok şeyden hiç bahsetmedin bana:
Beni neden sevdiğinden, seni neden sevdiğimizden ve tam
Olarak ne olduğundan seksin. İnsanlar ondan söz ettiklerinde,
Giderek daha fazla, hep cinsel organların devreye sokulduğu
şeklini mi kastediyorlar –
Mahçup, belirsiz, kör birinin hayal etmesi güç olan?
Görüyorum ki bu şeyleri düşünmek ayırıyor bizi,
Bir araya getiriyor. Son Şükran Günü'nde olduğu gibi,
Kimse bitirememişti tabağındakileri
Ve şükranlarını sunmuştu. Bazılarına göre
Benim için olduğundan daha çok şey ifade ediyor sanırım.
Ama yine söylüyorum, emin değilim bundan.

Bir "connexion" var
(İngilizlerin "bağlantı" sözcüğünü böyle yazmaları
Hoşuma gidiyor, bazı konularda öyle akıllılar ki
Belki genel olarak daha zekiler bizden
Bizde olup onlarda bulunmayan bir şey de
Olması gerektiği halde – sorma bana
Nedir. Ve lütfen ağzına alma açıklık lafını.
Francis Thompson'u Bret Hart'e tercih edebilirim
Günün birinde, mecbur kalırsam)
Bunlar arasında. Bağlanıyor,
Herhangi bir şeye değil, ama sıraları kapatmak
Gibi bir şey sıraları açık bırakmak için.
"Durup alışveriş yapabilirsin." Self-servis
Ve otomatik ödeme esas, inanılmaz

Miktarda boş zaman kalıyor sonuçta.
Kimilerine göre bir lütuf, kimileri içinse bir sorun,
Yalnızca çevresini dolanan yolu işaret eden.
Bu öğleden sonra oturma odasında onun
Nasıl kullanıldığını gördüm. Hayalim uzun süre
Hak edilmiş olarak durdu sarı duvarda, arzuya bağlı
Bir Cheshire kedisi. Silmek mümkün olmayınca,
Sondan bir önce alınır mesaj.

İşte bu geçmiş yıllar boyunca –
Oyalanıp durdum
Bazıları dinlendirici birçok planlar, düşünceler etrafında.
Umarım daha çok vaktim olur ikincisinden
Söz etmek için tahmin edilebilir gelecekte.

GÜZ GÖLÜ'NDE

Doğlu davlanışı yeşeltmek Çinli
Filozofun işi burda Güz Gölü'nde düşünceli bir şekilde Quebec
eyaretine
Sokulmuş olan – kes şunu! Hayır. Kıyı
Giderek artan bir baba ısrarıyla kucaklar gölü, sonuç,
İlerdeki mavi yol şu yukarda. Başka yerlerden

Buraya hava yoluyla uzaklık fazla değil, ama
Önemi yok, en azından kıyı
Yolu uzaklığı –yaprak, ağaç, taş; seçmeli (eğrelti, kurbağa,
kokarca);
Ve sonra taş, ağaç, yaprak; sonra bir başka seçmeli– kadar değil
önemi.
19'uncu Yüzyıl Akademisinin "mekanizmaları" gibi.
Bütün o eğitimi almak zorunda olmadığın ortaya çıkar
Sanat yapmak için –hatta hiç almasan daha iyidir. İzlenimcilere
Bir bak– bazıları diplomalıydı ama unutmayı seçtiler
eğitimlerini
Geniş yapılmış tuvallerde bazan isyankâr
Ve yoksul renklerle, içinde yalnızca, uzay kavramının
bulunmadığı.

Bu benim son yolculuğum
Olmayacak sanırım Güz Gölü'ne
Birçok ciddi kafalar arasında bazı dostlarım var
Bütün akademisyenler oturmuşuz ağaç altına
Armutun düşmesini bekliyoruz. Kimimiz Farsça ve Aramice
Çalışıyor, öbürleri gaipten, topraktan acayip kokular damıtma
sanatını.
Her birinde gerçekleşiyor potansiyel, iki tel
Temas ediyor.

ÖLÜM KORKUSU

Nedir şimdi yanımda duran,
Şu anki bana mı benziyor?
Önce ve sonranın çizgileriyle sınırlanmamış
Bir durum yok mu? Cam açık bugün

Ve hava eteklerinde piyano notalarıyla
Dökülüyor içeri, şöyle demek ister gibi "Bak John,
Bunları bunları getirdim" – yani
Birkaç Beethoven, birkaç Brahms,

Birkaç seçkin Poulenc notası... Evet,
Özgür kalıyor yine, hava, hep dönüp gelmek zorunda,
Ancak bu işe yarıyor çünkü.
Onunla kalmak istiyorum, korkumdan,

Bazı basamakları çıkmaktan,
Belli kapıları çalmaktan alıkoyuyor beni,
Bir başıma yaşlanmak korkusu, ve akşam
Kimseyi bulamamak yolun sonunda, yalnızca başka bir ben

Başını eğip kısaca selamlayan: "Evet, yoktun bir süre
Ama şimdi yeniden beraberiz, önemli olan da bu."
Yolumun üstündeki hava, sen bunu kısaltabilirdin,
Ama esinti durdu ve sessizlik son kelime.

BILL'E KASİDE

Yaptığımız bazı şeyler daha çok zaman alır
Ve yararlı doğal bir şey sayılır.
Bir davranış şeklinin içinden geliyorum
Sürülmüş bir buğday tarlasına. Solumda martılar,
İç karada tatildeler. Üslubumu önemsiyor havasındalar.

Ya da başka bir örnek verelim: geçen ay
Daha fazla yazmaya yemin ettim. Yazmak nedir?
Ee, benim durumumda, kâğıda dökmektir
Düşünceleri değil, tam olarak, ama fikirleri, belki:
Düşünceler hakkındaki fikirleri. Düşünceler çok iddialı bir sözcük.
Fikirler daha iyi, tam kastettiğim şey olmasa da.
Bir gün açıklarım. Ama bugün olmaz.

Şöyle hissediyorum, sanki biri bana bir yelek dikmiş de
Kırlarda gezinirken onu giyiyorum
O kişiye bağlılığımdan, kimseler yok görecek oysa,
Bir ben bir de nasıl göründüğümü algılayışım içimde.
Yeleği giymek hem bir görev hem bir zevk
Çünkü emiyor beni, çok fazla emiyor.

Bir at çarpık olarak duruyor
Şurdaki tarla üstünde. Bu görüntüyü ben mi
Algılıyorum? O benim mi, yoksa onu
Başka görüntülere mi borçluyum, farkedilmemiş ve kaydedilmemiş,
Büyük, dinlenik kavsinde zamanın,
Tüm unutulmuş baharlara, atılan çakıllara,
Bir zamanlar dinlenen sonra ışıktan
Günlük hayatın unutkanlığına kayan şarkılara mı? O adam
Ağır ağır uzaklaşıyor, başını kaldırıp
Ayak sürüyen bir soruyu pompalıyor gökyüzüne. O adamı da kurban edebiliriz,
Nihai ilerlemeye, etmeliyiz çünkü, ilerlemek zorundayız.

LİTVANYA DANS ORKESTRASI

Bilge Nathan iyi bir başlık, ağır tohumların yeniden
Sunulması anahtarla bağlanarak uzun ilmeklere
Yazının ve yaşamın dışına çıkıp dünyevi karmaşanın içine giden
İçinde çabaladığımız, işşiz iki ruh, çünkü doruk
Çok gerilerde kaldı bu arada içinde yaşıyoruz onun "yavaş yavaş alışarak"
Her şeye ve bu çiğniyor hayatı ve üstüne bindiriliyor
Yaralı bir çakal su başına bağlandığında çıkıp gelmesi gibi aslanın

Bu birkaç düşünceyi duyguyu iletmek için yazıyorum sana
Sen büyük olasılıkla şehir turundasın küçük arabanla
Şehrin nefis havasını egzoz dumanlarını ve onu dengeleyen
Diğerlerini içine çekerek dur biraz başka kararlar için
Zaman olacak ama şimdi senin şu görüntün üstüne
Yoğunlaşmak istiyorum
Güvenli ve tasarlanmış böyle düşünüyorum seni
Çünkü böylesin neredesin sen düşüncelerimde

İçimde bir şey hasar görmüştü nasıl neyle bilmiyorum
Bugün aniden geniş ve koca bir belirsizlikler çağı sona eriyor
I.Dünya Savaşı ya da yirmiler gibi sürekli sona eriyor başlangıcı bu
Ardından gelen müziğin ve yiyecek içeceğin her tür basit inceliklerin
Kalbe kadeh kaldıran ve bir sevecenlik havası yaratan
Resmi olana rakip aynısını yaşatıyoruz kalplerimizde
Gökdelenlere ve zeplinlere ve balonlara ne demeli gökyüzü epey kalabalık görünüyor
Ve yaşamak için güzel bir yer hiç olmazsa ben öyle düşünüyorum ya sen
Ve şarkılar yükseliyor ilahi besteler her yerde öyle hoş öyle sevimli

Ve her yere koşuyor gerçek ani ölümüyle açılan boşlukları
Doldurmak için faaliyetlerinin oldukça hassas bir kaydını
tutmak mümkün oluyor böylece
Seks arkadaşlığa dahil olsaydı onu yaşamanın yeri burası
olurdu tam burası bu döşeme
Ziller çalarken ve gümbürdüyorken müzik

Belki başka bir gün biri tüm bunları gözden geçirmek ister
Çünkü sıkıştırılmış duruyorlar bugün
Şu yansıttığın resimlerden birine sığdırılmış dizeler gibi
Tam sonuç alabilmek için parlatılmış bir tüp kullanıyorsun ve
bu mümkün
Bana ulaşan incecik havada seziyorum bunu ve
Şu kasvetli sokakları net bir şekilde süpüren
Her şeyi yüksek bir parlaklığa taşıyan esintide

Ama yalnızız aynı zamanda ve bu üzücü değil mi
Ama yalnız olman da gerekiyor en azından ara sıra
Öyle olmalısın çalışabilmek için ve ama bu hep öyle tuhaf
geliyor
Sanki insanlarla görüşmek hayatın özünde varmış gibi olabilir
de pekâlâ
Ve sonra nasıl da yalnızlık daha gerçek ve daha insan
Sadece korkuluğu değil bütün bir kır manzarasını tanıyorsun
Ve tapanın geçtiği yerde huzurla toprağı gagalayan kargaları.

KUM KOVASI

Çevresel bahislerin aşırı kırbaçlamasıyla
oluşan kırmızı şerit
süreci
yanlış yorumlar ortaya çıktıkça keresteleri. Bir
ayak izi
yönetir trafiği
safran rengi düz bir meydanda fırtına
dalışa geçerken bu yeni duruma. Gelişmeler
neden var?
Saydam bir kürek düzeltir, der "onlar",
arta kalmış elastik prangaları
anların resimlerini
kumun altına taşınan.

BİLMEK İMKÂNSIZ

Ya sonra? Renkler ve renk isimleri,
Seni tanımanın bir rengi mi vardı?
Bütün o şarkı torbası, ölümsüz lay-lom nakaratı?
Sokak sahneleri?
Bulanık görüntüsü kaldırımın, birbirlerine seslenen,
Birbirlerine komik isimlerle seslenen
Bisikletliler geçtikten sonra?
Evet, belki, ama bu arada, bir rüyanın ortasında
Ağzınız bilinmeyen sözcüklerle dolu uyanmak kapsıyor
hepsini:
O hem yüz, hem de o yüzde yara izleri bırakan
Kazalar, ama İsviçre üzerine bir kitap nasıl yalnızca içindeki
sayfaları kapsar,
O kadar işte onun kapsaması da.
Nemli yok-yerler ve hayali kuleler –
İkisi de sürüklenip gidiyor bir tufanın yüzeyinde
Hiçbir şeyi umursamayan,
Kendi işini bile.
Geçmiş tatiller vardı bir zamanlar eşleştirmeye çalıştığımız
Ve evet, birbirlerine geçtiler
Tamam, ama aradaki günler kokuşuyor,
Tüketiyorlar özlerini, yetim bırakıyor, reddediyorlar
Ama perdeler arasında duruyor hava, yüzyıllıkmış
Gibi hüküm sürüyor. Ne girebilir ne çıkabilir kimse.
Bunlar aynı gövdenin parçaları:
Bazıları olmadan belki yaşayabilir insan,
Parmaksız ya da kolsuz örneğin, ama baş
Gereklidir, ve şüphede olandır burada. Bu
Sabah yoktu, Fransızca dersi alıyordu.
Şimdiyse dinleniyor rahatsız edilemez.
Evet ama – "evet ama" filan yok.
Gövde bundan ibaret işte ve kâğıtlara
Yazılmış parçalar halnde saçar her şeyi etrafında bir yerlere
Ama doğru okumak zordur, ortak bir

Bakış açısı olmadığından, romanlardaki "ben"e benzer
Hiçbir bakış açısı olmadığından ve doğrusu
Kimse kimsenin açısını görmüş değil. Tanıklıkların
Bu anız tarlası korunun kıyısına koşan öfkeli paravana an
Üstüne gözkapaklarının sessizce inişi
Hep canlıydı gerçeklerin tamtakır bilgisinden
Gerçeklere varmaya yarayan kendi ikili sistemiyle.
İşe yaradı bugüne kadar ve böyle devam edecek.
Bütün işleyişi etkileme çabaları, paralellikler,
Dalgalandırmalar, kıvırmalar
Bazan mecazın bölgesine aittir.
Bilmek imkânsızdır bunlar komşularımız mı yoksa
Uzaklarda bir serabın kırtasiyesi tarafından
Kapana kıstırılmış sevecen vahşiler mi? Bu sabah
Onlara tembelce ve sözcüğü uzatarak "Merhaba" dediysek
Bu bir üslup başlatıldı anlamına gelmez. Sonuçta akşam
Bir tür değiştirir şeyleri. Rengi değil,
Bir tokalaşmanın niteliğini, birinin soluğunun bitişini,
Ama daha çok genel bir her şeyi toplama,
Çiçekleri düzenleyip göz önünden kaldırma endişesini.
Taşıta benzeyen delilik ilerleyip gider,
Ezerek, döverek ama
Pek çokları için yakındır bu sona: biri
Balkon demirleri dibine çekebilir sandalyesini.
Gurup henüz tutuşmaya başlamıştır.
Şarkılar başladıktan sonra nasıl
Yapacak çok şey yoktur, öyle. Vanilya renkli
Koridorlarda çatık kaşlı genç hemşirenin görünmesini
beklemek,
Bir kolunda mat camdan bir vazo, içinde aslanağızlarıyla,
Arkaya öbürünün üstüne kıvrılan tehlikeli biçimde incecik
Kadın kahraman, kurtarmayacak
Çoktan ölümlülük parfümüne batmış akıbeti. Yolcular
Yeniden görünüyor. Kesik sürücü gökyüzüne iteler onları.
(Kaldırım taşları üstünde patlar Waterford vazo.)
Bu çok basit sözcüğü hecelemeye çalışır,

Bir sesi öbürüne ekler, mutlu güz tarlalarının
Pusu gibi arka plana sızan ölü karmaşayı
Geriye itelerken – senin paran ölüdür.
Şarkıların ruhunu severim, yine de,
Soyulup atılacak en son şey olan dostluk,
Dallar ve alacakaranlığın içiçe motifinde
Şimdi bile görülebilen. Neden gitmek zorundasın? Neden
Burada yatağımda geçiremiyorsun geceyi, kollarım sıkı sıkı
sana dolanmışken?
Her şeyi çözerdi elbet, aklımızda tuttuğumuz
Dev bilgi kırıntılarına denk bir bilgi kuramı sağlayarak:
Bütün gözde dostluklarının, cepheden yazdığın mektupların
Bir LP kaydı? Akla yatmayacak denli
Uçuk? Ama çaldırdı çanları.
Kulak verirsen hala çaldıklarını duyabilirsin.
Bir ruh hali, bir Stimmung, eskiden gerçekten en olduklarına
dair bir duyguyu güçlendirerek,
Sürekli, uzayan günler zinciri boyunca.

SÜİT

Hareketsiz, cansız kütle seslenir boşluğa:
Yedi yıl geçti ve daha örülmedi duvar
Kabuk sertleşiyor, her şeyin sırtı...
Salkım çanlar ve ardıl düşüncelerin pembe çiyi
Destekliyor bunu.

Unutulmalıydı bu, tarihten
Silinmeliydi. Ama zaman bir bahçedir
Anılar korkunç büyür orda
Başka bir şeyin serserice tomurcuklanışı olana dek
Çitin yanında üstünde yağmurluğunla durmak gibi.

Gecede, portakal rengi dumanlar.
Güneş onların trilyon tanesini öldürdü
Ve hâlâ arkalara, imkânsız gezegenlere uzanıyor.
Nasıl mı biliyorum? Kayboldum. Adımı sesleniyor.
Bahçenin sonundaki mavi siyah yazı tahrif edilmiş.
Bu sıra burda olmamız gerekiyor
Çam ağaçları ve hoş temiz hava esintileri arasında.

Karı beklemiyordu hiç.
Güneş ve uzak, yabancı ülkelerin öpücüğü,
Sert olsa da tuhaf bir şekilde kibar aksanlar
Şimdi de iliklenmeyen köşeden çıkan,
Dışarı gelen, ertelemiş oyunu günün.
Şaşırtıcı. Gerçekten senden söz ediyor sana.
Bütünlenen gün, göz ve rapor bir arada, sakin.

MÄRCHENBILDER*

*Es war einmal...*** Hayır, söylenemeyecek
Kadar ağır. Üstelik, artık dinlemiyorsun da.
Nasıl ifade etsem?
"Yağmur düzensiz kırmızı kaldırım taşlarında şakırdıyordu.

Sarsılmaz kurşun asker bakışlarını damlaların ötesine dikmiş
Şapka biçimli kâğıttan tekneyi hatırlıyordu, ki biraz sonra..."
Yok bu da değil.
Eski uzun yaz akşamlarını düşün, kraliçe Anne dantelasını.

Bazen melodik bir ifade mükemmel şekilde özetler
Bir anın havasını. Üflemeli çalgılar için
Hicran dolu sonatlardan biri heybetli beyaz bir ata binmiş
geçiyordu.
Herkes bu yeni gelenin kim olduğunu merak ediyordu.

İhtişamı çiçeklerin, ertesi gün çöpe atılan
Süslemeler. Şimdi camdan dışarı bak.
Gökyüzü açık ve yumuşak. İş, maçlar ya da garantili
Bir şey üstüne iddiaya girmek için yanlış günlerden biri.

Ağaçlardan gözyaşları
Damlıyor suya, gecede. Çiftler buraya geliyor,
Kadın adamın gözlerine bakıyor. "Yalnız bırakılmak
Hoş değil." Adam: "Kalacağım

Gece izin verdiği sürece." Bu geceleri görünen negatif renkli
Ebemkuşaklarından biriydi. Biz yaklaştıkça o kaçıyor;
bakıyoruz ki
Uzağa bir mağaraya gelmişiz, öyle olmalı. Ama ağaçlar var
sanki
Dört yanda ve bir rüzgâr yapraklarını kımıldatıyor, yavaşça.

*Almanca: "Masal resimleri" (Ç.N.)
**Almanca: "Bir varmış..." (Ç.N.)

Geri dönmek istiyorum, kötü öykülerin dışına,
Ama bir olasılık hep var, bir öteki...
Yo, o başka bir badem ağacı ya da yüzük yutan bir kurbağa...
Yine de güzeller çünkü onları

Kendimizle dolduruyoruz. Onlar dolaplar gibi boş.
Bütün günleri onların içine gömülü halde geçirmek, sonraki
fısıltıyı,
Yan odadaki sözcüğü bekleyerek. Prenses böyle davranmış
olmalı
Sadeliği içinde uzanırken uykunun.

KENTTE ÖĞLEDEN SONRA

Bir sis peçesi koruyor
Herkesin unuttuğu çok eski bu öğleden sonrayı
Bu fotoğrafta, çoğu bağıra bağıra
Emildiler yaşlılık ve ölüm tarafından.

Amerika'yı yakalayabilseydik keşke
Yada hiç olmazsa ince bir unutkanlığı
Taslağımıza sızan
Ciltlerimizi bir lekeyle belirleyen
Kendisi de geçici

Ama anan
Belirlediği için sonuçta:
Gri çelenkleri, ışığın değişmesini
Bekleyen şu üçlüyü,
Yansıtan havuzda tepesi üstü duran birinin
Saçını uçuran rüzgârı.

ROBİN HOOD'UN AMBARI

Gün dediğin böyle olur: birkaç küçük yağmur damlası,
Bir parça ondan, bir nefeslik kolonya esintisi
Yeter ki esin verici olsun. Ve çoğalır, bir serenad,
Etrafı saran aşka. Siz kötü kuşlar,
Ama Tanrı cezalandırmasın sizi, bizimle
Cennette kalın siz, belki bizden daha az
Farkında olsanız da mutluluğunuzun.
Cehennem yeterince tatmin edici olmayan bir Cennettir,
mümkün,
Ama sen semeresi, mücevherisin
Planlarımın: Ah, yanımda ol!
Unut soğuk durmayı, hassas
Muhasebesini tutmayı sert sözlerin! Banal
Güneş sürümeye başladı başlayacak
Günlük turunda: onun bizi tartışırken bulmasına
İzin verme ya da daha kötüsü, yalnız,
Birbirimize sırtını dönmüş,
Yani günün sükûneti içinde
Yapayalnız. Orda olmak
Onu bilmemektir, silueti sürünüp
Tırmanır gövdene, sonra üstüne düşmüştür
Sisten çarşaflar gibi.
Bir solukluk merdivenin
Tepesine yakın bir yere kurulmuş
Huzur dolu ve yüce bir masadan
İlk ve son kez gelmiştir
Düşüncemize, limonata gibi yavan olsa da.
Hayaldeki başka her şey bu şölenin
Artıkları gibidir nemli toprakta.
Tam ona bir şey söylemek için dönüyordum ki geçip gitti
yanımdan
Her şey bitmişti yani birkaç yıl içinde: yirmi altı, yirmi yedi,
Kimdi o insanlar,
O zaman inip tekneye gelen ve bizi karşılayan?

Ve daha genç olduğun yıllar bir tür balçığa dönüşür
Daha eski, daha yuvarlak ve ama daha kaba
Yanıt yoğrulur ondan, seni
Yukardaki lamba gibi
Gecenin içine alan selamlama:
"Neredey*din*"ler; bu arada
Karanlık beklemektedir, birçok başka şey gibi,
Aptallık ve şehvet de aralarında.
Onun bir parçası olmak güzel,
Çekirdek gibi derininde yer alan rüyada,
Yapmacıksız, yüzümüz kızarmadan,
Ama aynı zamanda sarp yan uzanıp gitmekteyken ötede:
Bunun bedelini ödüyoruz, bunun bedelini
Bu gece ve her gece.
Ama şimdilik özgürüz
Ve bu arada şarkılar
Korur bizi, bir şekilde, ve bu özel iklim.

HEPSİ VE BAZILARI

Ve anlayanlar için:
Yer değiştirdik o gün, böylelikle taklit ettiğimiz
Durumun dışına tek çıkış kalmayana değin.
Ve şimdi onun hakkında konuşmuştuk
Bir insan olarak değil, derince kibar ve zeki
Karanlık meselelerden söz etmek için öne çıkan
Ama yalnızca kendisinin ilginç bir tanımı olarak.

Böylece bütün iyi niyetler çelimsiz kalıyor
Soğuk çiylerine ve can sıkıcı iklimlerine
Tahsisli olduklarından bir yaşam kudretinin.
Vakur şafak kahkahaçiçeği modelinde yayılır
Değişir ertesi öğlen, sönüktür, ya da trajik değildir, cesurca
Sonuçta yalnızca ayak izlerinden ibarettir model,
Kuru ve şen, modası geçmiş ve ölçülü olana düşkün.

"İklim" bir işaret değil, ama bir
Yan ürün olabilir, anonim bir işçi banliyösü
Çat çat atan dişliler, becerikli dönüşlerle
Havayı ele geçiren büyük ılımlılıkta
Körleşen güneş hesabını vermeli bunun
Ama bu arada evler inşa edildi
Ve resmen içlerine girildi bile, bir bölümüne.

Ama demek istediğim, gerek yok
Her zaman parçalardan tüme varmaya
Güneşteki lekeler gibi. Kaç
Çaresiz çığlık orkestralar kaydırdı
Oynak dans pistleri üzerinden
Dansçılar bile oraya çıkıncaya kadar, beceriksizce danslarıyla
ilkin
Ama şimdi sabit ve şallar gibi hışıldayarak. Artık

Kimse umursamıyor ya da kullanmıyor küçük istasyonu.
Onlar onun son trenler geldiği zamanki
Halini anımsamayacak kadar gençler.
Tepelerin gri doruklarına değen menekşe gökyüzü.
Hangi iştah tembelliği havada
Döndürüp duruyor atmacaları ve şafak geldiğinde
Dört teker üstünde geldi, mazeretsiz ya da telaşsız.

O günlerdeki ilişkilerin sağlamlığını
Resmetmek imkânsız. Gevşeyenler,
Adı üstünde, geriliyordu ve
Her şey kullanışlıydı işte. İnsanlar uzun
Bekleyişten keyifli öldüler,
Kısa sözcükler soludular öğleden sonraya, tepelere:
Sonra son kez yere serildi tatlılık.

Yapışkanotu toplayışımızı anımsıyor musun,
Yapışkanotu? Ama her şey
Nakşedilemez, ama elbet pek çoğu
Edilebilir ve zamanın heybetli çenesini aşan
Bir kaprisle adanmış birkaç şey
Mutlu kullanışlı bir yaşam sürerler
Bilmeden evrenin kocaman bir kuluçka makinası olduğunu.

Bunu açıkça sezmek onu bilmek değildir, yazık –
Bugün talimatlar birçok ayrı bölgeden geliyor
Ve çıplak bir kaidenin durduğu yerde birleşiyorlar.
Çok fazla ordu, çok fazla rüya ve hepsi
Bu. Hoşçakal diyorsun, yine görüşünceye kadar
Ve ben bizim için bir iklim kuracağım yine görüşünceye kadar
Ama gökyüzü çatıyor kaşlarını ve iş bir rüyada tamamlanıyor.

OLEUM MISERICORDIAE

Onu kazımak için, zehrini azalt,
Ve bütün bir şeyi sıfırdan
Yeniden düzenlemeye giriş.
Evet az önce bekliyorduk
Evet artık beklemiyoruz.

Sonrasında sana anlatırken
Hepsi yalnızca öykümün bir kolu
Olarak gerçekleşmiş gibi

Yalvarırım dinle
Zaten dinliyorsun

Kendini dışarı kapattı
Ve böyle yapmakla da kazara bizi içeri

Ve bu arada öyküm iyi gidiyor
İlk bölüm
bitti

Ama belki de asla öğrenemeyeceğimiz
Söylenen asıl öykü
Gerilere sürükleniyor
Bölük pörçük, tamamı, şans

Eseri
Şimdi gerçekten biliyoruz
Hepsi tesadüfen oldu:
Tesadüfi bir karşılaşma

Cüce bir caddenin sonuna götürdü seni
Ve kollarını çırparak iki yana işaret etti
Onu aşağılamayı unuttun
Bir dizi olay girdi araya

Mobilyalı odalarda (duvar kâğıdını tasvir et)
Geçici otellerde (lavabo ve hamamböceklerinden söz et)
Ve geceyi kocası Centerville'de iş gezisinde olan
Güzel bir kadınla geçirdikten sonra
(Şu duvar kâğıdından söz et: en saf güller
En krem renkli ama ve kadının
Gülümsemesi nasıl da hafifletiyordu
500 sayfalık eziyeti
Soyadını hiç bilmediğin halde
Yalnızca adı: Dorothy)
Hayat suyunu ele geçirdin
İki kötü kardeşin Cash ve Jethro'yu kurtardın
Der demez onlar hayat suyunu çaldılar
Sonra geri aldın, sağ salim eve döndün,
Yaşlı adamın hayatını kurtardın
Ve krallığı miras aldın.

Ama en coşkulu güneşin altında
Bir andı bu.
Daha yoksul ülkelerde
Kimse el değmez hayat suyuna.

Tatsız tuzsuzdur
Ve can kattığından şüphe yoksa da
Elden ele geçmesi gereken bir tastır o

Herkes kısmetini alsın
Diye, az ya da çok
Boşa gitmesin diye taa
Uzaklardan gelişleri
Köpeksiz ya da kadınsız
Bunca yolu yalnız, kendi arzularıyla.

DIŞBÜKEY BİR AYNADA OTOPORTRE

Parmigianino'nun yaptığı gibi, sağ el
Kafadan daha iri, izleyiciye doğrulmuş
Ve kolayca kıvrılıp uzaklaşıveren, ilan ettiği şeyi
Korumak istercesine. Birkaç kurşun levha, eski kirişler,
Kürk, pileli muslin, mercan bir yüzük birlikte
Yüzü destekleyen bir hareket esnasında,
El gibi yüzerek yaklaşıp uzaklaşıyor yüz
Ama sakin. O inzivaya
Çekilmiş. Vasari diyor ki "Francesco bir gün kendi
Portresini yapmaya koyulur, bu amaçla dışbükey bir aynaya
Bakacaktır, berberlerin kullandıkları türden...
Uygun olarak, odundan bir top yaptırdı
Bir çarkçıya ve onu ikiye bölüp
Bir aynanın ölçülerine indirdi, büyük bir ustalıkla
Kopya etmeye koyuldu camda ne görüyorsa,"
Esas olarak kendi yansımasını ki portre
Bir derece uzaklaştırılmış yansımasıdır onun.
Cam yalnızca onun gördüğünü yansıtıyordu
Bu da yeterdi ona: görüntüsü
Cilalanmış, mumyalanmış, tasarlanmış 180 derecelik bir açıyla.
Günün vakti ya da ışığın yoğunluğu
Yüze yapışarak onu
Canlı ve hasarsız tutuyor tekrarlayan bir
Varışlar dalgasında. Ruh yerleşiyor.
Ama gözlerden çıkıp ne kadar uzağa yüzebilir
Ve hâlâ sağ esen döner yuvasına? Aynanın yüzeyi
Dışbükey olduğundan, mesafe önemli ölçüde
Artıyor; yani, belirtmeye yetecek kadar
Ruhun bir tutsak olduğunu, insanca davranılan, askıda
Tutulan, resimle kesişen bakışınızdan
Daha öteye gidemeyen.
Papa Clement ve maiyeti "şaşkına" dönmüşler
Bunu görünce, Vasari'ye bakılırsa ve hiç bir zaman
Tutulamayan bir ücret sözü vermişler. Ruh olduğu yerde
kalmak zorunda,

Huzursuz da olsa, cama vuran yağmur damlalarını,
Rüzgârın dövdüğü sonbahar yapraklarının iç çekişini
dinlerken,
Özgür olmak, dışarda olmak isteyerek, ama o bu yerde
Durup kalmalıdır. Olabildiğince az
Kımıldamalıdır. Portrenin söylediği bu.
Ama o bakışta şefkatin, eğlenmenin ve pişmanlığın
Sınırları içinde öyle güçlü bir bileşimi var ki
Uzun süre bakamıyor insan.
Giz fazla açık. Zavallığı iç burkuyor,
Sıcak yaşlar fışkırtıyor: ruhun bir ruh olmaması,
Bir gizi bulunmaması, küçük olması ve boşluğuna
Tam oturması: yerine, dikkat anımıza.
Müzik bu ama sözler yok.
Sözler yalnızca spekülasyon
(Ayna anlamına gelen Latince *speculum*'dan):
Arıyor ama bulamıyorlar müziğin anlamını.
Biz yalnızca hallerini görüyoruz rüyanın,
Yüzü akşam gökleri altında
Görüş sahamızın içine doğru sallayan
Hareketin yolcularını, biçbir
Sahte kılıksızlık olmadan, özgünlüğünün kanıtı diye.
Ama o küre içine alınmış hayat.
İnsan elini kürenin dışına
Uzatmak istiyor ama küreyi taşıyan
Şey olan boyutu izin vermiyor buna.
Şüphesiz bir şeyi saklamak isteme refleksi değil
Eli olduğundan daha uzun gösteren, bu,
El yavaşça geri çekilirken. Onu düz
Olarak inşa etmek imkânsız, duvarın bir parçası gibi:
Daireye bitişmek zorunda bir yerden,
Şaşırtıcı biçimde, bir parçasıymış
Gibi göründüğü gövdeye geri dönerek,
Yüzü sarmak ve desteklemek için ve bu durumu
Sağlama çabası minicik bir gülümseme,
Karanlık sürerken görüp görmediğinizden emin olamadığınız

Bir kıvılcım bir yıldız gibi okunmaktadır yüzde.
Gizli olma zorunluluğu aydınlatma gururunu
Önceden mahkûm eden sapkın bir ışık: önemsiz ama ima
edilen.
Francesco, elin küreyi parçalayacak kadar iri, ve fazla iri,
Diye düşünüyor insan, yalnızca onun daha fazla hapsini
isteyen
İnce ağlar örmek için.
(İri, ama kaba değil, yalnızca başka ölçülerde,
Yüzeydeki ufacık, kibirli gemiye göre
Deniz dibinde uyuklayan bir balina gibi)
Ama gözlerin her şeyin yüzey olduğunu söylüyor. Yüzey var
Ve var olanın dışında hiçbir şey var olamaz.
Gizli bölmeler yok odada, duvarlardaki gözlerin dışında,
Ve pencere çok önemli değil, ya da sağdaki uzun cam
Ya da ayna parçası, hava ölçer olarak bile, ki Fransızcada
Zaman anlamına gelen *le temps* sözcüğüyle ifade edilir hava
Ve değişikliklerin yalnızca bütünün özellikleri olduğu
Bir düzeni vardır. Bütün sabittir
Değişikliğin içinde, bizimkisi gibi bir küre,
Boşluktan bir kaide üstünde duran, simsiyah suyun
Üstünde güvende duran bir pinpon topu.
Nasıl yüzeyi anlatacak sözcükler yoksa, yani
Onun gerçekte ne olduğunu, sığ değil
Görülebilen bir çekirdek olduğunu söyleyecek sözcükler,
Merhametin karşısında tecrübe probleminin çözümü yoktur.
Orada kalacaksın, elinin
Ne kucaklama ne uyarı olan
Ama hiçbir şeyi onaylamayan katıksız bir onayla
İkisinden de bir şeyler taşıyan hareketi içinde,
Sabırsız, sakin.

Balon patlıyor, dikkat
Sıkıntıyla dağılıyor. Su birikintisindeki
Bulutlar karışıp testere dişli parçalara bölünüyorlar.
Beni ziyarete gelen arkadaşları

Düşünüyorum, dünün neye benzediğini. Belleğin
Tuhaf bir eğimi müdahale eder atölyenin sessizliği içinde
Düş kuran modele, ki kalemi otoportreye doğru kaldırmak
üzeredir.
Kaç kişi gelip kaldı belli bir süre,
Aydınlık ya da karanlık sözler söylediler, hepsi senin
Bir parçan oldu rüzgârla savrulan sis ve kumun ardındaki ışık gibi,
Süzülerek etkilenerek, kesinlikle sen olan
Bir şey kalmaz sonunda. Alacakaranlıktaki o sesler
Her şeyi anlattılar sana ve hâlâ öykü devam ediyor
Düzensiz kristal topaklar halinde
Tortulaşan anılar şeklinde. Kimin kıvrılan eli kontrol
Eder, Francesco, dönen mevsimleri ve kavlayıp soluk soluğa
Uçan düşünceleri, ıslak dallardan koparılan son
İnatçı yapraklar gibi? Bunda yalnızca senin
Yuvarlak aynanın karmaşasını görüyorum
Her şeyi düzenleyen kutup yıldızı çevresinde boş gözlerinin,
Hiçbir şey bilmeyen, rüya gören ama hiçbir şey açıklamayan.
Atlıkarıncanın yavaşça kımıldadığını hissediyorum
Ve giderek daha hızlı daha hızlı döndüğünü: masa, kâğıtlar,
Kitaplar, arkadaşların fotoğrafları, pencere ve ağaçlar
Baktığım her yerde, beni her yandan kuşatan
Nötr bir şeridin içinde birleşiyorlar.
Ve ben aynı duruma gelme hareketini açıklayamıyorum,
Neden her şeyin aynı tek maddeye, bir içsel magmaya
indirgendiğini.
Bu konularda rehberim senin benliğin,
Sağlam, eğik, her şeyi aynı gülümseme tayfıyla
Kabul eden, ve zaman hızlanıp çok sonra geldikçe hemen,
Yalnızca en kestirme çıkışı bilebiliyorum,
Aramızdaki uzaklığı. Çok önceleri
Yayınlanan kanıtların bir anlamı vardı,
Küçük kazalar ve mutluluklar zerafetten
Yoksun geçip giderken gün,
Günlük işleri yapan bir ev kadını. İmkânsız şimdi
O özellikleri onarmak gümüş lekenin içindeki, yabancı olanı

Mükemmel ve sonsuzca geçersiz kılmak amacıyla oturup
"Büyük bir ustalıkla kopya etmeye koyulduğunda camda ne
varsa"
Başardığının kaydıdır o leke. Niyetlerinin çemberinde
Belli çubuklar yer alıyor ben'in ben'le büyülenmesini
Sürdürmek için: Bakışlar, muslin, mercan. Önemli değil
Çünkü bunlar bugünkü gibi şeyler
İnsanın gölgesi büyüyüp tarlanın dışına,
Yarın düşünceleri içine taşmamışken daha.

Yarın kolaydır ama bugün parsellenmemiştir,
Issız, her kır manzarası gibi gönülsüzdür,
Sonuçta nedir ki perspektif kuralları, yalnızca
Ressamın derin güvensizliğine geçerli olsa da
Zayıf bir gereç sunmaya. Elbette mümkündür bazı şeyler
Ve belki bir kısmında başarılı da olacağızdır,
Ama bunun hiçbir ilgisi yoktur bugün söz verilmiş olanla,
Elimizden çıkıp ufukta gözden yiten manzaramızla.
Bugün yeterince büyük bir örtü parıldar,
Vaatlerin varsaydıklarını tek parça bir yüzeyde
Tutmak için, salına salına eve dönmenize izin vererek
Daha da güçlü olasılıklar sınanmadan kalsın diye. Aslında
Elektron hareketlerini gösteren cihazın derisi
Sürüngen yumurtalarınınki kadar serttir;
Her şey "programlanır" orada zamanı gelince: sürekli olarak
daha
Çok şey kapsanır toplama eklenmeden, ve tıpkı bir zaman
Sizi uyutmayan ama artık rahatsız etmeyen bir sese alışmanız
gibi,
Böylece oda bir kum saati gibi kapsar bu akışı
İklimi ya da özelliği değişmeden
(Belki soluk ve nerdeyse görünmez bir şekilde ışıması
Dışında, ölüme doğru keskinleşen bir odakta – buna sonra
Devam ederiz). Bir rüyanın boşluğu olması gereken şey
Sürekli dolu kalır rüyaların kaynağına
Pıt pıt vuruldukça, öyle ki bu tek rüya

Erisin, açsın lahana çiçeği gibi,
Tasarruf kanunlarına meydan okuyarak, terk ederek bizi
Uyanalım diye ve yaşamaya başlayalım diye şimdi
Bir gecekonduya dönüşmüş yerde. Sydney Freedberg
Parmigianino'sunda şöyle diyor: "Bu portredeki realizm
Objektif bir gerçek üretmiyor artık, bir *bizarria**
Üretiyor... Ne var ki ondaki çarpıtma bir uyumsuzluk
Duygusu yaratmıyor...Güçlü bir ideal güzellik ölçüsü var
Biçimlerde, "rüyalarımızla besleniyorlar çünkü, bir gün
Biz bıraktıkları boşluğu fark edene kadar önemsiz olan. Şimdi
Anlamları değilse bile önemleri ortada. Onlar hepsini
İçine alan bir rüyayı beslemek içindiler, son olarak
Ters yüz edilirlerken biriktiren aynada.
Garip görünüyorlardı çünkü biz onları gerçekten
göremiyorduk.
Ve yalnızca, bir kayada biçimini ifade eden bir hareketle
Biçiminden vazgeçerek parçalanan bir dalga gibi,
Değiştikleri noktada farkediyoruz bunu.
Güçlü bir ideal güzellik ölçüsü var biçimlerde
Onlar bizdeki çarpıtma düşüncesine gizlice saldırırlarken.
Neden mutsuz olmalı bu düzenlemeden, rüyalar
Emildikçe yaşatmazlar mı bizi?
Yaşamak gibi bir şey oluşur, rüyadan
Çıkıp sınıflanmasının içine doğru.

Ben onu unutmaya başlarken
O yeniden ortaya sürüyor stereotipini
Ama bu tanımadığım bir stereotip, yüz
Demir tarıyor, tehlikelerden çıkmış, az sonra
Öbürlerine yanaşacak, "insandan çok melek" (Vasari).
Belki de bir melek unuttuğumuz her şey
Gibidir, onlarla yeniden karşılaştığımızda
Tanıdık gelmeyen unutulmuş şeyleri diyorum,
Bir zamanlar bizimken, umutsuzca kaybolmuş. Mahremiyetini

* İtalyanca: "Tuhaflık, acayiplik, gariplik" (Ç.N.)

İşgal noktası burası olabilir bu adamın:
"Simyayla uğraşmış, ama burada amacı
Soyutlanmış bilimsel bir ruhla sanatın inceliklerini
Gözlemek değil: bunlar yoluyla yenilik ve şaşırma
Duyguları iletmek istiyor izleyenlere"
(Freedberg). Uffizi'deki "Beyefendi", Borghese'deki
"Genç Piskopos", ve Napoli'deki "Anthea" gibi
Sonraki portreler Manyerist gerilimlerden
Doğarlar, ama burada, Freedberg'in işaret ettiği gibi,
Şaşırma, gerilim daha çok kavramda
Onun gerçekleşmesinde değil de.
Yüksek Rönesans döneminin ahengi
Ayna tarafından çarpıtılmış olsa da mevcut.
Yeni olan yansıtıcı yuvarlak yüzeye hevesi
(Bu ilk ayna portresidir)
Vermek için gösterilen büyük özen,
Öyle ki bir an için aldanabilirsiniz
Yansımanın size ait olmadığını anlayıncaya
Kadar. O zaman şu yansımadan yoksun Hoffman
Karakterlerinden biri gibi hissedersiniz,
Şunun dışında: bütün bir benim yerimi
Bitişik odadaki ressamın koyu başkalığı
Almıştır. Biz onu iş başında
Şaşırttık, yo hayır, o bizi şaşırttı
Çalıştığı sırada. Resim nerdeyse bitmiş,
Şaşırtma nerdeyse tamam, dışarı bakarsınız ve
Küçük kıvılcımlar ve tanecikler halinde
Sona ermekte olan kar sağanağıyla şaşırırsınız ya hani.
Siz içerde uyurken olmuştur,
Ama onu görmek için uyanık kalmanız da
Gerekmezdi, gün bitmektedir zaten ve bu gece
Yeniden uyumanız çok zor, geç vakte kadar en azından.

Şehrin gölgesi kendi ısrarını
Şırınga eder: Francesco'nun Yağma
Sırasında bulunduğu yer olan Roma: onun icatları

Üstüne yürüyen askerleri şaşırtmıştı;
Hayatını bağışlamaya karar verdiler, ama o kısa zaman sonra
ayrıldı;
Viyana, bugün resmin bulunduğu yer, onu Pierre'le
Birlikte 1959 yazında orada gördüm; New York
Şimdi oturduğum yer, öbür şehirlerin bir
Logaritması. Manzaramız akrabalıklarla, mekik
Dokumalarla canlı; işler bakışlarla,
İşaretlerle, söylentilerle yürütülüyor.
Bu başka bir hayatı şehrin.
Tespit edilememiş ama hassas bir şekilde
Taslağı çizilmiş atölyenin tersten görünüşünün
Yardımı. Atölyedeki hayatı boşaltmak istiyor,
Haritası çıkarılmış boşluğunu söndürüp, kanunlara
İndirgemek, onu adalaştırmak istiyor.
Operasyon geçici olarak durduruldu ama
Yeni bir şey daha geliyor, yeni bir titizlik
Hastalığı rüzgârla. Buna dayanabilir misin
Francesco? Yeterince güçlü müsün?
Bu rüzgâr bilmediği bir şeyi getiriyor,
Hareketi kendiliğinden, kör, kendisi hakkında
Hiçbir fikri yok. Bir kez onaylandı mı
Gizli ya da açık bütün hareketi emen tembellik o:
Anlaşılamayan ama duyumsanabilen sözcüğün
Fısıltıları, bir üşüme, çıkıp sinirlerin
Burunları ve yarımadaları boyunca oradan
Takımadalar barındıran denizlere ve sonra
Açık denizin yıkanmış, havalanmış
Gizemine yürüyen bir samyeli.
Bu onun negatif yanı. Pozitif yanı
Hayatın ve uzaklaşmış yalnızca gibi görünen
Oysa şimdi, bu yeni tarzın sorguladığı gibi,
Hızla modası geçmekte olan
Streslerin farkına vardırıyor. Klasikleşeceklerse
Hangi yanda olduklarına karar vermeliler.
Suskunlukları şehir manzarasını mahvetti,

Belirsizliklerini inatçı ve yorgun,
Yaşlı bir adamın oyunları kıldı.
Şimdi bize gereken şaşkın bir kalenin
Duvarlarını döven bu beklenmedik rakip.
Senin iddian, Francesco,
Bayatlamaya başlamıştı, hiçbir yanıt
Ya da yanıtlar gelmediğinden. Şu anda
Eriyip karışıyorsa alaca karanlığa bu onun zamanı
Gelmişti demek epey önce, ama bak şimdi ve dinle:
Orada kimsenin bilmediği kuytularda
Başka bir hayat saklanmış olabilir; biz değil
Odur değişiklik; hatta biz oyuzdur ona geri
Gidebilsek, görünüşünün bir kısmını yeniden
Yaşayabilsek, yüzlerimizi batan küreye dönsek
Yine her şey yolunda olurdu:
Sinirler normal, nefes normal. Çünkü o bizi
Kapsaması amaçlanan bir mecaz, onun bir parçasıyız
Ve onun içinde yaşayabiliriz şu ana kadar
Zaten yaptığımız gibi.
Yalnızca beyinlerimizi sorgulama için çıplak bırakmak
Görüyoruz ki tesadüfen olmuyor
Ama kimseyi tehdit etmeyen düzenli bir
Şekilde oluyor bu, normal yoldan,
Günler bir hayatın çevresinde nasıl girdaplanarak
Büyüyorsa öyle: hatasız, düşünülürse.

Bir sayfanın çevrilmesi gibi bir esinti
Yüzünü geri getiriyor: takip ettiği
Hoş sezgi bulanıklığından öyle büyük bir
Isırık alıyor ki an.
Yerine kilitlemek "ölümün kendisi,"
Mahler'in Dokuzuncu'sundaki bir ifade için
Berg'in söylediği gibi, ya da *Cymbeline*'deki
İmogen'den alırsak, "Ölümde bundan daha keskin
Bir acı olamaz," yalnızca bir alıştırma ya da
Taktik olsa bile çünkü, birikmekte olan

Bir inancın momentini taşır.
Sade unutkanlık yerinden oynatamaz onu,
Ne de arzulamak geri getirir, rüyasının beyaz
Zirvesi olarak durdukça dünyamızın
Dört bir yanına kuş kafesinin üstündeki
Örtü gibi atılmış iç çekmeler ikliminde. Ama
Kuşkusuz güzel yalnızca belli bir
Hayatın ölçüleri içinde güzeldir,
Yaşanmış ya da yaşanmamış, bir şekle sokulmuş
Ortak bir geçmiş özleminde ıslatılarak.
Işık başka bir yerden tanıdığım,
Neden anlamlı göründüğünü, başkalarının da
Böyle hissettiğini bildiğim bir coşkuyla
Batıyor bugün. Bu aynaya başvurup duruyorum, artık
Benim olmayan, çünkü olabildiğince çok
Canlı boşluk düşüyor bu kez benim payıma. Ve vazo dolu
Ancak o kadar yer var da ondan,
Ve o her şeyi barındırıyor. Görülen
Örnek yalnızca görüldüğü kadar değil,
Ama zamanın dışında hayal edilen her şey
Olarak düşünülmeli – bir el hareketi olarak değil,
Ama bütün, arınmış, özümsenebilir olarak.
Ama bu evren neyin sundurması,
İçeri dışarı, arkaya, öne dönerken
Bizi kuşatmayı reddeden ve yine de görebildiğimiz
Tek şey olan. Aşk bir ara
Ağdırdı teraziyi ama şimdi gölgede kaldı, görünmüyor,
Gizemli bir şekilde bulunsa da buralarda bir yerde.
Ama onun iki komşu an arasına
Sıkıştırılamayacağını biliyoruz, onun kıvrılıp
Akmalarının başka ırmaklara götürdüğünü ve bunların
Her birimizin ne olduğunu bilmesi ve
Başkalarına iletmesi mümkün görünse de
Asla bilinemeyecek bir şeyin belirsiz algısına
Aktıklarını. Ama bazılarının bir işaret
Olarak taşıdıkları bakış devama zorluyor insanı

Girişimin belirgin naifliğini göz ardı ederek,
Umursamadan kimsenin dinlemediğini, çünkü ışık
İlk ve son kez yandı onların gözlerinde
Ve duruyor, hasarsız, sürekli bir sapkınlık,
Uyanık ve sessiz. Görünüşe bakılırsa
Hiçbir sebep yok o ışığın
Sevgi tarafından odaklanması için, ya da
Güzel banliyöleriyle sürekli daha silik, daha az
Tanımsız olarak boşluğa düşen şehri ilerlemesine
Bir kanıt olarak okumak için,
Üzerinde oyunun kendi zevki için ve
Bizim rüyamızı da sona erdirerek geliştiği şövale,
Rüyanın asla sona ereceğini düşünmezdik
İçinde resmedilen vaadin bir kaparo,
Bir senet olarak göründüğü yıpranmış gün ışığında.
Bu tanımsız, asla tanımlanamayacak gündüz
Onun meydana geldiği yerin gizi,
Ve toplanan türlü çelişkili ifadeler,
Önemli tanıklıkların bellek kayıplarına dönemeyiz
Bir daha. Bütün bildiğimiz,
Birazcık erken geldiğimiz,
Bugünde özel, gün ışığının şen kaldırımlara
Dal gölgeleri saçarak sadakatle yeniden ürettiği
Kakma bir bugünlüğün bulunduğu.
Önceki hiçbir gün bunun gibi olamaz.
Eskiden hepsinin aynı olduklarını sanırdım,
Şimdinin herkese aynı göründüğünü,
Ama bu karmaşa kaybolup gidiyor
Şimdisinin içine balıklama daldıkça insan.
Ya "şiirsel", saman rengi yeniden resme dönen
Uzun koridorun, resmin kararan zıddı – bu bir
"Sanat" ürünü mü, özel olmasından geçtim
Gerçek olduğu bile düşünülemeyecek?
Günlerin su çarkı olaysız, hatta sakin yörüngesini
İzlerken biteviye kaçtığımız ve yeniden
İçine düştüğümüz şimdide değil mi onun da yuvası?

Sanırım kendisinin bugün olduğunu söylemek istiyor
Şu anda kapanma saatinden önce dışarda olmak isteyen
İnsanların müzenin kapısında itişmesi gibi biz de
Onun dışına çıkmalıyız. Orada yaşanamaz.
Geçmişin gri ışınları saldırır bütün teknik becerilere:
Öğrenmesi bir ömür alan ve içinde
Çok az renkli sayfanın bulunduğu bir kitaptaki
Siyah-beyaz resimlerin seviyesine indirgenen
Yıka ve çık gizi. Yani tüm zamanın
Sıradan zamana eksilmesi. Kimse
Ağzına almıyor değişikliği; böyle yapmak
Dikkati kendine çekmeye neden olur
Ki bu da kolleksiyonun tamamını görmeden
(Bodrumdaki heykeller dışında:
Onlar ait oldukları yerdeler)
Dışarı çıkamama korkusunu büyütür.
Zamanımız peçeyle örtülür, portrenin
Direnme arzusuyla uyumlu olarak. Saklı
Tutmayı umduğumuz kendimizinkini ima eder.
Patlama bu denli hassas bu denli inceyken
Resimlere ya da yetişkin şairlerin yazdığı
Komik zırvalara ihtiyacımız yok. Bütün
O şeyin varlığını kabul etmenin yararı ne?
O var mı? Elbet görkemli eğlencelere
Dalma serbestliği yok artık.
Bugünün sınırları yoktur, olay
Kenarlarıyla aynı renkte gelir, aynı maddedendir,
Ayırdedilemez. "Oyun" başka bir şeydir,
O vardır, kendisinin bir kanıtı olarak
Özellikle düzenlenmiş bir toplulukta.
Başka yolu yok, her şeyi ödülleri ya da olasılıkları
Çoğaltır gibi görünen oyunlarıyla karıştıran,
Ya da bütünün mimarisini bir bastırılmış olaylar
Sisinde çürütecek kuşatan bir hava aracılığıyla
Konuları birbirine karıştıran göt laleleri
Mevzumuz dışında. Onlar oyun dışı,

Onlar dışarı çıkmadıkları sürece
Var olmaz zaten oyun.
Çok düşmanca bir evren gibi görünüyor,
Ama her bir şeyin özünün düşman olduğu şey olarak,
Filozofların işaret ettiği tüm öbür şeyler pahasına
Vardır o, en azından,
Bu şey dilsiz, bölünmemiş şimdi,
Mantığın onayını almış ki şu durumda
Kötü bir şey değil ya da olmazdı eğer anlatım şekli
Nasılsa müdahale edip sonucu çarpıtarak
Kendinin bir karikatürü haline getirmezse. Bu hep
Olur, kulağa fısıldanan bir ifadenin odayı dolaşıp
Tamamen farklı bir şeye dönüştüğü oyunda olduğu gibi.
Sanat yapıtlarını sanatçının amaçladığından
Bu kadar farklı kılan prensip bu. Çoğu zaman
Sanatçı başlangıçta söylemek için yola çıktığı
Şeyden vazgeçmiş. Çiçekler, görünen hazlar
Tarafından baştan çıkartılır, (sonuçtan gizlice
Hoşnut olsa da) kendini suçlar, o konuda
Söyleyeceği bir şey olduğunu, pek bilincinde olmadığı
Bir seçeneği kullandığını hayal eder,
Bilmez ki böyle kararları gereklilik kendisi için
Yeni bir şey yaratmak amacıyla
Kuşatır, bunun başka yolu yoktur,
Yaratış tarihi sıkı kurallara göre ilerler.
Ve işler bu şekilde yürür, ama başarmaya soyunduğumuz
Ve yana yakıla istediğimiz şeyler
Asla gerçekleşmez. Parmigianino farkına varmış
Olmalı bunun hayatı-durduran yapıtı
Üstünde çalışırken. Pürüzsüz hatta belki yumuşak
(Ama o kadar gizemli değil) bitişte bir amacın
Tam anlamıyla mümkün olan gerçekleşmesini
Okumaya zorlanıyor insan. Bu ötekilikten başka
Ciddiye alınacak şey var mı? O ki,
Günlük koşuşturmanın en sıradan biçimlerine
Dahil olur, hafifçe ve derinden değiştirir her şeyi,

Koparıp alır yaratı maddesini elimizden, herhangi bir
Yaratıyı, yalnızca sanatsal değil, ve koyar onu
Zirveye yakın korkunç bir yüksekliğe, göz ardı edilemeyecek
Kadar yakın, müdahale edilemeyecek kadar uzak.
Bu ötekilik, "biz-olmayış" aynada görülecek
Tek şeydir nasıl böyle olduğunu bilsek de. Yabancı
Flama takan bir gemi girdi limana.
Hariçten konuların gününü parçalamasına,
Kristal kürenin odak noktasının gölgelenmesine izin
Veriyorsun. Manzarası, rüzgârda dağılan buhar gibi
Sürüklenip gidiyor. Şimdiye kadar kolayca gelen
Düşünce çağrışımları ya hiç görünmüyorlar ya da
Seyrek olarak. Renkleri daha az yoğun, güz yağmurları
Ve rüzgârla yıkanmış, lekelenmiş, çamurlanmış,
Değersiz oldukları için geri verilmiş sana.
Ama öyle bir huyumuz var ki bizim, onların
İmledikleri hâlâ *en permanence** dolayında, akıl
Karıştırıcı konular. Seks hakkında ciddi olmak belki
Yollardan biri, ama kumlar hışıldıyor olmuş şeylerin
İçine doğru büyük heyelanın başlangıcına yaklaştıkça.
Bu geçmiş şimdi burda: ressamın yansıyan yüzü,
Takılıp kaldığımız, tayin edilmemiş sıklıkta rüyalar,
Esinler kabul eden, ama renkler metalikleşmiş,
Kıvrımlar ve kenarlar o kadar zengin değil. Herkesin
Evreni açıklamak için kocaman bir teorisi var
Ama bu bütün hikâyeyi açıklamıyor
Ve sonunda o kişinin dışındaki şeylerdir,
Onun için, ve özellikle adam boyundaki bölme sonuçlarımızı
Çözümlemekte hiç yardım alamamış ve ikinci el
Bilgilere güvenmek zorunda olan bizler için
Önemli olan. Ama biliyorum ki başka kimsenin zevki
Yarar sağlamayacaktır, ve pekâlâ ihmal edilebilir.
Bir zamanlar ne kadar kusursuz görünüyordu – ince,
Çilli derideki ışıltı, açılıp konuşacakmış gibi

* Fransızca: "sürekli olarak" (Ç.N.)

Islatılmış dudaklar ve akılda kalmayan tanıdık
Görüntüsü giysilerin ve mobilyanın.
Bu bizim cennetimiz olabilirdi; tükenmiş dünyadaki
Egzotik sığınak, ama bu olası değildi, çünkü
O değildi aslolan. Doğallığa öykünmek bir iç huzuru
Edinmenin ilk adımı olabilir,
Ama yalnızca ilk adımdır o, ve sık sık
Arkasında cisimlenen havaya hakkedilmiş
Bir hoşgeldin hareketi, bir âdet olarak kalır.
Ve bunlar için gerçekten hiç zamanımız yok, onları
Tutuşturmak dışında. Ne kadar çabuk yanıp biterlerse
Oynayacağımız roller için o kadar iyi.
Bu yüzden yalvarırım çek şu elini,
Bir kalkan ya da bir selamlama,
Bir selamlamanın kalkanı olarak
Uzatıp durma şunu, Francesco:
Odada bir mermilik yer var:
Teleskopun ters tarafından bakışımız,
Sen ışıktan da hızlı düşüyorken geriye,
Sonunda uzanıp kalmak için odanın özellikleri
Arasına, hiç postalanmamış bir davetiye,
"Hepsi bir rüyaydı" sendromu, "hepsi" kısaca
Ve yeterince anlatsa da öyle olmadığını. Onun varlığı
Gerçekti, sorunlu olsa da ve bu uyanık görülen
Rüyanın sancısı asla bastırılamaz
Taslak hâlâ çizili rüzgârda,
Seçilmiş, benim için düşünülmüş ve cisimlenmiş
O damın gizleyen parıltısında.
Şehri gördük, bir böceğin
Dışbükey gözü o. Her şey onun balkonunda
Gerçekleşir ve içinde devam eder,
Ama hareket bir alayın soğuk, ağdalı
Akışıdır. Fazla sınırlanmış hisseder insan,
Nisan güneşini elerken ip ucu bulmak için,
Parametresinin doğallığındaki yalın
Durağanlıkta içinde. Elde tebeşir yoktur

Ve bütünün her bir parçası düşer
Ve bilemez eskiden bildiğini, orda burda,
Belleğin soğuk ceplerindeki
Zamandışı fısıltılar haricinde.

En Yeni Şiirleri

(Çeviren: Selahattin Özpalabıyıklar)

UYKU KÖYÜ

A, o zaman boyamalıyız onu –

Burda belirsiz bir süre kalmak ister miydim?
Budanacak ağaçlarımız var, çözülecek şifrelerimiz,
ışığa koşan bir kördü o –
"Balık" sözcüğünün karşılığını söyleyemiyor kadın. Ne de
kaba saba
denizaltılarca dokunulmamış kalıyor genleri. Evet efendim,
Kaptan Nemo, efendim, önümüzdeki yollarda
cönkü seçtik. Ne! Kendi sapınam için yarattığım o spazm,
şimdi
onu uzun zamandır sarmalayan ahtapot salyasından çıkıyor
açıkça,
ben, onun mıntıka demiryoluna bir bağlantı, savaş
boyunca öksüren kuşkuyla istila edilirken, yine de burda
dikilmeliyim,
görünüşte bir muamma. Dışarda, hayat neşeyle çene çalıyor,
işlemeli bir havlu gibi, ve ola ki çok zayıf karşı çıkmak için,
pikniği Kasıma kadar ertelemeye karar verirsek.
Seni duyuyorum; setin altındaki kemerler
olmak üzere olduğum şeyin parçası. Ben de soğudum
aşırılıktan
şimdi bir zarf tipisinde yitmiş gümüş bir çağda.
Nasıl da donuk çınlıyor koşum çanları!
Bütün yapabileceğimiz dangalağın velospitiyle aşık atmak,

taş ocağının boş bir köşesinde
aynı tarih cümbüşü üç kâğıda getirirken insanların gözlerini
tuttuğunu bırakmayan boşinanla. Demek dalga geçmeliyiz
onunla,
henüz vakit varken çekmeliyiz tuttuğumuzu, ama damlacıklar
patlıyor su yolunda. Bir kumar oynayan gemi geçirdi bizi
hezarenden öteye, konsertinalardan öteye, ve eski ad görünür
oldu yine,

kısaca, yapının tozlu cephesinde. Ben

kaybettiğimizi sanıyordum seni. Hayır,
ben hâlâ burdayım.
Ürkek bir camdan dışarı atlamak ister misiniz?
Azar azar farketti biri tilkilerin keskinliğini:
Çok iyi o, ayık,
tilkiler kıkırdadılar. Bu sadece bir bitkiydi,
sadece gelecek sefere sayıyor,
ve biz kumsalda hayretle bakıyoruz, parlak çorap askıları . . .
Içimdeki
parti hayvanı diyor ki vazgeçelim, serin kafalar dalalım diyor,
namlı gece gelirken dalalım bir kurbağa gibi,
bir iççekişin kabarcıklı dış görünüşü gibi.

London Review of Books, 5 Şubat 1998

TENEBRAE

Birazcık kar karşılığı istediğin fiyatı alıyorsun:
Yaralar Ası, leğenler yıldızı, sonradan akla gelen bir şey gibi
ordan buraya çalı yangınları,

ve birdenbire bu olmasını istediğin şey değil.
Farklı yönlere ilerledik.
Haftada bir çok büyük bir gösteri günü var.

İki gökdelen dik. O zaman hendek daha az
beklenmedik olacak. Sana yöneliyor tekrar;
aslında dans ediyor. Ve bir şey olacak bu başlayışta

bir şey kayboluyor, ama bir parıltı hüküm sürüyor.
Ve hiç dikkat etmiyorlar,
ve hiç dikkat etmiyorlar, diyebileceğim tek şey bu.

Gör savaş mahkûmlarının neyle ilgilendiğini.
Ne kadar yakınsın? Kayalar geceye sızıyor
ve kil hak ettiği ilgiyi görüyor.

İnşa edip duruyoruz gölge-minberimizi,
sonra sabahı yakalıyoruz geldiğinde,
cıvıltılı adımlarla: kayıp gemilerin adları,

sürüyor bugüne dek, yurtsama ortaya çıkıncaya dek. Evdeyiz
Amerika'da bir kentle karıştırılanda (caddeler bize

gülüyorlar mı?). Henüz araba süremiyoruz,
hattâ yürüyemiyoruz bile.
Bir de insana araziyi işletme hakkı veriliyor.

The New York Review of Books, 23 Nisan 1998

Budalalar Yuvası*

(Çeviren: Füsun Elioğlu)

* *A Nest of Ninnies*, James Schuyler ile birlikte, The Ecco Press, New Jersey 1975 (ilk baskısı 1969)

Birinci Bölüm

Alice yorgundu. Konuşmadan önce, şöminenin üstündeki aynaya dönüp, gözlerini seyretti – isteksiz ve sıkıntılı.

"Büyük kentten elli kilometre uzakta olmaktan nefret ediyorum. Her gün kaç araba geçtiğini bilemiyorum ve bu aklımı kurcalıyor."

Marshall gülümsedi ve buzluktan çıkardığı yığınla kabın plastik kapaklarını çıkarmayı sürdürdü.

Sabahlığını fırlatıp atan Alice, mutfak masasına geçip bir tavuk kanadı aldı.

"O buzlukta ne sakladığını bilmiyorum ama her şeyin tadını bir tuhaf yapıyor."

Marshall "Şu senin bıraktığın yarım kavun olmalı" dedi keyifle. "Hoş, bu kapaklarla da nasıl oluyor bilemeyeceğim."

"Neyi kanıtlamaya çalışıyorsun, bilemiyorum. Kanıtlayabileceğini de sanmam. Tabii mutlu olmadığım için yemediğimi ima ediyorsan başka. Bunu kabul ediyorum zaten."

"Alice, lütfen kemikleri kâseye geri koyma."

"Mutsuzluğumdan keyif aldığını neden itiraf etmiyorsun?"

"Artıklardan oluşan bir akşam yemeği düşüncesinin pek neşeli bir şey olmadığı ortada ama bu da konuk ağırlamanın bedeli. Bunlardan bir güveç yapabilirdim ama sen hep ne yediğini bilmek istediğini söylersin. Dün gece pek mutsuz görünmüyordun."

"Ne olmuş dün geceye? Dışardan satın alınmış yemekler ile bir parti kâğıdın neşemi etkileyeceğini sanıyor olamazsın."

Marshall karşılık vermedi. Bunun yerine, pancar turşulu yemeğin üstüne biraz lahana salatası boca etti. Alice pencereye

gitti ve sunduğu manzara üstüne bir şeyler söylüyormuşçasına dışarı baktı. Arabalar çitin hemen ardındaki altı-şerit oto yoldan kurşun gibi geçmekteydiler. Yönleri yaşam dolu New York'tu.

"Sofrayı kurarsan, hepsi yenmeye hazır."

Alice, kaskatı, pencereden uzaklaştı. Kaliforniya tabaklarla sofra kurmaya girişti. Uykuda gibiydi.

"Aslında yemek odasında yemeği yeğlerim" dedi Marshall. "Daha hoş oluyor."

"Bak, Fifi" dedi Alice; "Kendimizi kandırmayı bırakalım. Ben kente gitmek istiyorum."

"Ekmek sepeti nerede? Ekmek sıcak."

"Marshall, ben kente gitmek istiyorum."

"Kentte gece yapılacak bir şey yok." Suratını asarak ekledi: "Üstelik ben oraya her gün gitmek zorundayım."

"Artık kızgın olduğuna göre gerçeği söylersin belki. Mutsuzsun, değil mi?"

"Hayır. Üstelik bu türden şeylere kafa yormanın çok iyi bir fikir olmadığı kanısındayım."

"Peki, benim nasıl vakit geçirmemi öneriyorsun – yiyerek mi?"

"Sevgilim, kendinde olmadığının farkındayım ve bu nedenle de istediğin sinema ise tamam, gideriz. Kente gitmeye bütünüyle karşı değilim. Arabayı almadığımız sürece tabii."

Alice tabağına biraz yemek attı ve yanıt vermedi.

"Şu sepeti bulamazsak, ekmek yenemeyecek kadar sertleşecek."

"Kimbilir – belki de artan mısır cipsleri ile beraber onu da atmışımdır.

Bu Marshall'ı yaralamış görünüyordu. Sepeti fırının arkasında, *Life* dergisine destek görevi görürken buluverdi. Dergi, New York'un siluetinin gösterildiği iki sayfaya açılmıştı.

Marshall ekmeği uzattı. Birkaç dakika süren kötü bir sessizlik oldu. Her ikisi de aynı anda evin soğumaya başlamış olduğunu farkettiler.

Alice "Sanırım bacayı silkelemeyi unuttum yine" dedi. İki-

si de kıpırdamamıştı. "Sanırım şimdi gidip bakmalı ya da silkelemeliyim." Marshall'ın ona uzatmadığı pancarlı lahana salatası dolu kâseyi itti. "Sanırım sinemaya gitmek istersem beni kenttekilerden birine götürmeye çalışırsın."

"Sen benim sabır küpü olduğumu sanıyorsun galiba" dedi Marshall. Mutfak kapısına hafifçe vuruldu. Alice masadan kalkıp bodruma indi. Marshall konuğu buyur etmek için dikkatli adımlarla odayı aştı. Gelen ufak tefek, güzel bir kadındı.

"Sanırım yemek yiyordunuz. Neden yan kapıya geldiğimi de merak etmişsinizdir."

"Genelde yemek odasında yeriz" dedi Marshall, kadının arkasında düşmeye başlayan kar tanelerine bakarak. Kadın ışıksız mutfağa geçerken, kapıyı ardından kapattı. Bir yandan da "Kar bana çocukluğumu hatırlatır hep" diye mırıldandı.

"Birileri bacanızı kırmaya çalışıyor" dedi neredeyse görünmez olan kadın. "Geldim, çünkü radyo kar yağacak diyor. Ön tarafta ışık yoktu."

Bir esnemeyi bastırmaya çalışan Marshall "Oturup bir şeyler yemek istemez misiniz?" diye sordu. "Yakıttan tasarruf etmek için mutfakta yiyoruz. Alice bankaya giren bir şeyler olduğu duygusundan hoşlanıyor."

Konuk, kürk paltosunu biraz daha sıkı sarınarak, belirgin bir merakla odaya göz gezdirdi. "Mutfağınızda bir ocak olması harika bence. Burayı çok hoş bir odaya dönüştürüyor."

"Bu eski evi aldığınızda birkaç tamir işi dışında değişiklik yapmak girişiminde bulunmadık tabii" diyen Marshall kadının varlığının bilincine yeni varıyor gibiydi. "Ben ocağı esiyor diye kapattırmak istedim ama birçok kişi beğenince öylece bırakmaya karar verdik."

"Fazla gidip geleniniz yok gibi."

"Bakın, içine kar yağıyor."

Bodrumdan gelen gürültülü bir tangırtıyla her ikisi de sıçradılar. "Sen otur. Ben de sana bir kahve yapayım, ışıkları açayım ve Alice'i çağırayım" dedi Marshall.

Alice'in silueti kapıda belirmişti. "Sanırım sigortayı attırdım. Selam Fabia."

"Pek tuhaf. Bizim evdeki sigortalar da attı. Bu genel bir şey olmalı."

"Başka sigortamız yok" dedi Marshall. "Gezmeye gidip, karanlık bir eve dönmekten nefret ederim."

"Havanı alırsın" dedi Alice; "Aaa, kar yağıyor." Gidip mutfak kapısını açtı.

"Karanlıkta televizyon izleyebiliriz" dedi Marshall Fabia'ya, "Tabii ya – o da çalışmaz. Eğer Alice'in yemek işi tamamsa, ben bulaşıkları bitirince birkaç mum yakıp, kâğıt oynayabiliriz."

Alice bahçeye doğru birkaç adım atmıştı. Buz gibi bir esinti mutfağı barınılmaz hale getiriverdi. Fabia ile Marshall birbirlerine yaklaştılar. "İki gece üstüste kâğıt oynayabileceğimi sanmıyorum" dedi Fabia. "Ama henüz karanlık olmadan mumları bulsan iyi olur."

"Dostlar, dışarının insanı ne kadar canlandırıcı olduğunu anlatamam" dedi Alice dönerken. "Hiç değilse alışveriş merkezine kadar yürüyüş yapmalıyız."

"Sigorta da alabiliriz" dedi Marshall.

Çıkıp gitmeleri Marshall'ın evin bir yarısında hâlâ ışık olduğunu keşfetmesi üzerine biraz karmaşıklaştı. "Dünyanın tüm televizyonları geri kalan ışıkları çalıştıramazlar" dedi Alice. "Bizimle geleceksen, o önlüğü çıkar."

Garajın yolundan inerken Marshall Fabia'ya "İçerde paltonu çıkarmadığına üzüldüm" dedi. "Üşüteceksin şimdi."

"Ben hiç üşütmem" dedi Fabia.

Alice'in coşkusu sürüyordu. "Şu ağaçlara, şu telefon kablolarına bakın" dedi. "Böyle bir gecede New York beni fazla çekmiyor."

"New York'dan söz ederken hep binlerce kilometre uzaktaymış gibi konuşuyorsun" dedi Fabia. "İstediğin zaman oraya gidebileceğini biliyorsun." Alice ve Marshall bu sözleri duymazlıktan geldiler.

Kar ince ve kuru, ısı sıfırın biraz altındaydı. Boş bir paten sahasının ve Rotary Klüb'ün ışıklandırdığı birkaç çam ağacının yanından geçtiler. Daha ilerden –otobanın dört yapraklı yonca

olduğu yerden– sağa saptılar ve usulen kapalı olan bir hırdavatçıdan sigorta aldılar. Fabia yakınlardaki Howard Johnson'lardan birinde bir içki içmelerini önerdi.

"Siz ikiniz gidin isterseniz" dedi Alice. "Ben karda dolaşır sizi beklerim."

Marshall yemek salonundan içeri girerken "Onu yalnız başına bırakmalı mıydık, bilmiyorum" diyordu. "Alice böyle heyecanlanınca gülünç olmamak için aşırılıklar yapar."

"Tek başına ne yapabilir ki?" diye sordu Fabia.

"Burası çok hoş bir yer" dedi Marshall. "Alice yorulursa eve gider sanırım... Sigortalar onda."

Fabia yeni çevreye her zamanki saygıyı gösterdi; ardından da doğal hali olan üzüntülü sessizliğine döndü.

Köşenin birinde duran müzik kutusunun döner ışıkları tavana ürkünç bir parlaklık verirken "Dance to my Lady" çalıyordu. Duvarlarda doğaya tapılan dönemleri gösteren resimler, kasanın yanındaki buzlu cam vazoda taklit aslanağızları vardı. Marshall fırfırlı önlüklü, eli çabuk garson kıza içkilerini bunun bir buluşma olmadığını belli eder bir biçimde ısmarladı. Kendisi için sek bir viski, Fabia için de "özgür küba".

"Birlikteyken bile varlığımdan o denli habersiz gibisin ki Marshall, uzak olunca beni hiç düşünüyor musun, merak ediyorum. Oysa ben seni ve Alice'i ve o küçük evinizi sık sık düşündüğümü biliyorum."

"Bizim yakın komşular olmamız beni hep şaşırtmıştır" diye yanıtladı Marshall. "Alice ve ben kendi kendilerine yettikleri için başkalarından oldukça kopuk yaşam süren insanlardanız."

"Ben de kopuk yaşıyorum ama o nedenle değil" dedi Fabia.

Marshall huzursuz olarak baktı. "Dilerim bana sır vermek niyetinde değilsindir" dedi.

"Bundan hoşlanmadığını söylesen de gerçekte hoşlandığını sanıyorum. Ayrıca benim tekdüze yaşantım konusunda ortaya dökülecek fazla bir şey yok. Ben senin gizemli dullarından biri değilim."

"Bu bana sır vermek gibi geliyor" dedi Marshall umutsuzca.

"Ben gençken," dedi Fabia, "bir sürü yalan söylerdim. Bir keresinde anneme daha bebek olan erkek kardeşimin düşüp ciddi biçimde yaralandığını söylemiştim. Bu annemi çok üzmüştü. Yalan söylediğim için değil – batıl inançları olduğu ve bunun gerçek olacağını sandığı için. Birkaç gün sonra da kardeşim kızıl oldu."

"Alice'e ne oldu acaba," dedi Marshall, "daha eve gitmediyse, ya da hâlâ dolaşmıyorsa tabii."

"Bir başka sefer babama bacada yangın var demiştim. Kimse bana inanmadı ve ev neredeyse kül oluyordu."

"Bu komik işte. Ben de ev yanacak ve biz de karda sokağa çıkmak zorunda kalacağız diye korkardım – yoksullar gibi."

"Bence bu hiç ilginç değil" dedi Fabia. Marshall kırılmış gibi duruyordu. Fabia kinle "İddiasına varım ki sen çocukluk korkularını sık sık düşünüyorsundur" diye üsteledi.

Marshall patladı: "Bu ne pis bir numara! Alice'in burada olup olanları görmesini isterdim."

"Eski kafalı olma" dedi Fabia. "Dalga geçildiğini anlamıyor musun?"

"Ben de buna karşı çıkıyordum işte. Derhal gitmeliyiz ama havaya karşı bir içkiye daha ihtiyacım var."

"Benim de" dedi Fabia. "Dışarıda gerçek bir kar fırtınası var gibi."

İçeri Alice girdi. Saçında va paltosunda bir dolu kar vardı. "Gerçekten de kar fırtınası. Yarın kente gidemeyeceksin Marshall."

"Trenlerin çalışmayacağını nereden biliyorsun?" diye sordu Marshall.

"Beklerken birer bardak daha ısmarlayalım bari" dedi Fabia, aceleyle.

Alice "Sen ve Fabia aynısınız" dedi.

Dr. ve Bn. Bridgewater yemek salonunda görüldüğünde garson kız siparişleri almış ama içkileri henüz getirmemişti. "Belki parayı sen ödersin Marshall," diye fısıldadı Fabia, "giderken – çaktırmadan"

"Paran var sanmıştım. Ben hiç getirmedim" diye homurdandı Marshall.

"Sus!" dedi Alice; "İyi akşamlar Dr. ve Bn. Bridgewater. Dışarısı insanı nasıl da diriltiyor ama? Ne güzel bir gece, değil mi?"

"Ah, evet," dedi Dr. Bridgewater, "öyle"; yüzündeki gülümseme yayılıyordu.

"Yolda şarampole yuvarlanmış en az altı araba gördük" dedi Bn. Bridgewater. "Hepinize iyi akşamlar."

"İşte sizin *eau de vie*'leriniz" dedi garson kız. "Siz ikiniz bir şey ister misiniz?"

"Ne hoş görünümlü içkiler" dedi Bn. Bridgewater. "Alkollü mü?"

Dr. Bridgewater sakin bir eda ile "İnsanoğlunun bildiği en sert içkidir bunlar" dedi. "Hayır, genç bayan. Bir şey istemiyoruz. Ama belki sen istersin hanım. Sanırım ben sizin kahveli sodalarınızdan alacağım."

"Yiyecek bir şeyler istemek için çok mu geç?" diye sordu Bn. Bridgewater. "Dil balığı filetosu istiyorum. Şaka yapıyorum. Ben de kahve soda alayım. Hayır, bir ananas alacağım."

"Size güzel bir biftekli sandviç yapabilirim" dedi kız.

"Yalnızca sodalar" dedi Dr. Bridgewater. "Gecenin bu saatinde midesinde yük olacak bir şey istemez."

"Fabia hayatım, sanırım seninkinin bir tadına bakacağım" dedi Bn. Bridgewater. Fabia küçük bardağı sessizce uzattı. Bn. Bridgewater güçlü sıvıdan sağlıklı bir yudum aldı; görünürde bir etkisi olmuş gibi değildi.

"Fabia'nın annesi ile ben bugün büyük bir şok yaşadık" dedi Dr. Bridgewater. "Fabia'nın kardeşinin üniversiteden atıldığını öğrendik." Fabia bundan söz edilmesinden huzursuz olmuş gibiydi.

Alice kıkırdadı. "Öyküyü Victor'un ağzından dinlemek için sabırsızlanıyorum" dedi.

"Biraz önce dinledik" diyen Bn. Bridgewater iç geçirdi. "Victor Syracuse'den bugün döndü. Dışarıda arabada. İçeri girmek istemediğini söylüyor."

Alice Fabia'dan tarafa buz gibi bir bakış fırlattı. "Victor'u görmeye can atıyorum" dedi. "Haydi, şuradan kalkalım. Sanırım gidip ona bu güzel ve karlı gecede yürüyüp, beni eve bırakmak isteyip istemediğini soracağım."

Marshall, Dr. Bridgewater'ın karşılık vermesine meydan bırakmadan "Aslında ne benim, ne de Alice'in böyle bir gecede yürümek gibi bir niyetimiz var" deyiverdi. "Bizi araba ile atarsanız iyilik etmiş olursunuz. Trenlerin çalışıp çalışmadığını görmek için sabahın köründe kalkmam gerekecek."

"Victor'un döndüğüne sevindim" dedi Fabia. "Rol yapmanıza gerek kalmadı."

"Evet, ben de oğlumun eve döndüğüne memnunum" dedi Bn. Bridgewater.

"Bütün gece burda oturacak mıyız?" dedi Alice. "Planlarım arasında bu yoktu."

Hesabı ödeyip kar fırtınasına çıktılar. On sekiz yaşlarında bir çocuk Bridgewater'ların arabasının yanıbaşında kardan adam yapmaktaydı. "Bu çok iyi," dedi Alice, "Howard Johnson'ın kendisine benziyor."

Victor ciddi bir sesle "Selam Alice" diye seslendi. "Daha da büyük yapardım ama kar çok kuru" dedi.

"Biliyorum."

"Kolejde bunu mu öğrettiler sana?" diye sordu Fabia.

"Seninle bir kez daha konuşmak zorunda kalmak istemiyorum Fabia" dedi Dr. Bridgewater. "Şimdi hepimiz arabaya yerleşebilirsek, sanırım Victor'un bizi sağ salim eve ulaştıracağına güvenebiliriz."

"Bu dünyanın işlerine güvenmeyiniz" dedi Fabia. Kıkırdıyordu.

Bn. Bridgewater oğlunun yanındaki yere Alice'den önce davranıp kayıvermişti. "Oradan hiç çıkmayacaksınız sandım" dedi Victor. "Kanım donmasın diye kardan adam yapmaya başladım."

Sesini zincirlerin boğuk tıngırtısının üstüne yükseltmeye çalışan Alice "Yağan kar farların ışığında nasıl da hızlı düşüyor. Yürürken göründüğünden çok hızlı" dedi. Bn. Bridgewater bir

Presbiteryen ilahisi mırıldanmaya başlamıştı, Marshall kısık bir baritonla katıldı ona.

Ne alakaysa, "Ah, şu çılgın kulüp üyeleri" dedi Victor.

Bir süre geçtikten sonra Dr. Bridgewater "Victor" diye seslendi, "Elm Caddesi tek yönlüdür."

"Ben burayı Spruce Bulvarı sanıyordum" dedi Victor.

"Seminola Yolu aslında" dedi Marshall. "Ben de nereye gittiğini çıkaramamıştım."

Victor yoldan çıkıp olası bir garaj yoluna daldı ve anında da bir kar kümesine saplandılar, çabaladıysalar da arabayı çıkarabilmek mümkün olmadı.

Vermont Defteri*

(Çeviren: Selahattin Özpalabıyıklar)

* *The Vermont Notebook*, Joe Brainard'ın desenleriyle, Black Sparrow Press, Los Angeles 1975

Ekim, Kasım, Aralık.

İklim, kentler, evler, caddeler, dükkânlar, ışıklar, insanlar.

(. . .)

Ön sundurma, arka sundurma, yan sundurmalar, kapı dikmeleri, dış denizlikler, lentolar, pervazlar, mansart çatılar, çatı pencereleri, ön merdivenler, yalıbaskıları, ağaçlar, manolya, çevre düzeni, McDonald's, Carrol's, Kinney Kundura Mağazaları.

(. . .)

Favorileri. Favoriler sorunu. Onlardan hoşlanıyordu. Kendisini iyi hissettiriyorlardı. Ama başka kimse bırakmıyordu. Bir şey diyemeyecek kadar kibardılar. Ama onlardan hoşlanmadıklarını biliyordu. Yine de kendisini , "iyi" sözcüğünün alışılmadık bir anlamında, "iyi geceler"de olduğu gibi, iyi hissediyordu.

Öyle amaçsız oturmanın tehlikeleri. Durmadan dışarı çıkıp bir şeyi sabitlemek zorunda olmanın. Bunlar bizi hiç tehlikeye sokmaz, ama bizi bildiğimizden daha çok koşullandırırlar.

Küçük kafa, büyük kafa.

Bir karara varılsın istediği için, duyulmaya yetecek kadar bir süre sustu.

(. . .)

Senden tekrar haber almazsam, şu "kutulayıp dondurma" işinle, kafanda metal bir kapakla reçel dolu bir rafın bir yerlerinde olacak ya da dondurulmuş bezelyelerle birlikte dondurucu bölmende saklanacak kadar, sarmalanıp sarmalanmadığını merak edeceğim. Keyfin yerinde olsun.

Beverly

(. . .)

Burası tatilimizi geçirdiğimiz yer. Hoş bir dinlenme noktası. Gerçek kamp hayatı. Umarım kendini iyi hissediyorsundur.

(. . .)

Sevgili Sonbahar Bağımlısı,

Bu otobüs yolculuğunun moralim için iyi olacağına karar verdim. Terminalde gördüğüm, Carolus Duran'ın bir portresini andıran ve adına "Oscar" diyeceğim, genç bir adamın yanında oturuyorum. "Oscar" huzursuzca ve ağlamaklı bir şekilde siga-

ra içmek istiyor, oysa bir "Sigara İçilmez" levhası var. Bazı otobüslerde pipo ve puro değil ama sigara içmenize izin veriyorlar, ama bu bir eyaletlerarası otobüs ve bu yüzden tütün içmek belki de otobüsün geçtiği eyaletlerden birinin yasalarına aykırı olabilir. Her neyse, başka bir adı olmadığı için verdiğim adla "Oscar", cebinden bayağı buruşmuş bir paket Benson ve Hedges çıkarıp duruyor, sigaraları tepe taklak ediyor, öylece onlara ya da beni geçip pencereden dışarıya bakıyor, sigaraları tekrar pakete tıkıyor. Umarım sen şimdi sürekli olarak (?) düşüncelerini daha sık kaleme alacağın yeni evinde kalıyorsundur. Çoğu yeni yazarı okudukça, ilk olarak buraya taşındığımızda yazışmaya başladıklarımla özel bir bağ hissediyorum aramızda.

Aktarılmış Görünümler: Sanat Günlükleri 1957-1987*

(Çeviren: Nazmi Ağıl)

* *Reported Sightings: Art Chronicles 1957-1987,* Carcanet Press, Manchester 1989

Frank Lloyd Wright

Frank Lloyd Wright yalnızca Amerika'nın yetiştirdiği en büyük mimar değil, herhangi bir sanat dalındaki en iyi yaratıcılarımızdan biriydi. Dahası, o Whitman, Jackson Pollock ve birkaç başka isimle birlikte yalnızca Amerikalı olabilecek bir Amerikan dehasıydı. O bu yüzden çok değerli.

Ama mimari, şiir ve resmin tersine, özellikle kırılgan, zedelenebilir ve geçici bir sanat şeklidir. Mimar ne kadar büyükse onun yapıtlarının en fazla bir kuşak boyu sürdüğünü görmek isteyen baskıcı güçler de o kadar etkili olacaktır. Ve öyle görünüyor ki Wright'ın yapıtlarında yıkım vincinin güllesi için ölümcül bir manyetik çekim vardır.

New York'ta bu duruma omuz silkme eğilimindeyiz ve hatta söylemesi üzücü, bundan biraz da gurur duyuyoruz. New York hiç sabit durmuyor fakat sürekli yükselip alçalıyor – "bir tuğla ve harç fıskiyesi", E.M. Forster'ın *Howards End*'de çağının Londra'sı için dediği gibi. Son dönemde yok olan mimari mirasımız Nathan Silver'ın *Kayıp New York*'u gibi kalın bir cildi doldurabilir. Gelişmeye baş eğmeden önce yalnızca bir düzine yıl kadar direnebilen Mc Kim, Mead ve White Madison Square Presbyterian kilisesi gibi anıtların gelip geçiciliğini düşündüklerinde New York'lular temkinli bir ürperiş bile duyarlar. Her şeyi böyle kocaman yapan deve korkuyla karışık gizli bir hayranlık duyarız. Ve şehrin ufuk çizgisinde daha dün orada olmayan boşlukları nerdeyse farketmeyişimizle gururlanırız. Örnek, 4. Cadde'deki, şimdi hemen hemen yerle bir olan, coşkulu bir biçimde modernist Hava Yolları Binası, ki basın bu binanın yıkılışı karşısında bir iç bile çekmedi.

Burası New York ve böyle olunca da Wright'ın burada yal-

nızca bir adet önemli bina yapmasına şükran duyabiliriz. Gerçek şu ki, binaları etkileyici bir ayakta kalma rekoru kırmadı, Wright'ın kariyerinin doğduğu yer olan ve hep modern mimariye verdiği destek ve korumayla tanınan Chicago'da bile.

Bunlar şimdi New York Üniversitesi Grey Gallery'de açık "Frank Lloyd Wright'ın Dekoratif Tasarımları"na yapılan bir gezinin yarattığı düşünceler, çünkü Wright'ın yaratılarının yüksek ölüm oranı olmasa bu sergideki ürünler hiç toplanamazdı. Bu, gerçekte bir ufak tefekler *–esinli* ufak tefekler– çeşitlemesi: planlar, fotoğraflar, vitray pencereler, duvar işi parçaları, Wright'ın iç mekânlarından mobilya, tabaklar ve masa örtüleri. Öğrendiğimize göre, bunların *hiçbiri* sağlam olarak kalmamış ve pek azı bir derece korunabilmiş. Geometrik kırmızı bir şeritle sade bir biçimde süslenmiş beyaz bir fincan ve tabak Wright'ın 1914'te Chicago'da yaptığı geniş ama kısa ömürlü bir lokanta ve eğlence kompleksi olan Midway Gardens'dan geriye kalan ender nesneler arasında. Fincan ve tabak zaman içinde Pompei'ye ait bir kadeh kadar uzak görünüyorlar. Mimarın oğlu John'un eşyaları bunlar, John *Yeryüzündeki Babam* adlı kitabına şunları yazmış: "Benim için buradaki en önemli şey tek bir fincan ve tabağı... Babam onu Gardens için özellikle tasarladı –ben çizdim– Shenango China yaptı. Onun dudaklarından içmeyi seviyorum."

Sergideki en erken döneme ait parça Chicago'daki (1892'de yapılıp 1963'te yıkılan) Harlan House'dan gelme kabartma ve oyma işi bir panel. Soyut yaprak deseni hâlâ Wright'ın ustası Sullivan'ın etkisini gösteriyor: çarpıcı, kavramsal modernliği yine de *fin-de-siècle* bir cafcafla sulandırılmış. Wright kır evleri dönemine yaklaştıkça, hâlâ doğal biçimlere dayalı tasarımlar daha stilize ve geometrik hale geliyor, 1893 civarında yapılan bakır "ot tutan" (Wright otlara çok düşkündü) ya da Chicago'daki Francis Apartmanları'ndan (1895-1971) gelen iki kiremit rengi blok gibi. Bu yüzyılın ilk on yılına gelinceye kadar, onun tabiattan ana unsurları almadaki, sonra yardımcı unsurları geriye iterek, bunları yeniden icat etmedeki dehası birtakım başyapıtlar ortaya çıkarmıştı. Örnek, Chicago'nun Hyde Park

bölümündeki yemek masası ve sandalyeleri; bu sergide bulunan Robie House (yemeği ayinsel bir deneyim olarak düşündüğü söylenen Wright'ın yemek odası mobilyalarında hep olduğu gibi büyüleyici ve biraz ürkütücü) ve Buffalo'daki Larkin Binası'nın (bir başka yeni kayıp) güzel olduğu kadar soğuk duran büro mobilyaları. Larkin Binası'nın iç mekân fotoğraflarının yanısıra burada sergilenen koltuk, dik ışık ve hava sütunlarıyla asalet kazanmış bir çalışma yerini çağrıştırıyor.

Wright'ın sonraki dönemi 1909'da Avrupa'ya yaptığı bir yolculuktan sonra başladı ve mimari tarihçilerini ilgilendirdiği kadarıyla 1930'a kadar sürdü. Bu dönemde Midway Gardens ve Tokyo'daki yine yıkılmış Imperial Hotel gibi önemli projeler yer alır. On yıl önce yerle bir olan Imperial Hotel'den birkaç çarpıcı parça burada yeniden kurulmuş: İç içe geçmiş dairelerden oluşan canlı bir tasarım; bir servis sandalyesi; çiçekleri andıran noktalarıyla döşeme kumaşı; Wright'ın tek gümüş çalışması olan çay takımından bir krema sürahisi. Washington Meydanı'ndaki Grey Gallery'nin pencerelerine harika bir biçimde yerleştirilmiş olan renkli camlar arasında Illionis, Riverside'daki Avery Coonley House'dan alınan üç tanesi bulunuyor ki bunlardan biri de çocukların, geometrik tasarımı bir tören geçişini andıran şenlikli "kindergarten"ine ait.

1950'lerde Wright toptan satış için mobilyalar ve kumaşlar tasarladı; birinciler Hertage-Henredon, ikinciler Schumacher tarafından üretildi. Nedeni onların altında Wright imzası olduğunu bilmemiz olabilir mi diye düşünsek de, bunların belli ayırt edici yanları bulunuyor. Ne olursa olsun erken dönem önemli yapıtlarının uzak bir yansıması onlar. Sergide ayrıca Wright'a paralel bir ruhla çalışan sanatçılardan bazı nesneler de bulunuyor: Mackintosh, Josef Hoffman, Aalto, Mies van der Rohe.

Wright dekoratif tasarımı hiçbir zaman mimariden ayrı bir şey olarak düşünmedi: mobilyalar, halılar, bitkiler, ve hatta zaman zaman müşterilerinin elbiseleri ve pencerelerinden görünen manzara onun yapıtlarında bütün yaşam deneyiminin bir parçası olmak üzere ele alınır. Bu serginin bu yüzden parçalı

bir karakteri vardır, çünkü oradaki nesneler hiçbir zaman kendi içlerinde bütün olarak yaşanamazlar. Aynı nedenle, bu sergi heyecan verici bir deneyim, çünkü bütünü ima eden ve onu mucizevi bir biçimde uyandıran ayrıntılar yoluyla, mimariyi bir sanat galerisinin sınırları içine taşıyor.

New York, 23 Ekim 1978

Gertrude Stein

> Bunun hep kendi içinden çıkan bir şeyi vardı. Bu çalışıyordu. Bu hep çalışagelmişti. Bunun hep kendi içinden çıkan bir şeyi oluyordu, somut bir şeyi, çekici bir şeyi, sevimli bir şeyi, şaşırtıcı bir şeyi, sinir bozucu bir şeyi, basit bir şeyi, duru bir şeyi, karmaşık bir şeyi, ilginç bir şeyi, rahatsız edici bir şeyi, itici bir şeyi, çok güzel bir şeyi. Bu kesinlikle içinden çıkan bir şeyi olan biri oluyordu. Bu bazılarının ardından geldikleri biriydi. Bu çalışan biriydi.

Şairler başka sanatçılar hakkında yazarlarken hep kendilerini anlatma eğilimindedirler. Ama buna en iyi örnek Gertrude Stein'ın Modern Sanatlar Müzesi'nin muhteşem Stein kolleksiyonu sergisi "Pariste Dört Amerikalı"nın kataloğuna, yine Stein'a ait *Matisse'in Portresi*'yle birlikte basılan *Picasso'nun Portresi*'nden alınmış yukardaki "kübist" paragraftır. Ve Picasso belki hiç, şimdi, ilk savunucusu ve kendi parlak yetenekleri onunkileri açıklamakta bu denli işe yarayan tuhaf Amerikalı bayanın dikkatli himayesinde olduğu kadar etkileyici görünmemişti. Bir kere daha, yirminci yüzyılın, başka ne olursa olsun, onların yılı olduğu anımsatılıyor bize: *Matisse, Picasso ve Gertrude Stein*, bir Gertrude Stein çalışmasının başlığı, ki almaşık başlığı *G.M.P.*, Gertrude'un baş harfini belki de olması gerektiği gibi, öbür ikisinin önüne koyuyor. Çünkü en azından bu sergi boyunca, öbürleri onun somut, çekici, sevimli şaşırtıcı hayal gücünün yüzleri gibi görünmeye başlıyorlar.

Sergiye büyük bir coşku ve belli bir melankoli egemen. Kübizmin alfabesini oluşturmadan önce Picasso'nun birçok yaklaşımı deneyip bir kenara attığını görüyoruz. Pek çoğu

uzun yaşamayan tarzların ender örnekleri olan bu yapıtları görmek bir dizi elektrik şoku almaya benziyor. Şimdi André Meyer'in koleksiyonundaki harika "Mavi Ev"in de aralarında bulunduğu mavi resimler burada (Gertrude, Picasso üzerine yazdığı kitapta onun maviyi İspanya'dan geri getirdiğini, ona göre mavinin bu ülkenin rengi olduğunu yazar). Değeri bilinmeyen Rose Döneminden güçlü örnekler var. Cleveland Müzesi'ne kayıtlı muhteşem "Bir Çocuk Başı" ve Gertrude'un erkek kardeşi Michael ve karısı Sarah'ın genç oğulları Allan Stein'ın bir portresi burada. "Yeşil" resimler *–art nègre* döneminden manzaralar, natürmort resimler ve Gertrude'a göre İspanya aynı zamanda bir küb ülkesi olduğundan, İspanya'ya yapılan bir başka geziden kübik manzaralar var. Koleksiyonlarını bölüştüklerinde Leo'nun aldığı Cezanne elmalarının gidişine üzülen Gertrude'u teselli etmek için Picasso'nun yaptığı Cézanne benzeri elma var (Cézanne da sergide). Modern sanatın en derin ve en rahatsız edici ifadeleri arasında yer alan "Demoiselles d'Avignon" nü çeşitlemesi ve hiç komik olmayan ve insana Picasso resimlerindeki yoğun mizah eksikliğinin nasıl onların güç kaynağı olduğunu hatırlatan karikatür sayfaları var (Apollinaire'i çıplak bir vücutçu olarak gösteren ünlü karikatür de dahil).

Belki de bütün bunların kaçınılmaz olarak Savaş'a götürdüğünü bilmek melankoli sebeplerinden biri ama başkaları da var. Picasso hakkındaki kitabında Gertrude Stein Kübizmin ilk yıllarının coşkulu yıllar olduğunu ve Picasso 1912'de Montmartre'dan ayrıldığında bu coşkunun sona erdiğini bildiriyor. Taşınmanın kendisi sebep olamaz; aslında Picasso Montparnasse'a taşınmıştı, Gertrude burada yaşıyordu ve bu duruma sevinmiş olmalıydı. Belki de sebep Kübizmin şimdi tam olgunluğunun doruğunda olması ve sonsuz başyapıtlar zinciri dışında özlemle beklenecek pek bir şey olmamasıyla ilgilidir. Gertrude Stein 1914-17 arasındaki resimlerinde Picasso'nun "mükemmeliyeti" ve "tam ustalığı" yakaladığını belirtir ve aslında Kübizmin son dönemi hiç bu sergideki kadar göz kamaştırıcı ve kışkırtıcı görünmemişti. Ama olgunluk ve bolluk, çok uzakta bile

olsa, gerileme ima eder (Picasso'nun durumunda en azından birkaç on yıl bekler bu gerileme). Bir arkadaşım, günlerin giderek kısalacağı düşüncesiyle, her yazdönümü öncesi bir depresyon yaşar. *Alice B. Toklas'ın Otobiyografisi*'nde Gertrude Stein şöyle yazıyor: "Sahip olduğu şeyleri sevdiğini söylüyor ve yeni birinin macerasından hoşlanıyor. Genç ressamlar hakkında hep bunu söylüyor, her şey hakkında, onların iyi olduğunu herkes bildiğinde macera sona ermiştir."

Ve sonunda bitti. Stein'ın toplama faaliyetleri savaştan sonra önemli oranda azaldı. Muhtemelen öncekinden daha az zengindiler; ne de olsa koleksiyonun gözde sanatçıları, kısmen şüphesiz sanatçıların kendi sahip çıkmaları nedeniyle, şimdi önceki yılların toptan fiyatlarıyla alınamayacak kadar pahalıydı. Gertrude, Juan Gris'ten sonra hiçbir önemli keşif yapmadı, belki keşfedilecek kimse yoktu; Fransa'daki modern sanat draması oynanmış ve bitmişti.

Gertrude'un bir koleksiyoncu olarak Kübizm günlerindeki emin tavrı düşünüldüğünde onun, kendi çaplarında iyi olsalar da, Bérard ve Tchelitchev gibilerine ilgi duyduğunu görmek şaşırtıcı. Hatta 130 yapıtını topladığı Sir Francis Rose gibi daha imkânsız ilgileri de var. Ama –bu onun koleksiyonuna Braque'ı almayışını açıklayabilir– belki de zirveye yakın kimseler özellikle itici buluyordu. Köklü eklektisizmi yüzünden kimseyi gerçekten taklit ettiğini söyleyemeyeceğimiz takipçiden daha iyiydi.

Ne olursa olsun, "macera" devam ettiği sürece müthişti, yalnızca resimler açısından değil onların Gertrude'un yazısındaki yansımaları açısından da. *Art nègre* ve proto-Kübizm dönemi, anıtsal başyapıtı *Amerika'lıların Yapısı*'yla aynı döneme denk düşer. *Alice B. Toklas'ın Otobiyografisi*'nde Stein ondan söz ederken, alçakgönüllülükle, kitap ilerledikçe cümlelerin giderek uzadığını söyler; bu garip bir biçimde organik, düzensiz ve yinelemeci yapıtı aynı dönemde Picasso'nun kendi ateşli denemelerini yankılar. Bu makalenin başında verilen Picasso hakkındaki pasaj Gertrude Stein'ın erken dönem tarzının tipik örneğidir. Bu tarzı küçük değişiklikler içeren, gıcırtılarla birbirine geçen ve Kübist bir resimdeki düzlemler gibi bir bütünlük izle-

nimi veren tekrarlı cümleler belirler. Daha sonrası aynı koşutluğu gösteremez: Gertrude "portreler" yazmaktan "natürmort"a geçmiştir, Picasso ise Kübist döneminde bunun tersini yapmaktaydı, ama *Yumuşak Düğmeler* gibi yapıtlarının ölçülemez somutluğunun ne sanat ne edebiyatta açık bir karşılığı yoktur. Yaptığı, Picasso'un resimlerinin muzaffer *o var*'ını ilan etmektir. Daha neden bu da bir başkası değil diye sorar sormaz, yapıtın inkâr edilemez oradalığı sözünüzü keser. Hem Picasso hem Stein'dan kesinlikle bir şey "çıkıyordu"; herhangi bir şey olabilirdi bu, ama hiç kuşkusuz bir şeydi.

Onu defalarca Atlantik ötesine ve Amerika'ya götüren oldukça göçebe bir hayattan sonra Gertrude Stein'ın neden Paris'te demirlemeyi seçtiği tamamen berrak değil. (1903 ve 1934 yılları arasında Amerika'ya dönmedi.) Şüphesiz, Paris yaşamak için çok uygun bir şehir, ya da öyleydi, ama biz bir sanatçı ya da aydından söz ederken itici güç olarak yalnızca hedonizmi görmemeye özen gösteririz. Onun Amerika'yı ülkesi ve Paris'i de memleketi olarak hissettiğini biliyoruz; iyi Amerikalıların öldüklerinde Fransa'ya gittiklerini* düşündüğünü de; ama bunlar açıklamadan çok tipik Stein cümleleri. 29 yaşında Paris'e yerleşmesiyle, öykülemeci düzyazı başyapıtları olan *Üç Hayat* ve *Amerikalıların Yapısı*'nın doğuşunu gören bir dönemin başı arasında bir bağ olmalı.

Amerika'dan uzak olması Amerikalıların yapısını anıtsal bir biçimde incelemek için uygun bakış açısı ve hatta ortam yarattı; çevresini saran yabancı dil de muhtemelen bu kitabın gerektirdiği yoğunlaşma çabası için ihtiyaç duyduğu yalıtımı sağladı. Ama kuşkusuz ilk rue de Fleurus salon günlerinde çevresindekilerden yapabilirlerse ancak pek azının onun çalışmalarını takdir edebilecek ya da edecek durumda olması bir gerginlik yaratıyordu: hatta hayran olduğu keskin bir zekâya sahip ve dil engeli bulunmayan ağabeyi Leo bile onları reddetti. Kuşku yok ki Picasso ve çevresinde bulunan diğerleri onun dehasını kabul ettiler ve bıraktılar istediği gibi yapsın. Onun yapıtlarını

* Sık sık Gertrude Stein'a atfedilen bu görüş, aslında Oscar Wilde'ın *Önemsiz Bir Kadın* adlı oyununda geçer.

gerçekten anlayan ve savunan ilk Fransız 1920'ye kadar karşılaşmadığı Bernard Fay oldu.

Seçtiği sürgün yerinde parlak kafalarla çevrili olduğu halde Gertrude Stein tuhaf bir biçimde yalnızdı. Böyle yüksek derecede deneysel bir yazı için nerde olursa olsun bir izleyici bulmak zor olurdu, ancak bu, dili yüzünden zaten daha da ayrı kaldığı resmi Paris'in geleneksel olarak tutucu estetik havası için özellikle doğruydu. Böylelikle o hep temas halinde olduğu Picasso'dan esinlenerek hem kendi yolunda gitmek için özgürdü hem de yalnızdı. Bu erken yapıtın lafazan yüzü ardında sezilen ve sonuçta yapıtı yüceliğe eriştiren sancı belki de böyle açıklanabilir. Yeryüzünde var olmuş her türden insanı kataloglamak için ciddi bir girişim olan *Amerikalıların Yapısı* baştan yıkılmaya mahkûm bir Babil Kulesi'ydi. Bu kitap anıtsal bir can sıkıntısı olabilirdi, eğer yazar hem girişiminin umutsuzluğunu hem de onu üstlenmenin mutlak gerekliliğini anladığı konusunda bizi ikna etmeyi başarmasaydı. Paris'in nötr atmosferi –bir yandan resmi ve *arrière-garde*, diğer yandan tanınmamış sanatsal heyecanla kaynaması; rahatsız edilmek istemeyen bir yazara rahat, nötr, kozmopolit bir çalışma alanı sunarak– önemli ölçüde yardım etti şüphesiz.

Picasso ve Gertrude Stein ikisi de eleştirel yargıdan kaçmayı bunun, basit bir ifadeyle, var olamayacağı bir yerde çalışarak başarıyorlar. Picasso yeni oluşları onları eleştirilerden koruyan yeni biçimler kuruyor: ressamın öteki yapıtlarından derlenecekler dışında onları değerlendirmek için hiç bir standart yoktur. O, bu verimli, güvenli yeri işgal etmeyi sürdüregelmiştir. Benzer biçimde, Gertrude Stein'ın kompozisyon yöntemi de göz ardı edilseler dahi çürütülemeyecek cümleler kurmaktır. *Yumuşak Düğmeler*'den alınan şu cümle hakkında kim tartışmaya girebilir: "Işık kıvrımları çok hafif kıvrımlar bir çorbadan daha kıvırcık değildir. Bu bir konu değil"? *Alice B. Toklas'ın Otobiyografisi* gibi normal yazılarında bile yöntemi, sarsılmaz (doğru olması gerekmese de) bir ifadeden bir başkasına geçmektir. *Paris Fransa* adlı kitabına şu bilgiyi vererek başlıyor: "Fransız hayvanların yapmadığı iki şey vardır, kediler çok kavga etmez

ve çok bağırmazlar ve tavuklar yolun karşısına geçmek için çırpınıp durmazlar, yürümeye başladılar mı devam ederler ki Fransız halkı da böyle yapar." Bir şiirde geçen bir sözü çürütmek olanaksızdır, şiir doğası gereği doğrudur ve kişinin söylemek istediği şeye koruma sağlar. Bu anlamda Gertrude Stein bir şairdir. Picasso gibi o da *inşa etmektedir.* Kurduğu yapılar yok olabilirler; geriye birinin inşa ettiği duygusu kalır.

Picasso mu Matisse mi tartışmasında hangi tarafı tutuyor olursanız olun, şu andaki sergi çerçevesinde, Picasso'nun üstünlüğünü kabul etmek zorunda kalırsınız. Onu toplayan Steinlar gibi Matisse de biraz geri planda kalır. Bazı önemli çalışmalarından örnekler yok değildir. Armory Show'da onca gürültü koparan "Müzik" ve "Mavi Çıplak" çalışması sergiye dahil, Michael ve Sarah Stein'ın iki cesur ve sade portreleri de. Ama onun bir bakıma yorumlamacı yaklaşımı, Apollocu da olsa erken dönem Picassoların vahşi yaratıcılığıyla boy ölçüşemez. Matisse "Bu böyledir" der gibidir; Picasso yalnızca yeni ve bilinmeyen gerçekleri bir volkan patlamasındaki katmanlar gibi havaya fırlatır.

Kontrolsüzce yeni şeyler yapmanın asla hitap edemeyeceği bir kesim vardır. Picasso Kübizme yaklaştıkça Leo Stein ona olan ilgisini yitirdi ve kızkardeşinin yazılarını ciddiye alamaz oldu. *Parçalarla Gertrude Stein* adlı yeni ve kuşkusuz belirleyici çalışmasında Richard Bridgman Leo'nun serüvenci ikili konusundaki sözlerini alıntılıyor: "Hem o hem Gertrude ince bir eleştirel nezaket isteyen –ki onlarda yok– işleri yapmak için olmayan akıllarını kullanıyorlar." Ve yine Picasso'nun *art nègre* figür resimlerindeki üçgen burunlardan söz ederken şöyle diyor Leo: "Bir kez bir burnun burun olmadığını anladınız mı tüm diğer şeylerin neler olmadıklarını keşfedip gidebilirsiniz..." Tarih Leo'ya gülmüş olabilir ama yine de, Picasso'nun adı artık tanıdık bir sözcük olmasına rağmen, kim anlamış ya da açıklamıştır bu üçgen burunları şimdiye dek? *Yumuşak Düğmeler* Modern Kütüphane'nin Gertrude Stein yazıları seçkisine girmiştir ama kaç kişi onu gerçekten okumuştur, kaç kişi ondan herhangi bir şey aldığını iddia edebilir? Nezaket gereği beğenmenin

dışında, onun başarısı şimdilik mevcutsa da tehlike altındadır. Ve onun gerçek bir değerlendirmesi mümkün olana kadar uzun bir zaman geçecek. Matisse'in yapıtları ise güvende; Gertrude ve Picasso'nunkiler her yerdeler, heyecan verici bir biçimde kuşkulu ve böylelikle de canlı. Stein koleksiyonları sergisi zaten bu yüzden yalnızca güzel değil, zaman zaman acı verecek derecede heyecan uyandırıcı.

Art News, Mayıs 1971

Duvar Kâğıdı

1880'de New York'ta bir duvar kâğıdı firması için yayınlanan bir satış kitapçığında Amerikalı sanat eleştirmeni Clarence Cook "Duvarlarımıza Ne Yapalım?" diye soruyordu. Bu soruya verilen yaklaşık 150 yanıt Cooper Hewitt Müzesi'nin yeni duvar kâğıdı ve New York'taki ender görülen koleksiyonundan –ülkedeki en büyük ve yeryüzündeki en güzel koleksiyon– başka duvar kaplamaları sergisinde bir araya geldi.

Hem faydacı hem de narin olması nedeniyle duvar kâğıdı en kısa ömürlü sanat yapıtlarından biridir. Çoğu zaman yalnızca birisi onunla bir sandık ya da bir şapka kutusunu süslediği için varlığını sürdürür. Kaynakları ya da tarihi taslaksaldır ve çoğunlukla kökenini, dönemini hatta milliyetini kesinlemek olanaksızdır.

Üstelik süsleme sanatları arasında bile üvey çocuktur. Aralarında Marie Laurencin, Graham Sutherland ve sergide bir adet süper-mutlu inekler rulosu yer alan Andy Warhol'ün de bulunduğu birkaç tanınmış sanatçı el atmışlardır duvar kâğıdına. William Morris, illüstrasyoncular Walter Crane'le Kate Greenaway ve İngiliz mimar C.F.A. Voysey dahil pek çok iyi tasarımcı isimlerini başka alanlarda daha çok duyurmuşlardır. Ama büyük oranda Wright ve Le Corbusier gibi işlevcilerden damıtılan bir önyargı nedeniyle yirminci yüzyılda çok az ciddi sanatçı ilgi duydu ona. (İlginçtir, çünkü bu kişilerin ikisi de duvar kâğıdı üretmişlerdir –Corbu beyaz duvarların ahlaki üstünlüğünü ilan etmeden önce 1932'de daha çok düz renkli kâğıtlar ve Wright 1956'da Taliesin Line kâğıtlarını. Bu ikincilerden bir rulo da sergide ve oldukça yavan.)

Belki de müzenin kâğıtlarını şimdi ortaya çıkarma kararı-

nın ardında son günlerdeki Desen Boyama modası yatmaktadır. SoHo geçmişte tasarımcılara tabu olan ve elbette bu ressamlara mekanik gerekliliğin yüklemediği tekrarlardan büyük haz alan, duvar kâğıdı ve kumaşın esinlediği sanatların seli altında. ("Desenlerimizin yapısını insanların tekrarları saymalarını engellemeye yetecek kadar maskelememiz önemli, bu arada desenin krokisini çıkartmalarını sağlayıp meraklarını yatıştırmayı başarıyoruz" diyor Morris, ki Desen Boyama dense eskiden tüyleri ürperirdi.)

Ya da müze, yaz sonunda, yalnızca birtakım güzel çiçekler, hayvanlar ve kuşlar çıkartmak istemiştir insanların önüne. Küratör Elaine Dee, bunların duvar kâğıdının en azından 15. yüzyıla kadar uzanan doğuşundan beri en popüler konular olduğunu söylüyor. Dee serginin amacının duvar kâğıdı tasarımındaki iki ana akımı –illüzyonistik ve kesinlikle ikiboyutlu, geometrik olan– olabildiğince çok örnekle göstermek olduğunu belirtti.

Bu iki akım hep bir arada var oldular ve uzun süre estetik tartışmaların konusuydular. 19. yüzyıl sonu İngiltere ve Amerikasının kendi kendini atamış büyük zevk yaratıcısı Charles Eastlake bir duvarın ne düzlüğünü ne de katılığını yalanlamayacak şekilde süslenmesini emretmişti "... Renk düzenlemeleriyle bir rahatlık görüntüsü veren bütün gölgeli süslemeler ve desenlerden kesinlikle kaçınılmalıydı." Ama insanlar her zaman aynı kanıda olmadılar. Çoğu kimsenin ilk estetik deneyimi duvar kâğıdıyla kıvılcımlanır ve bu kâğıtlar genellikle illüzyonistik, duvarı-delip-geçen türdendir. İlk anılarımdan birisi duvardaki kâğıtları yolmaya çalışmamdır, nedeni düşmanca duygular değil, yüzeydeki kalyon, yerküre ve teleskop desenlerinin ardında büyüleyici bir şey bulunduğu sanısıydı. Sergide öne çıkartılan daha çok figürsel tür, çünkü en iyi örneklerinde, bir geometri uzmanı tarafından kurulmuş herhangi bir şeyden daha göz doyurucu oluyor bu tür. Başka bir illüzyon türü de vurgulanmakta: mermeri, dokumaları, ahşabı, çiniyi, örme işlerini taklit eden *trompe-l'oeil* kâğıtlar– çünkü çeşitli zamanlarda duvar kâğıdı nerdeyse her şeyi taklit etmiştir.

Görünebilecek belli başlı illüzyonist yapıtlardan biri de Edouard Muller'in Defosse ve Karth adlı Paris firması için tasarladığı "Le Jardin d'Armide" adlı sette yer alan çiçekli bir panel. Bu set 1855'teki Evrensel Sergide birinci sınıf madalya kazanmıştı ve iki yıl önce Philadelphia'daki İkinci İmparatorluk sergisindeki baş yapıtlardan biriydi. Tanınmış bir çiçek ressamı olan Muller ürpertici derecede resme yakın bir basılı yüzey yaratmak için korkunç teknik problemlerin üstesinden gelmiş. Bir başka *tour de force* da, Lafitte ve Blondel'in "Les Amours de Psyché"si, tamamen grinin tonlarıyla boyanmış olmasına rağmen baskı için 1500 tahta blok gerektiren 26 parçadan oluşan bir seriden bölümler. Sonuç, yine hiçbir baskı işleminin erişemeyeceği pırlanta gibi bir duruluk.

Bir oda Çin'den gelen bir set kâğıt panele ayrılmış, bu kâğıtlarda dallara konmuş kuşlar ve arkada bir deniz manzarası görülüyor. Büyük incelik ürünü olmasına karşın –cafcaflı Fransız ve 19. yüzyıl sonu İngiliz ürünlerinin yanında– soğuk ve resmi duruyor. Nedeni belki de duvar kâğıdının Çin'de ihraç için üretiliyor olması, ama buradan farklı olarak izole bir süsleme aracı olarak kullanılmasıdır.

Fin-de-siècle odaya İngilizler hâkim –yalnızca Morris değil Morris'in Sanatlar ve Zenaatlar estetiğiyle Art Nouveau arasında ve daha sonra onunla bir tür proto-Art Deco (düşmanlarından biri bunu kendilerinden azıcık daha küçük kare biçimli ağaçları şaşkınlıkla inceleyen cikcik kuşlardan oluşan desenler olarak tasvir etmişti) arasında bir geçiş figürü olan Voysey de. Özellikle anonim –ah hepsinin olduğu gibi– bir İngiliz ürününü sevdim, 1880'lere ait "Kuşlar ve Portakallar"ı, yumuşak griyeşil ve altın renklerinde, en inatçı uykusuzluk hastasının bile tekrarları tesbit etme çabasını boşa çıkaracak bir şey. Bütün bunlardan sonra, geç yirminci yüzyıl nasıl da biraz hacimsiz ve kandırmacalı geliyor. Saul Steinberg'in "Steinberg'in Çiçekleri" bile her gün her gün katlanılmaz olurdu. Warhol'ün hissiz ürünlerinden söz etmeye gerek duymuyorum – ki bunlar birkaç "ciddi" modern örnek arasında. Öteki daha önemsiz ürünleri duvar kaplamaları diyerek değerlendirmek daha kolay. Ör-

nek, Lindbergh'in uçuşunu anmak için 1927'de üretilmiş soluk sepya rengi bulutlar ve uçaklardan oluşan bir desen. (Bize uçakların duvar kâğıdı motifleri olarak kullanılmasının 1912'lere kadar uzandığı söylendi ve bu benim bu haftaki en gözde incim.) Yine de, en önemsiz ve sıradan örneklerde bile her zaman için tuhaf biçimde büyüleyici bir şey var bu sergide ve genel olarak duvar kâğıdında. İngiliz sanat tarihçisi Brenda Greysmith duvar kâğıdı "tarihi kavramamıza, azıcık da olsa, katkı sağlar" diyerek bunu ne güzel dile getirmiş.

New York, 8 Eylül 1980

Bir de Chirico Retrospektifi

Binada yenileme çalışmalarının yapıldığı şu sırada New York'taki Modern Sanatlar Müzesi'nin büyük bölümü kapalıyken yeni bir zemin kat açıldı, buraya son derece yakışan, daha azın kesinlikle daha çok anlamına geldiği bir ustanın, Giorgio de Chirico'nun sergisiyle. Erken ve en iyi dönemine ait resimlerinden ve çizimlerinden yaklaşık yüz kadarı yeni galeriyi kalabalık etmeden dolduruyor ve mimar Cesar Pelli'nin eseri olan geniş ek onun işine özellikle yarıyor. İşlevselliği dışında, önemli özelliği doğrudan Batı 53. Cadde'ye bakan tül perdeli bir pencere. Caddeden gelen beklenmedik ışıkla birlikte trafiğin ve gelip geçenlerin peçeli siluetleri günlük hayatın Chirico'nun sanatının özünde yatan, kendisinin de "metafizik" olarak adlandırdığı ustaca yer değiştirmelerinden birini yaratıyor.

New York'taki son büyük çaplı de Chirico sergisi 1972'de şimdi kullanılmayan New York Kültür Merkezi'ndeydi ve üzücü bir olaydı. Sanatçı onu kendisi denetlemişti ve vurgu son yapıtları üstüneydi. Ancak pek az hayranı onu ciddiye alabildi. Gevşek Rubens ve Veronese pastişleri sırayla 1911-17 arası "metafizik" resimlerin büyüsünü boşuna yakalamaya çabalıyordu. Bir eleştirmenin deyişiyle sonuç "oto-parodi yönünde koca bir serüvendi"di.

Bu erken dönem yapıtların ilk geniş boyutlu gösterimi. Sergiyi düzenleyen, müzenin resim ve heykel direktörü William Rubin, serginin de Chirico'yu kesin olarak "Yirminci yüzyıl sanatında, Kandinsky ve Miró'yla birlikte Picasso ve Matisse'in hemen altına" yerleştirdiği görüşünde. (Ben dahil onun yaptıklarını daha yükseğe, kendine has özel bir Elysium'a yerleştirenler var.) Ne gariptir ki Nelson Rockefeller ve sanat tarihçisi Ja-

mes Thrall Soby'nin yaptıkları son bağışlardan sonra, şimdi, en geniş ve en iyi erken dönem de Chirico koleksiyonuna sahip olan Modern Sanatlar Müzesi ressamın gözde *bête noire*'larından biriydi. "Korkunçlukta bizim Valle Guillia'daki Korku Müzesi'ni (Roma'nın Modern Sanatlar Galerisi) geçer" diye yazmıştı zehir saçan *Anılar*'ında. Hayatının son altmış yılını Courbet'den sonraki modern sanatı azarlayarak geçirmişti ve müzede nefret ettiği sanatçılar olan Matisse, Cézanne ve Van Gogh'la olan biraradalık huysuzluğunun yeniden nüksetmesine neden olabilirdi.

Rubin'in seçimleri örnek alınacak nitelikte. Kemerli meydanları ve rüyayı andıran boşlukları –Kafka'nın romanları gibi– 20. yüzyıl endişesinin paradigmaları olan metafizik başyapıtlar var. Rubin ayrıca Alman-İsviçreli Arnold Böckling'in (1920'lerin daha sorunlu çalışmalarından ayırdedici bir örnekleme olarak) romantik akademik tarzında yapılmış daha önceki dönemden iki resmi ve hatta 1935'lere kadar giden dönemdeki birkaç ilgi çekici tuhaflığı da sergiye katmış. Böylece, önceki retrospektiflere oranla küçük olsa da, bu Chirico'yu gerçek kimliğiyle, büyük sanatçı olarak, yerine oturtan ilk sergi.

Picasso, Gertrude Stein, Guillame Apollinaire ve I. Dünya savaşı arifesinde Paris'teki şaşırtıcı sanatsal mayada önemli payları bulunan diğerleri gibi, de Chirico bir sürgündü. 1888'de Yunanistan'da İtalyan ana babadan doğdu. Babası Tesalya bölgesinde demiryolları tasarlayan bir inşaat mühendisiydi. (Yunanistan manzaralarının ve babasının meslek araçlarının çocukluktan kalma anıları ressamın tuvallerini yaşamı boyunca sık sık ziyaret edecekti.) Babasının 1905'te erken ölümünden sonra aile Münih'e göç etti. Giorgio orada Güzel Sanatlar Akademisi'nde okudu ve Böckling'in resmini, Schopenhauer ve Nietzsche'nin felsefelerini keşfetti.

De Chirico üzerinde en belirleyici etkiyi uyandıracak kişi Nietzsche olacaktı. Sanatçıya göre filozofun en büyük yeniliği "garip ve derin, sonsuzca gizemli ve yalnız gökyüzünün duru ve gölgelerin yazdakinden daha uzun olduğu bir sonbahar ikindisinin *Stimmung*'una dayalı bir şiirdi..." 1911'de Paris'e ta-

şınmadan önce de Chirico Nietzsche'nin yaşamış olduğu Torino'yu ziyaret etti ve baskın 19. yüzyıl özellikleri taşıyan şehrin İtalya'daki başka hiçbir şehre benzemeyen geniş kemerli meydanları ve halka açık heykelleri kısa süre sonra resimlerinde görülmeye başladı. Genç İtalyan kısa sürede Paris'in sanat karmaşasına kapıldı. Şair-eleştirmen Apollinaire'in etkisiyle de Chirico önemli yıllık sanat salonlarına girdi ve hemen hatırlı satıcı Paul Guillaume'la bir sözleşme imzaladı.

Ve tarzı şaşırtıcı değişimlere uğradı. Böckling'in canlı Tötonik klasik Yunan perilerini bir yana bırakıp bir dizi "bilmecemsi" resimlere başladı. Bu resimlerde geniş perspektifler ve tuhaf bir şekilde boş sütunlu yollara yalnızca ara sıra uzakta görülen ufacık bir figür ve çılgın mavi bir göğe beyaz bir duman salan bir trenin hafif kötücül varlığı canlılık veriyordu. "Ayrılık Acısı", "Bir Caddenin Gizem ve Melankolisi" ve özellikle "Gare Montparnasse (Ayrılığın Melankolisi)" bu tarzdaki başyapıtlar arasındadır. Son resim Kübizm ve Chirico'nun sonradan reddedeceği başka çağdaş avangart akımlara gösterdiği yakınlık nedeniyle de ilginçtir. Ön plandaki taslağı çizilmiş gölgenin soyut kompozisyonda bir öğe olarak kendine ait bir yaşamı var, istasyonun yanına çıkan, resim yüzeyine yaklaşırken bile perspektif bildiren eğimli caddenin de kısmen öyle.

Rubin'in katalog için yazdığı makalesi de Chirico'nun resmini başka çağdaş avangart eğilimlerle hassas biçimde ilişkilendiriyor. Rubin doğrudan perspektif diyebileceğimiz şeyin içine birden fazla kaybolma noktasının sokulması, mantıken gölge olması gereken yerlere ışıklandırma yapılması gibi gereçlerin sürekli olarak ressamın görünüşteki natüralizminin altını oyduğuna işaret ediyor. Başka eleştirmenler de benzer karşılaştırmaları yapmışlardı fakat Rubin'inki, de Chirico'yu tepinip bağırarak modernist resmin ana akıntısına sürükleyen girişimdir.

Ama "Gare Montparnasse" gibi kaydadeğer bir yapıttaki ağırlıksız düzlemler ve çelişen perspektiflerin karmaşık oyunu hem Dada (bir tren istasyonunun önünde oturan o fazla iri muz salkımı ne yapmaktadır?) hem de Sürrealizmi önceden haberleyen ve onların görsel başarılarının çoğunu gereksiz kılan Ni-

etzche'ci bir *Stimmung* ya da atmosfer içinde çözülür. De Chirico cansız nesnelerin böyle görünüşteki keyfi karşılaşmaları üzerine eğilen ilk sanatçıydı ve eğer muz, sanat, eldiven ve enginar gibi tekrarlanan imgelerin sembolik anlamları bilinemeden kalıyorsa bunlar belli ki derin bir kişisel duygu ve deneyimler deposudur. Bu *sui generis* bir dünyadır, hiçbir "izm"le bağlantısı yoktur ve burada de Chirico'nun modern sanatın geri kalan kısmını cüretli bir şekilde reddetmesine yakınlık duyulabilir.

Büyük resimlerinin çoğu I. Dünya Savaşı'nın çıkışından önce yapılmışsa da sırada birçok resim vardı. Kör edici güzellikteki "Aşkın Şarkısı"yla başlamak üzere de Chirico natürmortu manzarayla şaşırtıcı bir biçimde birleştirmeye başladı: Bu kompozisyon bir lokomotif, bir lastik eldiven, bir tenis topu ve bir Yunan heykeli parçasını sanki nesneler birbirleri için varmışlar gibi bir araya getirir. Daha sonra, savaş sırasında Ferrara'da kalırken bir seri iç mekân natürmortu resmetmeye başladı. "Büyük Metafizik İç Mekân" ve "Yahudi Meleği" gibi. Bu resimlerdeki okunması güç şekiller mühendis babasının plan çizmede kullandığı gereçler, boyanmış yap-boz parçaları ya da Picasso ve Juan Gris'in eş zamanlı dekoratif Kübist dönemlerine ait soyut biçimler olabilir.

Ve sonra, savaşın bitiminde, bozulma başladı. De Chirico köktenci tarzından ve tutkulu hayallerinden yavaş yavaş Rembrandt ve Raffaello gibi eski ustaların tekniklerini araştırmaya döndü ve böyle yapmakla da 1978'de ölünceye dek çalıştığı ve bugün pek az taraftarı olan gösterişçi "Rönesans" klasizmine gömüldü.

Her yönüyle ilginç bir kariyer için ilginç bir son oldu bu. Neyse ki şimdi epey gecikmiş bir kutlamada son söz genç de Chirico'nun. Onu görmek 1929'da yayınlanan büyük düş romanı *Hebdomeros*'ta tasvir ettiği birçok unutulmaz manzaradan birini akla getiriyor: "Sonbahar asırlık ağaçları çırılçıplak soyduysa da bütün bu geniş ufuk sonsuz hayattan söz ediyordu."

Newsweek, 12 Nisan 1982

Eleştirmenlerin ve okurların oybirliğiyle "Amerika'nın yaşayan en büyük şairi" kabul ettikleri John Ashbery (1927), şiirleriyle Amerika'nın belli başlı ödüllerini kazandığı gibi, sanat eleştirileriyle de haklı bir ün sahibi.

Geçtiğimiz yıl Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık'ın konuğu olarak İstanbul'a gelen John Ashbery 12 Haziran günü düzenlenen bir şiir akşamında şiirseverlerle birlikte olmuştu.

Elinizdeki kitapta, Ashbery'nin en tanınmış kitabı *Self-Portrait in a Convex Mirror*'da (Dışbükey Bir Aynada Otoportre) yer alan bütün şiirleri, sanat yazıları, romanından bir bölüm ve ülkemizde bulunduğu sırada çekilen fotoğrafları yer alıyor.

John Ashbery / Profil, John Ashbery'yi tanımak için bir ilk adım.

Kapak Fotoğrafı: Samih Rifat

TEMA
TÜRKİYE ÇÖL OLMASIN!
(0212) 281 10 27

ISBN 975-363-834-5

9 789753 638340